

**OPERATIONEEL PROGRAMMA VOOR DE
DOELSTELLING "INVESTEREN IN GROEI EN
WERKGELEGENHEID"**

CCI	2014NL16RFOP004
Titel	Operationeel Programma EFRO 2014-2020 Oost-Nederland
Versie	1.2
Eerste jaar	2014
Laatste jaar	2020
Subsidiabel vanaf	1-jan-2014
Subsidiabel tot	31-dec-2023
Nummer besluit EC	
Datum besluit EC	
Nummer wijzigingsbesluit lidstaat	
Datum wijzigingsbesluit lidstaat	
Datum inwerkingtreding wijzigingsbesluit lidstaat	
Onder het operationele programma vallende NUTS-regio's	NL2 - OOST-NEDERLAND

1. STRATEGIE VOOR DE BIJDRAGE VAN DE OPERATIONELE PROGRAMMA'S AAN DE EU-STRATEGIE VOOR SLIMME, DUURZAME EN INCLUSIEVE GROEI EN DE VERWEZENLIJING VAN ECONOMISCHE, SOCIALE EN TERRITORIALE SAMENHANG

1.1 Strategie voor de bijdrage van de operationele programma's aan de EU-strategie voor slimme, duurzame en inclusieve groei en de verwezenlijking van economische, sociale en territoriale samenhang

1.1.1 Beschrijving van de strategie van het programma om bij te dragen aan de levering van de EU-strategie voor slimme, duurzame en inclusieve groei en voor het verwezenlijken van de economische, sociale en territoriale samenhang.

Inleiding

Oost-Nederland heeft de afgelopen jaren, onder andere met het EFRO-programma 'GO Oost-Nederland 2007-2013', hard gewerkt aan structurele versterking van de economie. De kennisinfrastructuur is versterkt. Dat biedt een fundament om op verder te bouwen. Veel kennis is aanwezig, netwerken zijn gevormd en het is nu zaak om daar meer business uit te genereren.

Met het EFRO-programma 2014-2020 wil Oost-Nederland haar regionale concurrentiepositie verder versterken. Hierbij sluit Oost-Nederland aan op de uitdagingen waar Europa voor staat. Grote maatschappelijke uitdagingen die vragen om innovatieve oplossingen, zijn onder meer voedselzekerheid, vergrijzing en gezondheid, klimaatverandering, schone en efficiënte energie en beschikbaarheid van grondstoffen. Dergelijke oplossingen komen mede voort uit de ontwikkeling van belangrijke sleuteltechnologieën, zoals nanotechnologie, micro- en nano-elektronica, geavanceerde materialen en biotechnologie. In haar Europa 2020-strategie zet de EU in op slimme, duurzame en inclusieve groei, alsmede op economische, sociale en territoriale cohesie.

In dit hoofdstuk gaan we in op de uitdagingen die Oost-Nederland met dit OP wil aanpakken. Daarbij komt ook de Slimme specialisatiestrategie (S3) aan bod, die leidend is voor het deel innovatiestimulering in dit OP EFRO. De wijze waarop Oost-Nederland met dit OP wil bijdragen aan een meer koolstofarme economie is ook benoemd. Vervolgens is de aansluiting met nationale en Europese kaders besproken. Het hoofdstuk sluit af met een verantwoording van de keuze voor thema's en investeringsprioriteiten en de strategie die landsdeel Oost hierin kiest.

De keuzes die Oost-Nederland maakt zijn gebaseerd op drie fundamenten:

- evidence based: gebaseerd op analyses van data en statistieken,
- policy based: in aansluiting op eerder gemaakte beleidskeuzes van de partners,
- experience based: gestoeld op ervaringen van stakeholders (consultaties), uit eerder beleid en de voorgaande EFRO-programmaperiode.

Regionale uitdagingen

Innovatiestimulering

In onze slimme specialisatiestrategie (S3) constateren we dat Oost-Nederland een veelzijdige en dynamische regio is. De regio huisvest een aantal internationale topbedrijven en ook tal van mkb-bedrijven met veel innovatieve kracht. Ook heeft de regio toonaangevende kennis (o.a. op het vlak van genoemde sleuteltechnologieën) in huis door de aanwezigheid van diverse grote kennisinstellingen. De drie universiteiten staan goed genoteerd in internationale rankings en behoren in Nederland tot de top 10 van grootste benutters van het Zevende Kaderprogramma. Ook beschikt de regio over een scala van intermediaire organisaties en open innovatiecentra die innovatie door bedrijven stimuleren. Op basis hiervan beschikt de regio over een relatief hoog percentage innovatieve MKB-bedrijven (40%, landelijk 38%) en Onderzoek & Ontwikkeling (O&O) medewerkers (3%, landelijk 2%). Tot slot beschikt Oost-Nederland over een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven en een prettig woon- en leefklimaat voor burgers.

Hoewel Oost-Nederland hiermee goede uitgangspunten heeft om zich verder te ontwikkelen als innovatieve, concurrerende regio, is een aantal zaken voor verbetering vatbaar. Op basis van beleidsplannen en de consultaties worden in de slimme specialisatiestrategie als belangrijke uitdagingen onder meer genoemd:

- Relatief beperkte R&D-uitgaven (zowel publiek als privaat);
- Relatief lage arbeidsparticipatie en –productiviteit en laag aandeel hoger opgeleiden;
- Innovatiekracht gering en verspreid over veelheid aan MKB-bedrijven.

De S3 duidt ook kansen waarop met EFRO ingezet kan worden[1]:

- benutting (valorisatie) van de volop aanwezige kennis[2];
- aansluiten van MKB op de kennisinfrastructuur.

In de reeds eerder gemaakte beleidskeuzes van de partners in Oost-Nederland heeft ***innovatiestimulering*** (slimme groei) de hoogste prioriteit (regionaal-economische strategie, beleidsplannen economische zaken van beide provincies). Verschillende instrumenten worden ingezet om de gesignaleerde knelpunten aan te pakken, waaronder een substantieel deel van de EFRO-middelen.

Koolstofarme economie

Eén van de grote door de EU gesignaleerde maatschappelijke uitdagingen is “*zekere, schone en efficiënte energie*”, oftewel beschikbaarheid, duurzaamheid en efficiënt gebruik van energie. De EU zet in op een transitie naar een concurrerende koolstofarme economie. Door combinatie van innovatie en efficiënter gebruik van natuurlijke hulpbronnen ontstaat meer groene groei, ofwel meer business met minder druk op natuurlijke hulpbronnen.

Nederland loopt achter op de Europese afspraken omtrent CO₂-uitstoot, energiebesparing en percentage hernieuwbare energie. In het Nederlandse energiebeleid staan duurzaamheid, betrouwbaarheid en betaalbaarheid van energie centraal. Zo zet het huidige Kabinet (Rutte II) in op een aandeel duurzame energie in 2020 van 16%, forse

energiebesparing in met name de gebouwde omgeving en uitbouw van lokale duurzame energieopwekking. In het recent door bedrijfsleven, overheid en milieuorganisaties afgesloten Energieakkoord voor duurzame groei worden deze doelen nader aangescherpt en geoperationaliseerd. Partijen zetten in op een energiebesparing van tenminste 1,5% per jaar, een toename van het aandeel van hernieuwbare energieopwekking (nu 4,3%) naar 14% in 2020 en 16% in 2023 en het creëren van tenminste 15.000 banen. Het akkoord bestaat uit 10 pijlers, die elkaar onderling versterken.

Hoewel precieze cijfers op regionaal niveau ontbreken, blijft ook Oost-Nederland achter bij de door EU en Rijk gestelde en door ons onderschreven doelstellingen. De provinciale analyses (beleidsprogramma's) onderscheiden ten aanzien van de benodigde inhaalslag twee dimensies: enerzijds de ontwikkeling van nieuwe maatregelen en technologieën (innovatie) en anderzijds het meer toepassen van energiebesparende maatregelen en duurzame energieconcepten (uitrol van bewezen technologie). Oost-Nederland onderscheidt zich met een stevige voedingsbodem voor innovatie gericht op koolstofarme technologieën. Het cluster Energie- en Milieutechnologie in Oost-Nederland is de afgelopen jaren snel gegroeid. Ruim 300 bedrijven (met meer dan 23.000 medewerkers) hebben clean tech als core business. De meeste werkgelegenheid van de clean tech bedrijven bevindt zich binnen de sectoren 'duurzame energie' (18%), 'duurzame materialen en systemen' (18%) en 'duurzame dienstverlening' (16%)[3]. De uitdagingen voor innovatie in koolstofarme economie zijn grotendeels dezelfde als die voor algemene innovatiestimulering (zie vorige paragraaf).

Een extra complexiteit, die mede oorzaak is van de achterblijvende scores van Nederland op dit terrein, is het sterk wisselende en onvoldoende robuuste beleid van de nationale overheid in de afgelopen decennia. Hierdoor waren de marktomstandigheden voor toepassing van innovaties onzeker en waren de prikkels voor de toepassing (uitrol) van energiebesparing en duurzame energieproductie beperkt. Het nationale Energieakkoord voor duurzame groei biedt in dit opzicht meer duidelijkheid, maar de financiering ervan is nog niet geheel zeker.

De partners hebben in hun eigen beleid reeds eerder gekozen voor stimulering van uitrol en innovatie. Naast bestaande en verwachte voorzieningen voor de financiering van energietransitie (uitrol, uit eigen middelen), wil het landsdeel Oost vooral innovatie stimuleren gericht op een meer koolstofarme economie. De ontwikkeling en introductie van nieuwe maatregelen en technieken voor energiebesparing en productie van duurzame energie – dus innovatie van producten en processen leidend tot een meer *koolstofarme economie* – vormt de tweede prioriteit in de regionaal-economische strategie van Oost-Nederland.

Gesignaleerde knelpunten voor innovatie

Beleidsmatige analyses van de partners en de ervaringen met het OP 2007-2013 laten zien dat veel innovatieve kennis wordt ontwikkeld, maar dat deze te weinig leidt tot nieuwe producten op de markt. Uit de consultatie van de stakeholders blijkt dat de belangrijkste redenen voor het achterblijven van de investeringen in O&O (zowel algemeen als specifiek gericht op meer koolstofarme economie) samenhangen met de druk op beschikbare middelen door de crisis. Bovendien ziet het MKB investeren in O&O onvoldoende als noodzakelijk en urgent. De innovatiekracht van het Oost-Nederlandse bedrijfsleven kan beter worden benut. Op het vlak van valorisatie is flinke

winst te behalen. Uit de stakeholdersbijeenkomst blijkt dat de voornaamste knelpunten zijn[4]:

- Bedrijven en kennisinstellingen zijn onvoldoende op de hoogte van elkaars kennis en kunde waardoor kansen gemist worden. Bovendien heeft het MKB onvoldoende kennis en vaardigheden om partners met toegevoegde waarde te vinden om te komen tot kwalitatief goede business cases.
- Experimentele productontwikkeling is te beperkt door gebrek aan kennis en competentie bij MKB voor doorontwikkeling naar de markt.
 - Innovaties halen vaak de markt niet omdat vooraf onvoldoende is doorgedacht over zaken als samenwerkingspartners, marktbehoefte en marktintroductie (de business case is onvoldoende gemaakt op de breedte van technische, organisatorische, economische en financiële perspectieven);
 - Ondersteuning is nodig bij de laatste stappen vóór marktintroductie, zoals de ontwikkeling van prototypes en inrichting van proeftuinen.
- Tekort aan passend personeel (Human Capital Agenda);
- Gebrek aan financiering voor fundamenteel en industrieel onderzoek;
- Gebrek aan financiering voor marktintroductie.

Slimme specialisatiestrategie (S3) Oost-Nederland

Oost-Nederland wil vanuit haar regionale kracht een bijdrage leveren aan de grote maatschappelijke uitdagingen waar Europa en Nederland voor staan en aldus bijdragen aan slimme, duurzame en inclusieve groei. Hierbij zet zij haar (beperkte) middelen gefocust in op vier speerpuntsectoren, waarin de regio een onderscheidende kennispositie en substantiële massa aan bedrijven kent, te weten: Agro & Food, Health, High Tech Systemen & Materialen (HTSM) en Energie- en Milieutechnologie inclusief biobased economy (EMT)[5].

Daarnaast zijn er in Oost-Nederland meerdere bedrijfstakken met potentie om hun marktpositie te vergroten. De regionaal sterke maakindustrie levert een essentiële bijdrage aan de verdere versterking van de vier genoemde speerpuntsectoren. Bovendien kan de ontwikkeling van de vier speerpuntsectoren niet zonder sleuteltechnologieën als ICT, water, creatieve industrie, chemie en maakindustrie. Deze spelen een cruciale rol bij innovatie en vormen vaak een verbindende schakel tussen sectoren waardoor cross-overs ontstaan. Tabel 1 geeft een overzicht van mogelijke cross-overs tussen de speerpuntsectoren, zoals in de S3 geïdentificeerd[6].

***Health
HTSM***

EMT incl. biobased

Agro & Food

- Voedselveiligheid
- Healthy aging
- Relatie voeding en immuunsysteem
- Relatie genen/microbiota en gezondheid
- Beheersing van zoönosen

- Alternatieven voor antibiotica
- Bio-energie
- Groen gas
- LED, sensortechnologie
- (Kas)materialen
- Precisielandbouw
- Robotisering
- Nanotechnologie
- Biocomposieten
- Biobased / biodegradable economy
- Bronnen biomassa, biomaterialen
- Reststromen agro als grondstof voor bbe
- Afvalwater / watertechnologie
- Bio-energie
- Bbe voor nieuwe teelt

Health

- Red med tech highway
- Robotica
- Slimme, nieuwe materialen
- Microfluidica
- Medical imaging
- Cyber security
- Binnenklimaat
- Stand alone oplossingen
- Domotica

HTSM

- Smart grids
- Biogas uit afvalwater
- Sensoren
- Nieuwe materialen (lichter, sterker, biobased)
- Energieopslag
- Energieopwekking
- Schoon vervoer
- Bio-fotonica

Tabel 1. Overzicht cross-overs tussen sectoren S3

Innovatiebeleid in de regio

Met steun van rijks- en EU-middelen heeft Oost-Nederland de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in het opzetten van transferorganisaties voor de vier speerpunten, waarin bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden zijn vertegenwoordigd. Deze transferorganisaties[7] richten zich met name op netwerkvorming tussen bedrijven en kennispartners, stimulering van innovatieprojecten door matchmaking en advisering, profilering van het cluster en het bevorderen van noodzakelijke randvoorwaarden voor open innovatie. Deze eerste schil van de ‘zachte infrastructuur’ wordt aangevuld met een tweede schil van andere intermediaire organisaties als Oost NV, Kamer van Koophandel / Syntens en de regionale centra voor techniek.

Ook hebben de regionale overheden bijgedragen aan cofinanciering van gezamenlijke innovatieprojecten van bedrijven, vaak in samenwerking met kennisinstellingen, bestemd voor onder meer prototype-ontwikkeling, haalbaarheidsstudies, marktverkenningen, e.d. In dit kader is ook steun gegeven aan initiatieven voor verduurzaming van bedrijfsprocessen of ontwikkeling van duurzame producten.

Daarnaast hebben de overheden bijgedragen aan optimalisering van het vestings- en ondernemingsklimaat, onder andere via revitalisering van bedrijventerreinen, verbetering van de fysieke en digitale bereikbaarheid, versterking van menselijk kapitaal en ondernemerschap en opwaardering van het voorzieningenniveau (inclusief gebiedsontwikkeling, culturele infrastructuur, etc.).

Meer recent hebben beide provincies substantiële (revolverende) fondsen in het leven geroepen om witte vlekken in de financiering van innovatie (zgn. Valley of Death) c.q. in de financiering van energietransitie te vullen.

Hiermee is in de regio een belangrijke basis voor de gewenste versterking van het innovatievermogen van het MKB en de transitie naar een meer koolstofarme economie gelegd. De provinciale beleidsplannen wijzen als meest belangrijke voor de komende jaren de uitdagingen aan om met behulp van deze infrastructuur:

- Meer bedrijven tot innovatie te stimuleren door ze gericht in contact te brengen met interessante andere bedrijven en/of kennisinstellingen (pitching en matchmaking);
- Bedrijven te ondersteunen bij de kennisvalorisatie en experimentele productontwikkeling en ze aldus verder te brengen in de keten richting marktintroductie,
- Waar nodig de marktontwikkeling te faciliteren door stimulering van ‘living labs’ (proeftuinen, pilots, etc.) waarin ontwikkelaars samen met gebruikers, professionals, etc. de nieuwe producten testen in een zo realistisch mogelijke omgeving.

Indien we kijken naar de innovatiepiramide[8] zien we dat het oosten van het land relatief meer koplopers en toepassers kent en minder ontwikkelaars dan op nationaal niveau (zie figuur 1.). Oost-Nederland zet erop in bedrijven hoger in de innovatiepiramide te brengen en ze te faciliteren om meer, beter en sneller te innoveren.

koplopers NL 5% - ONL 8% ontwikkelaars NL 17% - ONL 13% toepassers NL 21% - ONL 23%

volgers NL 31% - ONL 31%

niet-innovatieven NL 26% - ONL 25%

Figuur 1 Innovatiepiramide MKB Oost-Nederland (ONL) (zie bijlage figuren)

Energiebeleid in de regio

Oost-Nederland heeft de laatste jaren ook flink geïnvesteerd in het energiebeleid. Vanuit beleidsprogramma's Energietransitie en Nieuwe Energie zijn maatregelen en middelen beschikbaar voor bewustwording, energiebesparing en hernieuwbare energie. Voor financiering van uitrol zijn omvangrijke fondsen ingesteld. Daarmee is een groot deel van het benodigde instrumentarium gedekt. Wat nog ontbreekt, is stimulering van innovaties in energie- en milieutechnologie. De inzet van EFRO-middelen zal zich met name hierop richten.

Aansluiting op Europese kaders

Kijkend naar de hoofddoelstellingen voor Europa 2020 constateren we dat Nederland op twee terreinen achterblijft (zie onderstaande tabel), namelijk qua investeringen in R&D en qua ontwikkeling richting koolstofarme economie (CO₂-uitstoot, hernieuwbare energie en energie-efficiënte). Op deze fronten heeft Nederland haar doelen reeds naar beneden bijgesteld, maar het is nog een tour de force om in 2020 zelfs deze lagere doelen te halen. Oost-Nederland wil deze opgave ondersteunen door de EFRO-middelen juist op innovatiestimulering en koolstofarme economie in te zetten.

Voortgang nationale doelen Europe2020

Hoofddoelstellingen voor Europa

2020

in Nederland

Huidige situatie

Nationale 2020-doelstelling in het NHP

3 % van het bbp van de EU moet worden geïnvesteerd in onderzoek en ontwikkeling (2011)	2,04 %	2,5 %
--	--------	-------

20 % minder CO ₂ uitstoot		-
8%		-20 %

20 % van de energie afkomstig van hernieuwbare bronnen (2011)	14 %	4,3%
---	------	------

Verhoging van de energie-efficiëntie met
20 %
n.v.t.

n.v.t.

75 % van de bevolking in de leeftijdsgroep 20-64 aan het
werk
(2011)

75,9 %
80 %

Terugdringing van vroegtijdig schoolverlaten tot minder dan
10 %
(2011)

9,1 %
< 8 %

Minstens 40 % van de leeftijdsgroep 30-34 met voltooid tertiair of gelijkwaardig
onderwijs
(2011)

41,1 %
> 40 %

Vermindering van het aantal mensen in de EU in armoede of op de armoededrempel,
of dat wordt uitgesloten of het risico op uitsluiting loopt, met minstens 20 miljoen (in
vergelijking met 2008)
(2011)

+ 65.000

-/- 100.000[9]

Bron: Nationaal Hervormingsprogramma 2013

De landenspecifieke aanbevelingen van de Europese Commissie voor Nederland hebben vooral betrekking op het aanpakken van macro-economische knelpunten en kansen, zoals het terugdringen van het overheidstekort, verhoging van de pensioenleeftijd, vergroting van de arbeidsparticipatie en flexibiliteit van de arbeidsmarkt en hervorming van de woningmarkt. Deze aanbevelingen zullen vooral op nationaal niveau moeten worden opgepakt. Bij enkele aanbevelingen is er naast een rol voor het Rijk ook een ondersteunende rol voor de regio weggelegd. Eén van deze aanbevelingen betreft innovatie en onderzoek:

Innovatie, investeringen in particuliere O&O en nauwere verbanden tussen de wetenschapswereld en het bedrijfsleven stimuleren, alsook industriële vernieuwing bevorderen door middel van passende prikkels in het kader van het bedrijfsleven beleid, en daarbij de toegankelijkheid voor niet tot de topsectoren behorende ondernemingen te waarborgen en het fundamenteel onderzoek veilig te stellen.

Een andere aanbeveling waarbij ook de regio een rol speelt, heeft betrekking op duurzame groei:

Voor de beweging naar meer duurzame consumptie- en productiepatronen is voortdurende inspanning nodig in onderzoek en ontwikkeling. Het creëren van producten en diensten die bijdragen aan het verminderen van de emissie van broeikasgassen, biedt in een wereldmarkt met groeiende aandacht voor milieuvriendelijkheid belangrijke toegevoegde waarde.

De grote uitdagingen waarop de EU zich richt, vragen om een regionale vertaling en om regionale bijdragen. De wijze waarop die bijdragen tot stand kan komen, is door de

verschillende diensten van de Europese Commissie vastgelegd in een position paper als input voor de partnerschapsovereenkomst en het structuurfondsenprogramma voor Nederland. Hierin worden de belangrijkste uitdagingen voor Nederland nader geprecisieerd en vertaald in prioriteiten voor de volgende programmaperiode. De volgende prioriteiten uit het position paper van de Europese Commissie sluiten nauw aan bij de invulling van het OP Oost-Nederland:

- Innovatievriendelijke bedrijfsomgeving
 - Vergroting van private onderzoeks- en innovatie-investeringen, onder meer door betere samenwerking tussen MKB-bedrijven en de onderzoekswereld
 - Stimulering van bedrijfsinnovaties en concurrentiekracht (ook in de landbouw)
 - Faciliteren van toegang tot financiering voor innovatieve business opportunities
- Milieuvriendelijke en hulpbron-efficiënte economie
 - Investeringen in energiebesparing en toenemende inzet van hernieuwbare energiebronnen
 - Ontwikkeling van hulpbron-efficiënte ondersteuningssystemen voor MKB (inclusief bewustwording, technische ondersteuning en stimulering van innovatieve bedrijfsmodellen)

Oost-Nederland geeft met dit OP invulling aan deze aanbevelingen van de Europese Commissie.

Nationale kaders

Bedrijfslevenbeleid

Het kabinet wil de internationale concurrentiepositie van het Nederlands bedrijfsleven versterken en het innovatievermogen vergroten, via generieke maatregelen als terugdringing van onnodige regelgeving en financieringsfaciliteiten, alsmede specifiek beleid om topsectoren waarin Nederland wereldwijd uitblinkt nog sterker maken. Binnen de topsectoren werken bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid samen aan kennis- en innovatie-ontwikkeling. Voor elk van de 9 topsectoren is een innovatiecontract gemaakt. Elk innovatiecontract bevat een mix van maatregelen op de gebieden:

- fundamenteel onderzoek;
- toegepast onderzoek;
- valorisatie.

Oost-Nederland sluit met de eigen regionale topsectoren uit de S3 aan op de topsectoren Agri & Food, Life sciences & Health, HTSM en Energie. Vanuit de regio bestaan goede contacten met de Topteams. Oost-Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen zijn goed aangesloten op de Topconsortia voor Kennis en Innovatie (TKI's) en daarmee mede bepalend voor de uitvoeringsagenda's. Consultatie van de topteams laat zien dat belang wordt gehecht aan:

- valorisatie via clustervorming en netwerken;
- een gedeelde publiek-private infrastructuur voor de ontwikkeling van kennis en innovatie;
- innovatief opdrachtgeverschap ter adoptie van innovaties (bijvoorbeeld overheden of zorginstellingen als launching customer);
- slimme uitrol die moet bijdragen aan duurzame groei en gerichte inzet van het OP op een focusgebied zodat massa gecreëerd kan worden (energie).

Nationaal Energieakkoord

Het Nederlands bedrijfsleven is relatief energie-intensief. Het bedrijfsleven ziet een vergroting van de energie-efficiëntie als kans om de concurrentiepositie van bedrijven te versterken, werkgelegenheid te creëren en de klimaatdoelen kosteneffectief te kunnen realiseren. Eén van de pijlers richt zich op energie-innovatie en –export. Het streven is dat Nederland in 2030 een top-10 positie inneemt op de mondiale Cleantech Ranking. Op weg daar naartoe is de ambitie om de economische waarde van de schone energietechnologieketen in 2020 te verviervoudigen ten opzichte van 2010. Er wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de aanpak van de topsector Energie en samengewerkt met andere topsectoren. Er wordt onder andere ingezet op aansluiting van het MKB en demonstratieprojecten die bijdragen op kostenreductie van duurzame energie en op versnelling van de commercialisering van Cleantech activiteiten.

De hierboven beschreven regionale behoeften, in combinatie met het daarbij behorende valorisatiepad en de bijdrage aan Europe2020 leiden tot een keuze voor twee prioritaire assen met beide één thematische doelstelling en één investeringsprioriteit.

Thematische doelstellingen en bijbehorende investeringsprioriteiten

Oost-Nederland kiest de thema's *1. versterking van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie* en *4. ondersteuning van de overgang naar een koolstofarme economie in alle bedrijfstakken*. Deze thematische doelstellingen worden ondergebracht in twee prioritaire assen. De derde prioritaire as wordt gevormd door technische bijstand:

1. Prioritaire as 1: Innovatie
2. Prioritaire as 2: Koolstofarme economie
3. Prioritaire as 3: Technische bijstand

- **Prioritaire as 1: Innovatie**

Prioritaire as 1 omvat de thematische doelstelling *versterking van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie*. Binnen deze thematische doelstelling kiest Oost-Nederland voor de investeringsprioriteit 1B.

(1B) bevordering van bedrijfsinvesteringen in innovatie en onderzoek, de ontwikkeling van koppelingen en synergiën tussen bedrijven, O&O-centra en hoger onderwijs, en met name de ontwikkeling van producten en diensten, de overdracht van technologie, sociale

innovatie en toepassingen voor overheidsdiensten, de stimulering van de vraag, het opzetten van netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie; [...] ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, maatregelen voor snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie in sleuteltechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën.

Slimme groei vraagt om innovatie. De concurrentiekracht wordt bepaald door de mate waarin we in staat zijn te innoveren en kennis om te zetten in kassa. Het MKB vormt de banenmotor van de economie[1] en daarmee de focus van dit programma. Oost-Nederland kent een groot aandeel MKB in het bedrijfsleven, 95% van de bedrijven in Oost-Nederland behoren tot het MKB. OP-Oost is bedoeld voor MKB-bedrijven in de S3-sectoren Agro & Food, Health, High Tech Systemen & Materialen (HTSM) en Energie en Milieutechnologie (EMT) inclusief biobased economy. Innovaties die de regionale economie versterken komen uit deze sectoren zelf, in onderlinge cross-overs en in samenwerking met ondersteunende sectoren ICT, water, creatieve industrie, chemie en maakindustrie (inclusief cross-overs). Omwille van de focus in het programma kunnen deze ondersteunende sectoren uitsluitend in samenwerking met één of meerdere partners uit de S3-sectoren deelnemen aan het OP.

De focus van dit OP is in lijn met de ordening in de S3[2], waarbij EFRO werd voorzien voor de aansluiting van MKB op de kennisinfrastructuur en stimuleren van valorisatie. Het Operationeel Programma voor Oost-Nederland wordt ingezet voor het aanpakken van de uitdagingen dat MKB-bedrijven onvoldoende interessante collega's en kennis weten te vinden om te komen tot innovatie, kennisvalorisatie en experimentele productontwikkeling onvoldoende van de grond komen c.q. tot concrete marktintroductie en –uitrol leiden. Met inzet van het Techniekpact, het Europees Sociaal Fonds (ESF), middelen uit het Sociaal Akkoord en bestaande provinciale / regionale voorzieningen, wordt de uitdaging van het tekort aan passend personeel, aangepakt. Voor het gebrek aan financiering aan het begin van de innovatieketen zijn middelen uit bijvoorbeeld TKI's en Horizon2020 beschikbaar. Voor het gebrek aan financiering aan het einde van de innovatieketen zijn bijvoorbeeld de Innovatiefondsen van Gelderland en Overijssel beschikbaar.

Diverse bronnen tonen de behoefte aan financiering van het stadium experimentele ontwikkeling tot aan de marktintroductie:

- Europese Commissie, 14 november 2013, Access to finance and finding customers the most pressing problems for SMEs,
- Ministerie EZ, 25 juni 2013, Rapportage ondernemingsfinanciering,
- Ministerie EZ, 16 september 2013, Stimulering ondernemingsfinanciering,
- Ministerie EZ, 19 december 2013, Bedrijfslevenbeleid,
- Panteia/EIM, juni 2013 en december 2013, Financieringsmonitor.

Innovatiecyclus Technology Readiness Levels (TRL)

In de ogen van Oost-Nederland is innovatie een proces dat, via verschillende fasen toe werkt naar introductie van nieuwe producten op de markt. Een opzet van dit proces is de door NASA ontwikkelde Technology Readiness Levels (TRL).

Dit model beschrijft de gehele innovatiecyclus van het basisidee (fase 1) tot en met marktintroductie (fase 9). Het model is in dit OP gebruikt als een hulpmiddel om aan te geven op welke momenten in dit iteratieve proces interventie vanuit het OP EFRO wordt gepleegd.

Voor de eerste levels van de TRL geldt dat dit het domein is van meer fundamenteel en vroege stadia van toegepast onderzoek. Daarin wordt in belangrijke mate voorzien door zowel Europese programma's als Horizon2020 (programmaliijn excellent onderzoek) en Nederlandse programma's vanuit bijvoorbeeld de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en de Topconsortia voor Kennis en Innovatie (TKI's). Ook het programma Horizon2020 richt zich op innovatiestimulering binnen het MKB. De S3-sectoren sluiten aan op de Europese maatschappelijke uitdagingen (zoals voeding, energie, zorg en veiligheid) waar Horizon2020 zich ook op richt.

Het OP-Oost grijpt in op de levels 3 t/m 8. Hier gaat om het stimuleren van innovatie en valorisatietrajecten met een duidelijke focus richting de markt. Het OP 2014-2020 biedt opvolging aan de vele productinnovaties en prototype-ontwikkelingen die met het OP-2007-2013 zijn gesteund, daarnaast streeft het programma naar nieuwe aanwas van innovaties. Samen zorgt dit voor stroming in de innovatieketen richting daadwerkelijke omzet uit nieuwe producten.

figuur 2 TRL (zie bijlage figuren)

De innovatiekracht van bedrijven moet worden versterkt, bijvoorbeeld door O&O dichter bij bedrijven te brengen. In hoofdstuk 1 zijn de knelpunten benoemd die blijken uit de slimme specialisatiestrategie en de consultaties. De knelpunten ztten enerzijds in besef van de noodzaak tot innovatie in het MKB als randvoorwaarde, anderzijds in valorisatie van kennis tot producten op de markt. De partners in Oost-Nederland pakken deze knelpunten aan de voorziene investeringen in clustervorming.

Clusterbeleid past bij de internationale tendens tot decentralisatie van overheidsverantwoordelijkheden en -taken en bij de gestegen aandacht voor economische potenties op het lokaal en regionaal niveau. Het denken in termen van clusters legitimeert ook het overheidsstreven om zich meer en meer te concentreren op micro-economische interventies aan de aanbodzijde en beleid te ontwikkelen gericht op het verhogen van het innovatieve vermogen en productiviteit van ondernemingen. Een en ander vertaalt zich, tegen de achtergrond van de zich ontwikkelende kenniseconomie, in het meer en meer steunen van "de winnaars": het koppelen van robuuste economische sectoren, sterke regio's, kansrijke technologieën en (kennis)netwerken in uitblinkende economische clusters. De wens om clustervorming te stimuleren kenschetst de zoektocht naar nieuwe toegevoegde vestigingsvoordelen.

Het authentieke clusterconcept van Porter is in de praktijk verbreed door ook andersoortige actoren dan ondernemingen op te nemen zoals universiteiten, publieke instellingen en publiekprivate organisaties. Deze worden omschreven als “samenwerkende of ondersteunende” instellingen. De bedrijven en instellingen vormen samen het fundament van een cluster. Ze kunnen niet zondermeer van elkaar gescheiden worden omdat hun ontwikkeling nauw met elkaar verbonden is. Lidmaatschap van deze groep van verweven commerciële en niet-commerciële organisaties wordt belangrijk geacht voor de concurrentiekracht van individuele bedrijven.

Over het algemeen hebben zowel het van overheidswege geformuleerde clusterbeleid drie hoofddoelen:

1. het betrekken van actoren in de clusterontwikkeling;
2. het bieden van collectieve diensten;
3. het stimuleren van R&D door samenwerking op grotere schaal.

Waar het gaat om “betrekken van actoren” wordt de faciliterende rol van de overheid benadrukt. Hierbij wordt ook gekeken naar het niveau en de aard van de gewenste interacties en naar de ruimtelijke aspecten van clusters.

De faciliterende activiteiten zijn vooral gericht op:

- De verbetering van netwerken, door de stimulering van sociale processen en interacties op basis van vertrouwen, om daarmee de stroom van kennisuitwisseling te bevorderen.
- Het versterken van verwevenheden en connecties op basis van waardeketens.
- De bevordering van participatiemix van MKB en grote bedrijven.

(bron: Clusters beschouwd, In's en out's van het clusterbegrip, Telos, 2011)

In de afgelopen jaren zijn in Oost-Nederland meerdere clusters gevormd. Deze clusters zijn veelal geconcentreerd rondom een specifiek thema en kennen een beperkt ruimtelijk aspect. In de provincie Gelderland zijn deze clusters met name geconcentreerd rondom de zogenaamde Vally's (Health en Agro), in provincie Overijssel zijn de clusters met

name geconcentreerd rondom de zogenaamde innovatieloketten. Uit de consultaties is gebleken dat er blijvend behoefte bestaat aan deze taken, maar ook dat het bedrijfsleven deze niet zelfstandig oppakt. Meerwaarde wordt gezien in triple-helix verband, waarbij als initiator veelal de overheid wordt aangesproken.

Alle clusters in Oost-Nederland bestaan uit deelnemers van bedrijven (groot en klein) en onderwijs. De lokale en regionale overheid neemt meestal zelf niet direct deel aan de clusters, maar faciliteert de ontwikkeling van de clusters. Onderlinge verbanden tussen de clusters zijn in zeer beperkte mate aanwezig, de clusters werken zijn nog teveel op zichzelf gericht, te individueel en te lokaal. Om meer bedrijven te mobiliseren en te betrekken, moeten de clusters meer onderling worden verbonden en zich meer over sector- en geografische grenzen richten.

Uit een recent rapport met betrekking tot de economische situatie in Twente wordt geconstateerd dat, om de eigen ambities waar te maken, verbindingen gezocht moeten worden binnen en buiten Nederland. In dit onderzoek wordt vooral de samenwerking op Oost-Nederlands niveau, met de Universiteit Wageningen en de Radboud Universiteit genoemd. Wanneer het gaat om de internationale allianties is de samenwerking met de Duitse burens als belangrijk aandachtspunt genoemd. Gezien de Twentse focus op de topsector HTSM ligt samenwerking met de regio Zuid-Oost Brabant voor de hand binnen Nederland, en dient Twente op zoek te gaan naar vergelijkbare samenwerkingsregio's buiten Nederland. (bron: Versterken economische kracht van Twente; Versnellen en handelen, Twente 2.0, 2014)

Met specifieke doelstelling 1B-A pakt het OP de eerste twee voornoemde hoofddoelen aan. De benoemde S3-sectoren bepalen al meerdere jaren de economische kracht van Oost-Nederland. Hierdoor is er reeds een goed ontwikkelde basis van clustervorming binnen deze sectoren. Op deze basis wordt voortgebouwd, waarbij de sectoren c.q. clusters ook van elkaar leren en nieuwe samenwerkingsverbanden ontstaan tussen de S3-sectoren en deze sectoren en ondersteunende sectoren (cross-overs).

Met specifieke doelstelling 1B-B pakt het OP het derde voornoemde hoofddoel aan. Door clustervorming aan te jagen, in de vorm van het activeren en verbinden van bedrijven, draagt het OP bij aan het versterken van innovatiegerichte samenwerking.

Aldus wordt samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen van experimenteel onderzoek tot marktintroductie versterkt. De EFRO-middelen moeten bijdragen aan een betere overdracht van resultaten van kenniscentra naar bedrijven en maatregelen voor snelle productvalidatie, bijvoorbeeld in sleuteltechnologieën. Het primaat in dit OP ligt bij het MKB. De kennisinstellingen kunnen optreden als partner waar het MKB kennis

vandaan haalt en mee samenwerkt in de fase van prototyping. Het bedrijfsleven neemt het voortouw en de wetenschap vult de vragen in, volgens het principe van coproductie. De overheid faciliteert in de kennis- en kundefase en ondersteunt in de kassafase met investeringskapitaal (zoals buiten het OP is voorzien).

Fase 9, de marktintroductie, export en grootschalige uitrol van producten en diensten, is het domein van andere fondsen, banken en investeerders. Daarop zet dit OP EFRO niet in. Op deze wijze is het OP aanvullend op het bestaande instrumentarium, zodat de gehele keten gesloten is. Door de positionering van het operationele programma binnen beschikbare instrumenten sluit het nauw aan bij het open innovatieconcept: Kennis-Kunde-Kassa.

Investeringsprioriteit 1B richt zich op innovatiestimulering in de S3 sectoren Agro & Food, Health, High Tech Systemen & Materialen (HTSM) en cross-overs daartussen, waarbij als zogenaamde *enabling sectoren* belang wordt gehecht aan ICT, water, creatieve industrie, chemie en de maakindustrie. Investeringsprioriteit 4F zet in op innovatiestimulering in de sector Energie- en Milieutechnologie (EMT) inclusief biobased economy en cross-overs van EMT met de andere S3-sectoren.

- **Prioritaire as 2: Koolstofarme economie**

Prioritaire as 2 omvat de thematische doelstelling *ondersteuning van de overgang naar een koolstofarme economie in alle bedrijfstakken*. Binnen deze thematische doelstelling kiest Oost-Nederland voor investeringsprioriteit 4F:

(4F) Bevorderen van onderzoek, innovatie en adoptie van CO₂-arme technologieën.

In 4F komen innovatie en koolstofarme economie als speerpunten van dit OP bij elkaar. De Oost-Nederlandse ambitie op CO₂-reductie vraagt om de ontwikkeling van nieuwe technologieën en om procesinnovaties om te komen tot meer toepassing.

Uit de consultaties blijkt dat bedrijven en organisaties in Oost-Nederland behoefte hebben aan ondersteuning rondom de ontwikkeling van nieuwe technologieën en innovaties. Het OP ondersteunt dan ook activiteiten, net als Specifieke Doelstelling 1B-B, voor productinnovaties in TRL 4 tot en met 8. De product-markt-combinaties omtrent koolstofarme technologieën leiden niet direct tot CO₂-reductie. De ontwikkeling vindt immers plaats vóór marktintroductie. De ingebruikname en concrete toepassing van deze product-markt-combinaties leiden wel tot een reductie. Investeringsprioriteit 4F zet daarom in op innovatiestimulering in de sector Energie- en Milieutechnologie (EMT) inclusief biobased economy en cross-overs, met extra aandacht voor de randvoorwaarden om tot daadwerkelijke toepassing te komen.

De ontwikkeling van een sterk cluster, stevige netwerken en verbindingen wordt door de partners van cruciaal belang gevonden om deze sector goed te laten ontkiemen. De EMT-sector in Oost Nederland laat zich moeilijk precies afbakenen. Niet alleen kent de sector zelf vele elementen, maar ook het aantal bedrijven in Oost-Nederland dat geregistreerd

staat in de verschillende data-verzamelingen als sector energie is zeer beperkt. Veelal gaat het om bedrijven die een andere kernactiviteit hebben bv. bouwbedrijven, maakindustrie, e.d. waarbij delen van hun werkzaamheden uitvoert in de EMT sector. Dit maakt de omvang van de directe EMT sector in Oost Nederland lastig te definiëren.

De aandacht voor de sector EMT in Oost Nederland is relatief nieuw. Pas sinds een paar jaar zet Oost Nederland intensief in op het beleidsterrein. De clusters in ontwikkeling hebben een hoog specialistisch gehalte (bv zon, wind, e.d.) en een beperkt ruimtelijk aspect.

De EMT clusters in Oost Nederland bestaan uit deelnemers van bedrijven (groot en klein) en onderwijs. De lokale en regionale overheid neemt zelf niet direct deel aan de clusters, maar faciliteert de ontwikkeling van de clusters. De primaire aandacht gaat uit naar de ontwikkeling van clusters waarbij de aandacht voor onderlinge verbanden tussen de clusters nog onderbelicht is.

Het OP zet daarom in op:

- 1: ontwikkelen van nieuwe netwerken en clusters,
- 2: in stand houden van bestaande netwerken en deze uitbreiden met nieuwe deelnemers uit het MKB,
- 3: verbinden van de bestaande netwerken met andere thematische netwerken zowel binnen als buiten het programmagebied.

De beleidsontwikkeling van de afgelopen jaren laat zien dat, door de omvangrijke groeipotentie van de sector, het aantal deelnemers aan clusters en netwerken toeneemt. Daarnaast blijkt uit studies (onder andere http://wbs.nl/system/files/art_meuleman_en_in_t_veld_26_juni_an1-lm_voor_jaap_3.pdf ; <http://www.energieoverheid.nl/2014/02/20/onderzoek-nederlands-energiebeleid-lokt-geen-buitenlandse-investeerders/> ; <http://www.wri.org/publication/alignment-profit-and-environmental-sustainability>) en uit de consultatie dat toepassing van nieuwe technologieën achterblijft door praktische obstakels in regelgeving en financieringsconstructies, en uit onwennigheid van / onbekendheid bij gebruikers. Nieuwe technieken wringen met bestaande constructen in verantwoordelijkheden en aansprakelijkheid. Nieuwe verdienmodellen met energiebesparende technieken wringen met bestaande bekostigingsstructuren. Toepassingsmogelijkheden worden onvoldoende in onderlinge samenhang aangeboden, waardoor gebruikers te weinig worden 'ontzorgd' in het nemen van beslissingen tot toepassing.

Het OP wil dit oplossen door – naast de clustervorming – ook in te zetten op innovatie van producten, processen en diensten: nieuwe samenwerkings- en financieringsmodellen, proeftuinomgevingen om producten / processen te testen en te demonstreren. Leveranciers van verschillende energiebesparende technieken worden met het OP-Oost gestimuleerd samen te werken aan het realiseren van nieuwe product-markt-combinaties (aanbodbundeling). Potentiële afnemers worden hierbij betrokken (vraagbundeling) via proeftuinen e.d..

Hiermee omvat het OP de gehele trits van innovatie, via promotie tot adoptie van CO2-arme technologieën. Daarmee bouwt het OP mee aan de basis waarop nieuwe technologieën tot toepassing zullen komen. Voor financiering van de daadwerkelijke toepassing zijn in Oost-Nederland reeds vele fondsen beschikbaar, waarmee de opvolging van de innovaties kan worden geborgd.

De sector EMT heeft in Oost-Nederland een bijzonder goede uitgangspositie voor innovatieve ontwikkeling van processen, producten en diensten die bijdragen aan een meer koolstofarme economie. Investeringsprioriteit 4F is overeenkomstig investeringsprioriteit 1B ingestoken, echter gericht op EMT en crossovers met EMT. De geïdentificeerde knelpunten voor innovatiestimulering zijn ook van toepassing op 4F. Aanvullend op 1B dus onder 4F aandacht voor promotie en adoptie van de innovaties, gericht op koolstofarme technologieën.

Ex-ante-evaluatie

De ex ante evaluatie is een iteratief proces geweest met de opsteller van het OP. Met een kritische en constructieve opstelling heeft de ex ante evaluator bijgedragen aan optimalisatie van de de kwaliteit van het OP.

De belangrijkste punten waaraan de evaluator heeft bijgedragen zijn de aanscherping van de focus op de crossovers. Daarmee heeft het programma scherpte gewonnen. Tevens zijn de indicatoren verhelderd en verbeterd en zijn doel- en streefwaarden aangescherpt. Daarnaast heeft de evaluator gewezen op formele vereisten waaraan in een eerder stadium nog niet volledig was voldaan.

De ex ante evaluator heeft in maart 2014 zijn finale evaluatie uitgevoerd op het programma. Alle relevante aspecten zijn als voldoende (of beter) gewaardeerd. Het evaluatierapport heeft dan ook niet geleid tot aanpassingen in het OP. De programmapartners hebben uitgesproken de aanbevelingen gedurende de uitvoering van het programma ter harte te nemen. Deze richten zich op het sterker betrekken van het MKB. Het rapport van de evaluatie is opgenomen in bijlage 1 van dit OP.

Voetnoten:

[1] Zie in de Slimme specialisatiestrategie: SWOT-analyse op pagina 7/8 en de afbeelding onderaan op pagina 18.

[2] Momenteel is de valorisatie relatief gering, zoals blijkt uit de omzet uit nieuwe producten die in Oost-Nederland met 9% bescheiden is in vergelijking met Nederland (10%) en de EU (13%).

[3] Bron: Clean Tech sector in Oost-Nederland (10/2011), uitgave van o.a. provincie Gelderland en provincie Overijssel

[4] Dit is in lijn met evaluatie Pieken in de Delta / OP 2007-2013

[5] De onderbouwing voor deze keuze is terug te lezen in de S3

[6] De uitwerking van deze tabel is opgenomen in bijlagen 2 tot en met 5 van de S3, waarin per regionale topsector de cross-overs zijn gespecificeerd en toegelicht.

[7] Food Valley, Health Valley, Stichting kiEMT, Kennispark Twente, Kennispoort Zwolle en Stedendriehoek innoveert

[8] Bron: Innovatiepiramide – een segmentatie van het MKB 2008, EIM

[9] Vermindering van aantal personen in de leeftijdsgroep 0-64 in een huishouden zonder werkintensiteit. De nationale doelstelling van 100 000 (0-64) vertaalt zich in 93 000 (0-59) volgens de door de EU vastgestelde indicator.

[10] EIM (2011) Do SME's create more and better jobs?

[11] Zie afbeelding in Slimme specialisatiestrategie, pagina 18

Bronnen:

- Coalitieprogramma's Gelderland en Overijssel
- Economische beleidsprogramma's provincies Gelderland en Overijssel (en afgeleiden, zoals de innovatieprogramma's)
- Programma Energietransitie
- Programma Nieuwe energie
- (sub)regionale analyses, zoals 'Twente2020'
- Tussentijdse evaluatie OP's EFRO in Nederland
- Eigen analyses van voortgang en benutting OP 2007-2013
- Consultatie van stakeholders
- Bronmateriaal dat ten grondslag ligt aan de Slimme specialisatiestrategie

1.1.2 Een motivering voor de keuze van de thematische doelstellingen en overeenkomstige investeringsprioriteiten in het kader van de partnerschapsovereenkomst, op basis van een identificatie van de regionale en, in voorkomend geval, de nationale behoeften, waaronder de noodzaak om de uitdagingen, zoals vermeld in de betreffende landenspecifieke aanbevelingen aan te pakken die zijn vastgesteld in overeenstemming met artikel 121, lid 2, VWEU en de betreffende aanbevelingen van de Raad die zijn

vastgesteld in overeenstemming met artikel 148, lid 4, VWEU, rekening houdend met de voorafgaande evaluatie.

Tabel 1: Motivering van de keuze van thematische doelstellingen en investeringsprioriteiten

Gekozen thematische doelstelling	Gekozen investeringsprioriteit	Motivering van de keuze
01 - Versterking van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie	1b - Bevordering van de bedrijfsinvesteringen in O&I, de ontwikkeling van koppelingen en synergieën tussen ondernemingen, centra voor onderzoek en ontwikkeling, en het hoger onderwijs, met name het bevorderen van investeringen in product- en dienstenontwikkeling, overdracht van technologie, sociale innovatie, eco-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, stimulering van de vraag, netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie, en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, in het bijzonder in ontsluitingstechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën	<ul style="list-style-type: none"> • Europe2020-doelstelling is 3% BBP te besteden aan O&O. Nederland loopt daarop achter, Oost-Nederland ook. • Oost-Nederland minder dan 3% BRP aan O&O. EU aanbeveling innovatiekracht en O&O intensiteit bedrijfsleven versterken • MKB Oost-Nederland heeft veel kennis en sterke innovatiekracht maar minder valorisatie (kassa): 9% omzet uit nieuwe producten (13% EU, 10% NL) • MKB en kennisinstellingen onvoldoende onbekendheid met elkaars kennis en kunde • Benodigde steun in fase van prototyping • MKB Oost-Nederland heeft moeite met doorontwikkeling naar markt: innovaties halen markt niet
04 - Ondersteuning van de overgang naar een koolstofarme economie in alle bedrijfstakken	4f - Het bevorderen van het onderzoek naar, innovaties in en de aanwending van koolstofarme technologieën	<ul style="list-style-type: none"> • Europe2020-doelstelling is 20% vermindering van de CO2-uitstoot. Daarnaast doelstellingen van meer energie uit hernieuwbare bronnen en verhoging energie-efficiëntie. Nederland loopt achter met CO2-reductie, Oost-Nederland ook. • De Oost-Nederlandse ambitie op CO2-reductie vraagt om de ontwikkeling en toepassing van nieuwe technologieën.

Gekozen thematische doelstelling	Gekozen investeringsprioriteit	Motivering van de keuze
		<ul style="list-style-type: none"> • Goede uitgangspositie voor innovatie bij sector EMT. • Behoeftte aan procesinnovatie: aanbod- en vraagbundeling om te komen tot opschaling van uitrol van energiebesparing en hernieuwbare energie. <p>Zie verantwoording 1B.</p>

1.2 Motivering van de financiële toewijzing

Motivering van de financiële toewijzing (d.w.z. steun van de Unie) aan elke thematische doelstelling en in voorkomend geval de investeringsprioriteit, in overeenstemming met de vereisten inzake thematische concentratie rekening houdend met de ex-ante-evaluatie.

Thema 1 Versterking van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie

Voor dit thema wordt 66% van de Europese middelen ingezet.

De EU doelen vragen van Nederland een behoorlijke inspanning als het gaat om het verhogen van de investeringen in O&O. De EC adviseert Nederland om sterk in te zetten op innovatie. Met een zo groot mogelijk aandeel voor het thema innovatie in het OP wordt vervolg gegeven aan de succesvolle besteding van de innovatie-prioriteit in het EFRO-programma 'GO Oost-Nederland 2007-2013'.

De keuze voor het aandeel in de Europese middelen van thema 1 is ook beïnvloed door andere financieringsbronnen die beschikbaar zijn voor innovatie. Europese programma's als Horizon 2020, ESF, INTERREG en het POP stellen middelen beschikbaar voor innovatie. Door de complementaire invulling van innovatie in de verschillende programma's, wordt synergie bereikt.

Nationaal zijn er programma's als het Topsectorenbeleid. Oost-Nederland biedt verschillende instrumenten om de innovatie te bevorderen. Tegelijkertijd zien we dat deze middelen te beperkt zijn om het gehele continuüm van innovatie te stimuleren. Het OP-Oost positioneren we midden in het continuüm van innovatie. Voor deze fasen zijn beperkte middelen beschikbaar, terwijl deze fasen een cruciaal onderdeel uitmaken van het innovatieproces.

Thema 4 Ondersteuning van de overgang naar een koolstofarme economie in alle bedrijfstakken

Voor dit thema wordt 30% van de Europese middelen ingezet.

Oost-Nederland onderneemt al grote inspanningen om duurzame economie te realiseren. Dit doet zij in nauwe samenwerking met gemeenten, rijk en het MKB. Tegelijkertijd heeft Oost-Nederland meer ambities dan mogelijkheden. De ambities van Oost-Nederland vragen, naast de provinciale energiefondsen en een landelijk energiefonds, een extra inspanning die door inzet van het OP gerealiseerd kan worden. Dit doen wij deels door de innovatieve ontwikkelingen die ondersteund worden op het terrein van energie op te nemen onder de thematische maatregel innovatie.

Met de volledig innovatiegerichte invulling van beide geselecteerde thematische doelstellingen, wordt 96% van het budget gericht op innovatie. In absoluut bedrag komt deze allocatie sterk overeen met de omvang van ‘prioriteit 1’ in het GO-programma 2007-2013. Daarmee blijft het budget voor innovatie-ondersteuning uit EFRO dus op vergelijkbaar niveau.

Technische Bijstand

Voor dit thema wordt 4% van de Europese middelen ingezet.

Tabel 2: Overzicht van de investeringsstrategie van het operationele programma

Prioritaire as	Fonds	Door de Unie verleende steun (EUR)	Deel van de totale EU-steun voor het operationele programma	Thematische doelstelling / investeringsprioriteit / specifieke doelstelling	Gemeenschappelijke en programmaspecifieke resultaatindicatoren waarvoor een streefdoel is vastgesteld
1	ERDF	66.199.513,00	66.00%	<p>▼ 01 - Versterking van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie</p> <p>▼ 1b - Bevordering van de bedrijfsinvesteringen in O&I, de ontwikkeling van koppelingen en synergieën tussen ondernemingen, centra voor onderzoek en ontwikkeling, en het hoger onderwijs, met name het bevorderen van investeringen in product- en dienstenontwikkeling, overdracht van technologie, sociale innovatie, eco-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, stimulering van de vraag, netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie, en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, in het bijzonder in ontsluitingstechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën</p> <p>▼ 1B-A - Verhogen van het percentage bedrijven dat samenwerkt door (verdere) clustervorming en netwerken</p> <p>▼ 1B-B - Verhogen van het aandeel omzet van bedrijven uit nieuwe producten door het bevorderen van experimentele ontwikkeling van nieuwe producten, inclusief het ontwikkelen en testen van prototypes, binnen het MKB</p>	[1, 2]
2	ERDF	30.090.688,00	30.00%	<p>▼ 04 - Ondersteuning van de overgang naar een koolstofarme economie in alle bedrijfstakken</p> <p>▼ 4f - Het bevorderen van het onderzoek naar, innovaties in en de aanwending van koolstofarme technologieën</p> <p>▼ 4F-C - Verhogen van het percentage bedrijven dat samenwerkt door (verdere) clustervorming en netwerken gericht op innovatie en toepassing van CO2-arme technologieën</p> <p>▼ 4F-D - Verhogen van het aandeel omzet van bedrijven uit nieuwe producten gericht op koolstofarme economie, door het bevorderen van experimentele ontwikkeling van nieuwe producten, inclusief het ontwikkelen en testen van prototypes, binnen het MKB.</p>	[3, 4, 5]
3	ERDF	4.012.091,00	4.00%	TB-F - Technische bijstand: het zinvol en rechtmatig besteden van het EFRO-budget in Oost-Nederland	[]

2. PRIORITAIRE ASSEN

2.A BESCHRIJVING VAN DE PRIORITAIRE ASSEN, ANDERS DAN VOOR TECHNISCHE BIJSTAND

2.A.1 Prioritaire as

Identificatiecode van de prioritaire as	1
Titel van de prioritaire as	Innovatie

- De volledige prioritaire as zal uitsluitend door financieringsinstrumenten worden uitgevoerd
- De volledige prioritaire as zal uitsluitend worden uitgevoerd door financieringsinstrumenten die op EU-niveau zijn opgezet
- De volledige prioritaire as zal aan de hand van door de gemeenschap aangestuurde lokale ontwikkeling worden uitgevoerd
- Voor het ESF: De gehele prioritaire as is bedoeld voor sociale innovatie of transnationale samenwerking of beide

2.A.2 Motivering voor het vaststellen van een prioritaire as met betrekking tot meer dan één regiocategorie, thematische doelstelling of fonds (waar van toepassing)

2.A.3 Fonds, regiocategorie en berekeningsgrondslag voor steun van de Unie

Fonds	Regiocategorie	Berekeningsgrondslag (totale subsidiabele uitgaven of subsidiabele publieke uitgaven)	Regiocategorie voor ultraperifere regio's en noordelijke dunbevolkte regio's (indien van toepassing)
ERDF	Meer ontwikkeld	Totaal	

2.A.4 Investeringsprioriteit

Identificatiecode van de investeringsprioriteit	1b
Benaming van de investeringsprioriteit	Bevordering van de bedrijfsinvesteringen in O&I, de ontwikkeling van koppelingen en synergieën tussen ondernemingen, centra voor onderzoek en ontwikkeling, en het hoger onderwijs, met name het bevorderen van investeringen in product- en dienstenontwikkeling, overdracht van technologie, sociale innovatie, eco-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, stimulering van de vraag, netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie, en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, in het bijzonder in ontsluitingstechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën

2.A.5 Specifieke doelstellingen die overeenkomen met de investeringsprioriteit en verwachte resultaten

Identificatiecode van de specifieke doelstelling	1B-A
Benaming van de specifieke doelstelling	Verhogen van het percentage bedrijven dat samenwerkt door (verdere) clustervorming en netwerken
Resultaten die de lidstaat met steun van de Unie beoogt te bereiken	<p>Beoogd resultaat</p> <p>De inspanning leidt tot meer innovatiegerichte samenwerking in de triple helix, met name tussen MKB-bedrijven onderling en tussen het MKB en kennisinstellingen. De bestaande infrastructuur ontwikkelt zich naar meer onderlinge verbondenheid en richt zich op sector- en grensoverschrijdende cross-overs. De clustervorming wordt benut om deze nieuwe relaties te leggen, om competenties aan elkaar te verbinden en om innovatiepotentieel te mobiliseren. Het innoverend vermogen van Oost-</p>

	<p>Nederland neemt hierdoor toe.</p> <p><i>Doelgroep</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • MKB-bedrijven die bijdragen aan de sectoren Agro & Food, Health, High Tech Systemen & Materialen (HTSM), cross-overs met Agro & Food, Health, HTSM en EMT, de ondersteunende sectoren en de relevante bijbehorende triple-helix partners. <p><i>Begunstigden</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zachte infrastructuur (de transferorganisaties van de S3-sectoren Agro & Food, Health en HTSM) • Samenwerkingsverbanden van ondernemers, overheidsorganisaties[1], kennisinstellingen en/of open innovatiecentra. <ul style="list-style-type: none"> • Kennisinstellingen <p>[1] Waaronder ook semi-overheid en waterschappen</p>
Identificatiecode van de specifieke doelstelling	1B-B
Benaming van de specifieke doelstelling	Verhogen van het aandeel omzet van bedrijven uit nieuwe producten door het bevorderen van experimentele ontwikkeling van nieuwe producten, inclusief het ontwikkelen en testen van prototypes, binnen het MKB
Resultaten die de lidstaat met steun van de Unie beoogt te bereiken	<p>Beoogd resultaat</p> <p>De inspanning leidt tot een hoger aandeel omzet dat Oost-Nederlandse MKB-bedrijven halen uit nieuwe producten. De MKB-sector wordt direct ondersteund bij de productontwikkeling en het testen van prototypes, middels open innovatie. Vernieuwing in het productenpalet van bedrijven is een basis voor vergroting van de concurrentiekracht en daarmee voor behoud en groei</p>

van werkgelegenheid.

Doelgroep

- Ondernemingen, primair MKB-bedrijven in de sectoren Agro & Food, Health, High Tech Systemen & Materialen (HTSM) en cross-overs met de Agro & Food, Health, HTSM en EMT inclusief biobased economy.

- Kennisinstellingen

Begunstigden

- individuele MKB-bedrijven in het kader van vouchers
- Samenwerkingsverbanden van ondernemers, overheidsorganisaties[1] (bijvoorbeeld als launching customer en samenwerkingspartner bij proeftuinen), kennisinstellingen en/of open innovatiecentra.

(wanneer steun wordt verleend aan een grote onderneming, zal de beheersautoriteit zich er van vergewissen dat dit niet leidt tot een substantieel verlies van arbeidsplaatsen op bestaande locaties van deze onderneming elders in de Europese Unie.)

[1] Waaronder ook semi-overheid en waterschappen

Tabel 3: Programmaspecifieke resultaatindicatoren per specifieke doelstelling (voor het EFRO en het Cohesiefonds)

Specifieke doelstelling		1B-A - Verhogen van het percentage bedrijven dat samenwerkt door (verdere) clustervorming en netwerken						
ID	Indicator	Meeteenheid	Regiocategorie (indien relevant)	Uitgangswaarde	Referentiejaar	Streefwaarde (2023)	Gegevensbron	Frequentie van de verslaggeving
1	percentage innovatieve bedrijven dat samenwerkt met bedrijven en kennisinstellingen	%	Meer ontwikkeld	30,00	2010	35,00	Community Innovation Survey 2.2.2, CBS	tweejaarlijks (conform CIS)
Specifieke doelstelling		1B-B - Verhogen van het aandeel omzet van bedrijven uit nieuwe producten door het bevorderen van experimentele ontwikkeling van nieuwe producten, inclusief het ontwikkelen en testen van prototypes, binnen het MKB						
ID	Indicator	Meeteenheid	Regiocategorie (indien relevant)	Uitgangswaarde	Referentiejaar	Streefwaarde (2023)	Gegevensbron	Frequentie van de verslaggeving
2	Aaandeel van de omzet van bedrijven dat wordt behaald uit (ver)nieuwe producten (zowel nieuw op markt als nieuw voor onderneming).	%	Meer ontwikkeld	5,50	2014	6,00	Regional Innovation Scoreboard 2014	tweejaarlijks (conform RIS)

2.A.6 In het kader van de investeringsprioriteit te ondersteunen maatregel (per investeringsprioriteit)

2.A.6.1 Beschrijving van het type en voorbeelden van maatregelen die worden ondersteund, en de verwachte bijdrage daarvan aan de specifieke doelstellingen, met inbegrip van, indien van toepassing, vermelding van de voornaamste doelgroepen, beoogde specifieke grondgebieden en soorten begunstigden

Investeringsprioriteit	1b - Bevordering van de bedrijfsinvesteringen in O&I, de ontwikkeling van koppelingen en synergieën tussen ondernemingen, centra voor onderzoek en ontwikkeling, en het hoger onderwijs, met name het bevorderen van investeringen in product- en dienstenontwikkeling, overdracht van technologie, sociale innovatie, eco-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, stimulering van de vraag, netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie, en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, in het bijzonder in ontsluitingstechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën
Specifieke doelstelling 1B-A Veel MKB-bedrijven in Oost-Nederland ontbreekt het aan kennis en kunde om op eigen kracht te investeren in netwerken. Tijdens de stakeholdersbijeenkomst kwam naar voren dat het MKB het lastig vindt om geschikte samenwerkingspartners te vinden die voldoende toegevoegde waarde kunnen leveren. Bedrijven en kennisinstellingen weten vaak niet met wie ze het beste samen kunnen werken, omdat ze geen weet hebben van elkaars expertise. In aansluiting op de analyse in sectie 1 heeft specifieke doelstelling 1B-A het doel 'Het stimuleren van (verdere) clustervorming en netwerken'. Met deze clusters en netwerken worden bedrijven in de S3-sectoren verbonden met de competitieve universiteiten in Oost-Nederland. In samenwerking met intermediaire organisaties ontstaan open innovatie centra, waardoor optimaal gebruik wordt gemaakt van de regionale sterkten en door de samenwerking en kennisdeling het innovatiepotentieel / de innovatiekracht wordt verhoogd. Met nieuwe, gerichte activiteiten in het verder aanjagen van clustervorming, worden bedrijven geholpen in het vinden van geschikte partners. Tevens zorgt de clustervorming voor het verminderen van een knelpunt, doordat de netwerken worden opengesteld voor een breder mkb binnen de topsectoren (nationaal, internationaal) waarbij uitgegaan wordt van de 'leading knowledge in key enabling technologies' en crossovers met deze topsectoren. De specifieke doelstelling richt zich dus op het versterken van bestaande netwerken in de S3-sectoren, deze doelgericht aan elkaar te verbinden en deze uit te breiden met nieuwe deelnemers uit het MKB, en op het verbinden van de bestaande netwerken met andere thematische netwerken ter versterking van de S3-sectoren. Nadrukkelijk wordt hiermee niet beoogd bij te dragen in exploitatie van organisaties. Projecten bouwen voort op de goed ontwikkelde	

Investeringsprioriteit	1b - Bevordering van de bedrijfsinvesteringen in O&I, de ontwikkeling van koppelingen en synergieën tussen ondernemingen, centra voor onderzoek en ontwikkeling, en het hoger onderwijs, met name het bevorderen van investeringen in product- en dienstenontwikkeling, overdracht van technologie, sociale innovatie, eco-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, stimulering van de vraag, netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie, en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, in het bijzonder in ontsluitingstechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën
-------------------------------	--

basis in Oost-Nederland, doch zijn duidelijk additioneel aan bestaande sectorale, regionale en nationale initiatieven.

In deze doelstelling worden bedrijven in het MKB, kennisinstellingen en overheidsorganisaties mogelijkheden geboden om (verder) met elkaar in contact te komen. Kennisinstellingen worden geholpen hun onderzoeklijnen beter af te stemmen op de behoeften van het MKB. Potentiële partners kunnen elkaar vinden door middel van netwerkbijeenkomsten, waarin zij elkaars toegevoegde waarde(n) ontdekken. Met andere woorden, specifieke doelstelling 1B-A leidt tot gezamenlijke trajecten waarin het innovatiepotentieel, als ‘voorportaal’ van experimentele ontwikkeling van nieuwe producten, diensten of toepassingen, centraal staat.

Het vertrekpunt voor de ondersteuning ligt in de bestaande zachte infrastructuur, die primair wordt geboden door de transferorganisaties van de S3-sectoren in Oost-Nederland. Zij beschikken over de kennis en kunde om goed doordachte planvorming rondom experimentele ontwikkeling te ondersteunen. Het OP Oost richt zich op doelgerichte inzet van deze intermediaire organisaties voor het versterken van netwerken en clusters.

Om specifieke doelstelling 1B-A te bereiken is het nodig dat MKB-bedrijven met elkaar in contact komen, meer bekend raken met innovatiekansen en potentie van samenwerking met elkaar of met kennisinstellingen. Mogelijke types van projecten binnen deze doelstelling zijn:

- Netwerken, clusters en open innovatie opzetten door middel van slimme specialisatie
- Informatiebijeenkomsten
- Kennisdelingsbijeenkomsten
- Kennisplatforms
- Pitch en matchmaking

Specifieke doelstelling 1B-B

Het MKB in Oost-Nederland heeft onvoldoende financiële middelen beschikbaar voor de experimentele ontwikkeling van nieuwe producten, diensten en toepassingen. Samenwerking met andere bedrijven en kennisinstellingen komt onvoldoende tot stand. Ook ontbreekt het de MKB-bedrijven aan voldoende

Investeringsprioriteit	1b - Bevordering van de bedrijfsinvesteringen in O&I, de ontwikkeling van koppelingen en synergieën tussen ondernemingen, centra voor onderzoek en ontwikkeling, en het hoger onderwijs, met name het bevorderen van investeringen in product- en dienstenontwikkeling, overdracht van technologie, sociale innovatie, eco-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, stimulering van de vraag, netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie, en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, in het bijzonder in ontsluitingstechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën
-------------------------------	--

kennis voor goede planvorming van experimentele ontwikkeling om innovaties tot marktintroductie te brengen. Te veel goede ideeën en vindingen blijven daardoor commercieel onvoldoende benut.

De (financiële) risico's in ontwikkel- en testfasen van prototypes zijn hoog. Voor meer grootschalige praktijktesten en demonstratie-omgevingen (proeftuinen / living labs) is tot op heden weinig aandacht geweest. Het bestaande instrumentarium in Oost-Nederland biedt slechts zeer beperkte mogelijkheden om acties in deze fase van innovatie te financieren. Verregaande vernieuwingen vergen vaak ook aanpassingen in processen en samenwerking van partijen, om uiteindelijk te leiden tot marktintroductie. Juist met demonstratie-omgevingen kan dergelijke innovatie in randvoorwaarden en processen tot integraal onderdeel van de ontwikkeling worden gemaakt. Daarmee wordt bijgedragen aan cruciaal draagvlak voor een succesvolle marktintroductie.

Het OP ondersteunt activiteiten in de TRL 4 tot en met 8. Het stapsgewijs doorlopen (hebben) van deze en voorgaande 'levels' is geen dwingende voorwaarde; ingediende projecten moeten zich wel in deze 'levels' afspelen. In deze doelstelling worden primair MKB-bedrijven ondersteund bij experimentele ontwikkeling en het ontwikkelen en testen van prototypes, middels het principe van open innovatie. Het OP ondersteunt proeftuinen en living labs. Dit strekt tot en met proeftuinen en pilots voor (grootschalige) praktijktesten en demonstratie. Ook wordt het MKB vanuit het OP begeleid bij het opstellen van financieringsvoorstellen gericht op marktintroductie (businesscases). Ook wordt het MKB vanuit het OP begeleid bij het opstellen en verbeteren van de kwaliteit van de businesscase. De businesscase is een uitwerking van het plan tot marktintroductie van de innovatie gezien vanuit technisch, organisatorisch, economisch en financieel perspectief.

Het OP verzorgt daarmee aan het einde van het innovatieproces een naadloze overgang naar de marktintroductie. Door deze focus op de businesscase wordt meer nadruk op daadwerkelijke valorisatie van de kenniseconomie gelegd. Immers, het bereiken van een succesvolle marktintroductie op basis van de ingezette innovatie leidt tot een groter aandeel bedrijven dat omzet behaalt uit (ver)nieuwde producten en daarmee tot arbeidsplaatsen. Ten opzichte van de programmaperiode 2007-2013 is bewust gekozen voor meer nadruk op ondersteuning van de latere stadia in het innovatieproces.

Onder het OP zullen instrumenten worden uitgewerkt en toegepast, waarmee de noodzakelijke samenwerking tussen het MKB, kennisinstellingen, grote bedrijven en overheidsorganisaties wordt gefaciliteerd. Een voorbeeld zijn vouchers die aan MKB-bedrijven kunnen worden verstrekt om kennis en (haalbaarheids-)onderzoek in te kopen. Door het gebruik van dergelijke instrumenten moeten verbindingen tussen de partners van de triple helix worden versterkt en cross-overs tussen de Oost-Nederlandse topsectoren en speerpunten mogelijk worden gemaakt. Zie voor een specifieke duiding van cross-

Investeringsprioriteit	1b - Bevordering van de bedrijfsinvesteringen in O&I, de ontwikkeling van koppelingen en synergieën tussen ondernemingen, centra voor onderzoek en ontwikkeling, en het hoger onderwijs, met name het bevorderen van investeringen in product- en dienstenontwikkeling, overdracht van technologie, sociale innovatie, eco-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, stimulering van de vraag, netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie, en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, in het bijzonder in ontsluitingstechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën
-------------------------------	--

overs, voor zover nu te voorzien, tabel 1 op pagina 4. In de triple helix samenwerking treedt de overheid bovendien op als launching customer of als aanbieder van proeftuinen, zodat ook vanuit dit perspectief directe innovatiebevordering plaats vindt.

Om specifieke doelstelling 1B-B te bereiken moeten meer producten worden ontwikkeld, prototypes worden getest, meer mogelijkheden tot (grootschalige) praktijktesten en demonstraties worden gecreëerd en MKB-bedrijven moeten worden geholpen bij het opstellen van goede businesscases om daarmee financiering te ontsluiten. Mogelijke types van projecten passend binnen deze doelstelling zijn:

- Algemene validering van nieuwe technologieën (haalbaarheid, proof of concept)
- Ontwerpen van nieuwe, gewijzigde of verbeterde producten[1]
- De ontwikkeling van commercieel bruikbare prototypes[2]
- Testen van producten, procédés of diensten[3] in proeftuinen
- Vergroten van mogelijkheden tot benutting van shared facilities
- Creëren van (grootschalige) demonstratie-/testomgevingen
- Businesscases opstellen[4]

Proeftuinen (living labs)

Bijzonder belang wordt gehecht aan proeftuinen, als instrument om in de laatste fase van de ontwikkeling (TRL 7/8) bij te dragen aan hogere kans op een succesvolle marktintroductie. Grootschalige praktijktoets en demonstratie van prototypes. Ondernemers hebben steeds vaker behoefte hun nieuwe producten te testen in een zo realistisch mogelijke omgeving. Op die manier kunnen ze laten zien dat een theoretisch goed idee ook daadwerkelijk toepasbaar is onder werkelijke omstandigheden en op reële schaal. Of ze kunnen hun prototype samen met de (beoogd) eindgebruiker verder ontwikkelen. In het innovatieproces worden dergelijke mogelijkheden steeds belangrijker. Proeftuinen zijn in vele soorten en maten te creëren, afhankelijk van de soort innovatie.

Door gebruikers al bij de productontwikkeling te betrekken, wordt direct rekening gehouden met de mogelijkheden en wensen van potentiële

Investeringsprioriteit	1b - Bevordering van de bedrijfsinvesteringen in O&I, de ontwikkeling van koppelingen en synergieën tussen ondernemingen, centra voor onderzoek en ontwikkeling, en het hoger onderwijs, met name het bevorderen van investeringen in product- en dienstenontwikkeling, overdracht van technologie, sociale innovatie, eco-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, stimulering van de vraag, netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie, en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, in het bijzonder in ontsluitingstechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën
-------------------------------	--

gebruikersgroepen. In het verleden strandden goede innovaties nogal eens op marktacceptatie. Het concept van proeftuinen doet sinds kort opgeld in het innovatiebeleid. In het vorige programma is geen specifieke richting gegeven aan het opstellen van business cases en relatie met proeftuinen gericht op marktintroducties. Dat programma richtte zich nog meer op onderzoek, stadia verder voorafgaand aan marktintroductie. Lopende dat programma is de mogelijke meerwaarde onderkend van valorisatie: helpen om ontwikkelde kennis door te ontwikkelen tot marktintroductie. De kans dat een innovatie wel lukt, wordt met het gebruik van een proeftuin veel groter. Een succesvolle demonstratie van prototypes helpt ondernemers hun producten meer gericht en meer kansrijk op de markt te introduceren. Juist in de S3-sectoren van Oost-Nederland is het testen van innovaties op grotere schaal én in interactie met gebruikers / burgers, van groot belang. Bijvoorbeeld in het vertrouwen in nieuwe health-technieken bij patiënten (S3-sector health, prioritaire as 1) en de acceptatie van CO2-arme technologieën door burgers (S3-sector EMT, prioritaire as 2).

Financiële omvang specifieke doelstelling A: Wij voorzien voor deze activiteit een besteding van € 6.619.951

10% van de OP-middelen in prioriteit 1 (6,6% van totaal).

Financiële omvang specifieke doelstelling B: Wij voorzien voor deze activiteit een besteding van € 59.579.563

90% van de OP middelen in prioriteit 1 (59,4% van totaal).

[1] Onder experimentele ontwikkeling wordt niet verstaan de routinematige of periodieke wijziging van bestaande producten, productielijnen, fabricageprocessen, diensten en andere courante activiteiten, zelfs indien deze wijzigingen verbeteringen kunnen inhouden.

[2] Indien het prototype het commerciële eindproduct is en de productie ervan te duur is om alleen voor demonstratie- en validatie doeleinden te worden

Investeringsprioriteit	1b - Bevordering van de bedrijfsinvesteringen in O&I, de ontwikkeling van koppelingen en synergieën tussen ondernemingen, centra voor onderzoek en ontwikkeling, en het hoger onderwijs, met name het bevorderen van investeringen in product- en dienstenontwikkeling, overdracht van technologie, sociale innovatie, eco-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, stimulering van de vraag, netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie, en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, in het bijzonder in ontsluitingstechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën
<p>gebruikt.</p> <p>[3] Voor zover deze nog niet voor industriële toepassing of commerciële exploitatie kunnen worden gebruikt of geschikt gemaakt.</p> <p>[4] Als slotstuk van een innovatietraject legt een businesscase de brug van innovatie naar markt. Businessplannen richten zich op vergroten van de kansrijkheid tot, en het verkrijgen van financiering voor de marktintroductie.</p>	

2.A.6.2 Richtsnoeren voor keuze van concrete acties

Investeringsprioriteit	1b - Bevordering van de bedrijfsinvesteringen in O&I, de ontwikkeling van koppelingen en synergieën tussen ondernemingen, centra voor onderzoek en ontwikkeling, en het hoger onderwijs, met name het bevorderen van investeringen in product- en dienstenontwikkeling, overdracht van technologie, sociale innovatie, eco-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, stimulering van de vraag, netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie, en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, in het bijzonder in ontsluitingstechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën
<p>De vier Nederlandse EFRO-programma's werken met een onderling uniform landelijk beoordelingsstelsel op basis van kwaliteitsbeoordeling van de ingediende projecten. Een kwaliteitssysteem met een minimale score, waarbij de score wordt toegekend door een adviescommissie met experts.</p> <p>Projecten worden dus op basis van een systeem van kwaliteitsselectie geselecteerd, waarbij een adviescommissie projecten waardeert en op basis van haar beoordeling een advies geeft aan de beheersautoriteit. Daarbij geldt een minimale score als drempel om voor selectie in aanmerking te komen. Op basis van dit advies zal de beheersautoriteit een besluit nemen.</p> <p>In globale zin werkt de beoordeling als volgt, waarbij de detailinvulling volgt in het uniforme toetsingskader dat door de vier landsdelige EFRO-programma's in Nederland gezamenlijk wordt opgesteld en gepubliceerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een project/aanvraag wordt technisch beoordeeld door de beheersautoriteit. Hierbij toetst de beheersautoriteit of aan alle formele vereisten is voldaan. 	

Investeringsprioriteit	1b - Bevordering van de bedrijfsinvesteringen in O&I, de ontwikkeling van koppelingen en synergieën tussen ondernemingen, centra voor onderzoek en ontwikkeling, en het hoger onderwijs, met name het bevorderen van investeringen in product- en dienstenontwikkeling, overdracht van technologie, sociale innovatie, eco-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, stimulering van de vraag, netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie, en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, in het bijzonder in ontsluitingstechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën
-------------------------------	--

Tot deze toets behoort ook de beoordeling of een project strijdig is met de horizontale beginselen van gelijke kansen en duurzaamheid.

- Voor de inhoudelijke beoordeling van de kwaliteit van het project wordt een deskundigencommissie met experts ingesteld, die een advies geeft op basis van een score op vooraf opgestelde criteria.
- De criteria zijn in principe voor heel Nederland gelijk. Eventuele afwijkingen worden gemotiveerd.
- Bij een minimale score wordt een positief advies verstrekt aan de beheersautoriteit voor financiering uit het OP.
- De criteria waarop een project waarvoor subsidie wordt aangevraagd wordt beoordeeld zijn gebaseerd op vijf basisuitgangspunten. Op hoofdlijnen worden de projecten beoordeeld op:
 1. de mate waarin zij passen binnen de doelstellingen van het Operationeel Programma;
 2. de mate van innovativiteit;
 3. de kwaliteit van de businesscase;
 4. de kwaliteit van de aanvraag;
 5. de mate waarin zij bijdragen aan duurzame ontwikkeling.

Onderdeel van de technische beoordeling door de beheersautoriteit is de toets op de horizontale beginselen uit artikelen 6 en 7 van Verordening (EG) 1303/2013. Projecten die strijdig zijn (oftewel negatief bijdragen, situatie verslechteren) met de beginselen van gelijke kansen en/of duurzame ontwikkeling komen niet voor subsidie in aanmerking.

Ten aanzien van duurzame ontwikkeling (hiervoor genoemd onder e) wordt beoordeeld of en hoe projecten rekening houden met milieubescherming en efficiënt gebruik van hulpbronnen, of en hoe projecten bijdragen aan matiging van dan wel aanpassing aan de klimaatverandering en/of bijdragen aan

Investeringsprioriteit	1b - Bevordering van de bedrijfsinvesteringen in O&I, de ontwikkeling van koppelingen en synergieën tussen ondernemingen, centra voor onderzoek en ontwikkeling, en het hoger onderwijs, met name het bevorderen van investeringen in product- en dienstenontwikkeling, overdracht van technologie, sociale innovatie, eco-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, stimulering van de vraag, netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie, en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, in het bijzonder in ontsluitingstechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën
-------------------------------	--

herstelvermogen voor rampen, risicopreventie en risicobeheer. Hierbij geldt dat een ‘neutrale’ score van projecten op deze aspecten voldoende is.

De selectiecriteria worden in detail uitgewerkt in de Beleidsregel Operationeel Programma EFRO 2014-2020, die door het Toezichtcomité wordt vastgesteld. Bij de uitwerking van het uitgangspunt ‘duurzame ontwikkeling’ zal gehoor worden gegeven aan artikel 96(7)(a) van Verordening (EG) 1303/2013.

In de Beleidsregel zal een puntenscore als ondergrens voor selectie worden gesteld. Zo wordt voorkomen dat projecten worden geselecteerd die slechts in beperkte mate bijdragen aan de doelstellingen. Daarmee wordt focus en impact geborgd.

De weging van deze uitgangspunten kan verschillen per specifiek doel.

- Voor de leden van de deskundigencommissie wordt een profiel opgesteld en kunnen alle stakeholders kandidaten aandragen.

De selectie van projecten binnen OP Oost-Nederland vindt plaats via het ‘*first come, first serve*’ principe met de optie om (op onderdelen) te kiezen voor selectie op basis van een tender.

Investeringsprioriteit	1b - Bevordering van de bedrijfsinvesteringen in O&I, de ontwikkeling van koppelingen en synergieën tussen ondernemingen, centra voor onderzoek en ontwikkeling, en het hoger onderwijs, met name het bevorderen van investeringen in product- en dienstenontwikkeling, overdracht van technologie, sociale innovatie, eco-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, stimulering van de vraag, netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie, en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, in het bijzonder in ontsluitingstechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën
-------------------------------	--

Daarnaast hanteert het OP Oost-Nederland de volgende specifieke uitgangspunten voor de selectie van projecten:

- *Projecten worden aantoonbaar gedragen door behoeften van ondernemers, waaronder in ieder geval MKB;*

- *Voor zover het gaat om onderzoek:*

o richten projecten zich op toegepaste vormen van onderzoek, dat wil zeggen onderzoek waarbij het bedrijfsleven betrokken is. Fundamenteel onderzoek is uitgesloten.

o richten projecten zich op onderzoeksactiviteiten en niet met als doel de opzet of exploitatie van instituten.

- *Voor zover het gaat om intermediaire functies kan het programma steun verlenen aan specifieke activiteiten, niet met als doel de opzet of exploitatie van organisaties.*

- Voor projecten onder Specifieke Doelstelling 1B-A, geldt dat projecten betrokkenheid moeten hebben van ondernemingen uit de S3-sectoren HTSM, Health of Agro & Food.

- Voor projecten onder Specifieke Doelstelling 1B-B, geldt dat minimaal één van de projectpartners afkomstig dient te zijn uit de S3-sectoren HTSM, Health of Agro & Food.

De selectiecriteria worden door de beheersautoriteit en/of Toezichtcomité geëvalueerd. Waar nodig kan dit leiden tot aanpassingen in de Beleidsregel.

2.A.6.3 Gepland gebruik van financieringsinstrumenten (in voorkomend geval)

Investeringsprioriteit	1b - Bevordering van de bedrijfsinvesteringen in O&I, de ontwikkeling van koppelingen en synergieën tussen ondernemingen, centra voor onderzoek en ontwikkeling, en het hoger onderwijs, met name het bevorderen van investeringen in product- en dienstenontwikkeling, overdracht van technologie, sociale innovatie, eco-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, stimulering van de vraag, netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie, en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, in het bijzonder in ontsluitingstechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën
<p>Het gebruik van financiële instrumenten is niet voorzien bij de start van het programma. Mocht het gebruik van financiële instrumenten tijdens de uitvoeringsperiode alsnog relevant worden, dan zal de beslissing daaromtrent te zijner tijd mede worden gebaseerd op een ex-antebeoordeling</p>	

2.A.6.4 Gepland gebruik van grote projecten (in voorkomend geval)

Investeringsprioriteit	1b - Bevordering van de bedrijfsinvesteringen in O&I, de ontwikkeling van koppelingen en synergieën tussen ondernemingen, centra voor onderzoek en ontwikkeling, en het hoger onderwijs, met name het bevorderen van investeringen in product- en dienstenontwikkeling, overdracht van technologie, sociale innovatie, eco-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, stimulering van de vraag, netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie, en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, in het bijzonder in ontsluitingstechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën
<p>Oost-Nederland is niet voornemens gebruik te maken van majeure projecten.</p>	

2.A.6.5. Outputindicatoren per investeringsprioriteit en, waar van toepassing, per regiocategorie

Tabel 5: Gemeenschappelijke en programmaspecifieke outputindicatoren (per investeringsprioriteit, voor het ESF uitgesplitst naar regiocategorie en indien van toepassing voor het EFRO)

Investeringsprioriteit		1b - Bevordering van de bedrijfsinvesteringen in O&I, de ontwikkeling van koppelingen en synergieën tussen ondernemingen, centra voor onderzoek en ontwikkeling, en het hoger onderwijs, met name het bevorderen van investeringen in product- en dienstenontwikkeling, overdracht van technologie, sociale innovatie, eco-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, stimulering van de vraag, netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie, en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, in het bijzonder in ontsluitingstechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën							
ID	Indicator	Meeteenheid	Fonds	Regiocategorie (indien relevant)	Streefwaarde (2023)			Gegevensbron	Frequentie van de verslaggeving
					M	W	T		
CO01	Productieve investering: Aantal ondernemingen dat steun ontvangt	Ondernemingen	EFRO	Meer ontwikkeld			600,00	interne gegevensverzameling	jaarlijks
CO02	Productieve investering: Aantal ondernemingen dat subsidies ontvangt	Ondernemingen	EFRO	Meer ontwikkeld			150,00	interne gegevensverzameling	jaarlijks
CO04	Productieve investering: Aantal ondernemingen dat niet-financiële steun ontvangt	Ondernemingen	EFRO	Meer ontwikkeld			450,00	interne gegevensverzameling	jaarlijks
CO06	Productieve investering: Particuliere	EUR	EFRO	Meer ontwikkeld			59.600.000,00	interne gegevensverzameling	jaarlijks

Investeringsprioriteit		1b - Bevordering van de bedrijfsinvesteringen in O&I, de ontwikkeling van koppelingen en synergieën tussen ondernemingen, centra voor onderzoek en ontwikkeling, en het hoger onderwijs, met name het bevorderen van investeringen in product- en dienstenontwikkeling, overdracht van technologie, sociale innovatie, eco-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, stimulering van de vraag, netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie, en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, in het bijzonder in ontsluitingstechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën							
ID	Indicator	Meeteenheid	Fonds	Regiocategorie (indien relevant)	Streefwaarde (2023)			Gegevensbron	Frequentie van de verslaggeving
					M	W	T		
	investeringen die zijn afgestemd op overheidssteun voor ondernemingen (subsidies)								
CO27	Onderzoek, innovatie: Particuliere investeringen die gelijke tred houden met overheidssteun voor innovatie of O&O-projecten	EUR	EFRO	Meer ontwikkeld			59.600.000,00	interne gegevensverzameling	jaarlijks
CO28	Onderzoek, innovatie: Aantal ondersteunde ondernemingen om nieuw op de markt producten te introduceren	Ondernemingen	EFRO	Meer ontwikkeld			75,00	interne gegevensverzameling	jaarlijks
CO29	Onderzoek, innovatie: Aantal ondersteunde ondernemingen om voor het bedrijf nieuwe producten te introduceren	Ondernemingen	EFRO	Meer ontwikkeld			75,00	interne gegevensverzameling	jaarlijks

Investeringsprioriteit		1b - Bevordering van de bedrijfsinvesteringen in O&I, de ontwikkeling van koppelingen en synergieën tussen ondernemingen, centra voor onderzoek en ontwikkeling, en het hoger onderwijs, met name het bevorderen van investeringen in product- en dienstenontwikkeling, overdracht van technologie, sociale innovatie, eco-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, stimulering van de vraag, netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie, en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, in het bijzonder in ontsluitingstechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën							
ID	Indicator	Meeteenheid	Fonds	Regiocategorie (indien relevant)	Streefwaarde (2023)			Gegevensbron	Frequentie van de verslaggeving
					M	W	T		
PS1	aantal georganiseerde bijeenkomsten	aantal	EFRO	Meer ontwikkeld			300,00	interne gegevensverzamelings	jaarlijks
PS2	Ondersteunde proeftuinen	Aantal	EFRO	Meer ontwikkeld			6,00	interne gegevensverzamelings	jaarlijks
PS3	Ontwikkelde businesscases	Aantal	EFRO	Meer ontwikkeld			80,00	interne gegevensverzamelings	jaarlijks

2.A.7 Sociale innovatie, transnationale samenwerking en de bijdrage aan thematische doelstellingen 1-7

Prioritaire as	1 - Innovatie
Niet van toepassing	

2.A.8 Prestatiekader

Tabel 6: Prestatiekader van de prioritaire as (per fonds en, voor het EFRO en het ESF, per regiocategorie)

Prioritaire as	1 - Innovatie
-----------------------	----------------------

ID	Soort indicator	Indicator of belangrijke uitvoeringsstap	Meeteenheid, waar van toepassing	Fonds	Regiocategorie	Mijlpaal voor 2018			Uiteindelijke doelstelling (2023)			Gegevensbron	Uitleg over de relevantie van de indicator, in voorkomend geval
						M	W	T	M	W	T		
CO01	O	Productive investment: Number of enterprises receiving support	Ondernemingen	EFRO	Meer ontwikkeld			25			600,00	eigen gegevensverzameling	De interventies worden het best gerepresenteerd door de output indicator 'Aantal ondernemingen dat steun' ontvangt. Het doel van deze prioriteit is het ondersteunen van vormen van hechtere netwerken, het verbeteren van de samenwerking tussen MKB'ers en andere instellingen en het stimuleren van het MKB tot valorisatie en marktintroductie van ontwikkelde innovaties. Deze indicator geeft weer in hoeverre het programma daadwerkelijk MKB'ers ondersteunt, ongeacht de vorm waarin dat gebeurt.
PI3	F	totaal subsidiabele kosten gecertificeerd en opgenomen in betaalaanvraag	euro's	EFRO	Meer ontwikkeld			49532466			193.939.513,00	uit SFC / eigen gegevensverzameling	Ten slotte is als mijlpaal de 'Totale subsidiabele kosten gecertificeerd en opgenomen in betaalaanvraag' gekozen. Daadwerkelijk gemaakte projectkosten zijn een goede indicator voor de mate van voortgang van het programma.
PI2	I	aantal ondernemingen dat steun ontvangt in gestarte projecten	aantal	EFRO	Meer ontwikkeld			260			600,00	eigen gegevensverzameling	Omdat de realisatie in afgeronde projecten op basis van ervaringscijfers na enkele jaren nog erg laag is, is dezelfde indicator opgenomen maar dan voor gestarte projecten.

Aanvullende kwalitatieve informatie over het opstellen van het prestatiekader

Aanvullende kwalitatieve informatie over de opzet van het prestatiekader:

De interventies in deze prioritaire as worden het best gerepresenteerd door de outputindicator ‘aantal ondernemingen dat steun ontvangt’. Het grootste deel van deze prioritaire as is gericht op bedrijven. Binnen beide specifieke doelstellingen wordt beoogd dat de beschikbare middelen nagenoeg geheel, direct dan wel indirect, worden benut voor en door bedrijven. Daarmee dekt deze indicator meer dan 90% van de prioriteit.

De mijlpaal moet zijn gebaseerd op afgeronde én afgerekende projecten (richtlijnen van de Europese Commissie, fiche 24A, punt 8). Ervaringscijfers van de vorige programmaperiodes tonen aan, dat na de eerste drie uitvoeringsjaren pas in zeer beperkte mate projecten al zijn afgerond én afgerekend. In het verleden slechts 4%, bezien als aandeel in de middelen. Daarom is de mijlpaal 2018 gesteld op 4% van de streefwaarde 2023.

Naar mening van de partners geeft deze mijlpaal onvoldoende weer wat de werkelijke voortgang van het programma is. Daarom is naast de outputindicator ook een *key implementation step* opgenomen. Deze baseert zich op dezelfde outputindicator, maar als mijlpaal is hierbij uitgegaan van de realisatie in gestarte projecten. Op basis van realisatie in het OP 2007-2013 tot en met 2010 (Jaarverslag 2010, realisatie op vergelijkbare indicator 48%) is de mijlpaal gesteld op 45% van de doelwaarde.

Ten slotte is de indicator ‘totale subsidiabele kosten gecertificeerd en opgenomen in betaalaanvraag’ gekozen. Daadwerkelijk gemaakte projectkosten zijn een goede indicator voor de mate van voortgang van het programma. Met het bepalen van de mijlpaal 2018 worden de jaartranches gevolgd. Eind 2018 moeten conform de “n+3-regel” de jaartranches 2014 en 2015 zijn uitgegeven (exclusief prestatiereserve). Deze jaartranches maken 25,5% van het totale budget uit. Daarom is de mijlpaal 2018 voor de financiële prestatieindicator gezet op 25,5% van de geraamde totale programmaomvang (EFRO en cofinancieringen) in deze prioriteit.

2.A.9 Categorieën steunverlening

De categorieën steunverlening die overeenkomen met de inhoud van de prioritaire as, op basis van een door de Commissie vastgestelde nomenclatuur, en indicatieve uitsplitsing van door de Unie verleende steun.

Tabellen 7-11: Categorieën steunverlening

Tabel 7: Dimensie 1: Steunverleningsgebied

Prioritaire as		1 - Innovatie	
Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag in EUR
ERDF	Meer ontwikkeld	056. Investerings in infrastructuur, capaciteit en uitrusting in kmo's, direct gekoppeld aan onderzoeks- en innovatieactiviteiten	6.920.858,00
ERDF	Meer ontwikkeld	057. Investerings in infrastructuur, capaciteit en uitrusting in grote bedrijven, direct gekoppeld aan onderzoeks- en innovatieactiviteiten	3.009.069,00
ERDF	Meer ontwikkeld	060. Onderzoeks- en innovatie-activiteiten in openbare onderzoekscentra en kenniscentra, waaronder netwerkactiviteiten	3.009.069,00
ERDF	Meer ontwikkeld	061. Onderzoeks- en innovatie-activiteiten in particuliere onderzoekscentra, waaronder netwerkactiviteiten	9.027.206,00
ERDF	Meer ontwikkeld	062. Technologie-overdracht en samenwerking tussen universiteiten en bedrijven, vooral voor kmo's	10.030.229,00
ERDF	Meer ontwikkeld	063. Clusterondersteuning en zakelijke netwerken, vooral voor kmo's	4.012.092,00
ERDF	Meer ontwikkeld	064. Onderzoeks- en innovatieprocessen in kmo's (inclusief voucherregelingen, proces-, ontwerp-, service- en sociale innovatie)	27.583.130,00
ERDF	Meer ontwikkeld	067. kmo-ontwikkeling, steun voor ondernemerschap en incubatie (waaronder steun voor afgeleide activiteiten)	2.607.860,00

Tabel 8: Dimensie 2: Financieringsvorm

Prioritaire as		1 - Innovatie	
Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag in EUR
ERDF	Meer ontwikkeld	01. Niet-terugvorderbare subsidie	66.199.513,00

Tabel 9: Dimensie 3: Soort gebied

Prioritaire as		1 - Innovatie	
----------------	--	---------------	--

Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag in EUR
ERDF	Meer ontwikkeld	01. Grote stedelijke gebieden (dichtbevolkt > 50 000 inwoners)	65.537.518,00
ERDF	Meer ontwikkeld	05. Samenwerking tussen nationale of regionale programmagebieden in een nationale context	661.995,00

Tabel 10: Dimensie 4: Territoriale verwezenlijkingsmechanismen

Prioritaire as		1 - Innovatie	
Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag in EUR
ERDF	Meer ontwikkeld	07. Niet van toepassing	66.199.513,00

Tabel 11: Dimensie 6: secundair ESF-thema (alleen ESF en YEI)

Prioritaire as		1 - Innovatie	
Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag in EUR

2.A.10 Overzicht van het voorgenomen gebruik van technische bijstand, inclusief eventuele maatregelen voor het versterken van de bestuurlijke capaciteit van de autoriteiten die betrokken zijn bij het beheer en besturen van de programma's en de begunstigden (in voorkomend geval) (per prioritaire as)

Prioritaire as:	1 - Innovatie
Niet van toepassing	

2.A.1 Prioritaire as

Identificatiecode van de prioritaire as	2
Titel van de prioritaire as	Koolstofarme economie

- De volledige prioritaire as zal uitsluitend door financieringsinstrumenten worden uitgevoerd
- De volledige prioritaire as zal uitsluitend worden uitgevoerd door financieringsinstrumenten die op EU-niveau zijn opgezet
- De volledige prioritaire as zal aan de hand van door de gemeenschap aangestuurde lokale ontwikkeling worden uitgevoerd
- Voor het ESF: De gehele prioritaire as is bedoeld voor sociale innovatie of transnationale samenwerking of beide

2.A.2 Motivering voor het vaststellen van een prioritaire as met betrekking tot meer dan één regiocategorie, thematische doelstelling of fonds (waar van toepassing)

2.A.3 Fonds, regiocategorie en berekeningsgrondslag voor steun van de Unie

Fonds	Regiocategorie	Berekeningsgrondslag (totale subsidiabele uitgaven of subsidiabele publieke uitgaven)	Regiocategorie voor ultraperifere regio's en noordelijke dunbevolkte regio's (indien van toepassing)
ERDF	Meer ontwikkeld	Totaal	

2.A.4 Investeringsprioriteit

Identificatiecode van de investeringsprioriteit	4f
Benaming van de investeringsprioriteit	Het bevorderen van het onderzoek naar, innovaties in en de aanwending van koolstofarme technologieën

2.A.5 Specifieke doelstellingen die overeenkomen met de investeringsprioriteit en verwachte resultaten

Identificatiecode van de specifieke doelstelling	4F-C
Benaming van de specifieke doelstelling	Verhogen van het percentage bedrijven dat samenwerkt door (verdere) clustervorming en netwerken gericht op innovatie en toepassing van CO2-arme technologieën
Resultaten die de lidstaat met steun van de Unie beoogt te bereiken	<p>De inspanningen leiden tot meer innovatiegerichte samenwerking in de triple helix, met name tussen MKB-bedrijven onderling en tussen het MKB en kennisinstellingen. Het innoverend vermogen van Oost-Nederland binnen de EMT-sector en in crossovers met de EMT-sector neemt hierdoor toe. De doelstelling beoogt met die innovatiegerichte samenwerking op termijn (indirect) bij te dragen aan toepassing van CO2-arme technologieën en daarmee op langere termijn te leiden tot vermindering van de CO2-uitstoot.</p> <p><i>Doelgroep</i></p> <p>MKB-bedrijven die bijdragen aan de EMT-sector en cross-overs, relevante triple-helix partners daar omheen en eindgebruikers/doelgroepen van koolstofarme technologieën.</p> <p><i>Begunstigden</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zachte infrastructuur (de transferorganisaties van de S3-sector EMT) • Samenwerkingsverbanden van ondernemers, overheidsorganisaties[1], kennisinstellingen, open innovatiecentra en/of eindgebruikers/doelgroepen.

	<ul style="list-style-type: none"> • Kennisinstellingen <p>[1] Waaronder ook semi-overheid en waterschappen</p>
Identificatiecode van de specifieke doelstelling	4F-D
Benaming van de specifieke doelstelling	Verhogen van het aandeel omzet van bedrijven uit nieuwe producten gericht op koolstofarme economie, door het bevorderen van experimentele ontwikkeling van nieuwe producten, inclusief het ontwikkelen en testen van prototypes, binnen het MKB.
Resultaten die de lidstaat met steun van de Unie beoogt te bereiken	<p>Beoogd resultaat</p> <p>De inspanningen leiden tot een hoger aandeel omzet dat Oost-Nederlandse MKB-bedrijven halen uit nieuwe producten, specifiek uit producten omtrent koolstofarme technologieën. Daarom wordt de MKB-sector direct ondersteund bij de productontwikkeling. Door de vernieuwing van het productenpalet en de product-markt-combinaties van bedrijven wordt de concurrentiekracht van bedrijven vergroot en dit zorgt voor behoud en groei van werkgelegenheid. De doelstelling beoogt door middel van innovaties in technieken, processen en modellen, die worden getest en waarover kennisverspreiding plaatsvindt, op termijn (indirect) bij te dragen aan toepassing van CO2-arme technologieën en daarmee op langere termijn te leiden tot vermindering van de CO2-uitstoot.</p> <p><i>Doelgroep</i></p> <p>MKB-bedrijven die bijdragen aan de sector EMT, cross-overs met Agro & Food, Health en HTSM, de ondersteunende sectoren en de relevante bijbehorende triple-helix partners.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kennisinstellingen

Begunstigden

- MKB-bedrijven t.b.v. vouchers
- Samenwerkingsverbanden van ondernemers, overheidsorganisaties (bijvoorbeeld als launching customer en aanbieder van proeftuinen) [1], kennisinstellingen, open innovatiecentra en/of eindgebruikers/doelgroepen

(wanneer steun wordt verleend aan een grote onderneming, zal dit niet mogen leiden tot een substantieel verlies van arbeidsplaatsen op bestaande locaties van deze onderneming elders in de Europese Unie)

[1] Waaronder ook semi-overheid en waterschappen

Tabel 3: Programmaspecifieke resultaatindicatoren per specifieke doelstelling (voor het EFRO en het Cohesiefonds)

Specifieke doelstelling		4F-C - Verhogen van het percentage bedrijven dat samenwerkt door (verdere) clustervorming en netwerken gericht op innovatie en toepassing van CO2-arme technologieën						
ID	Indicator	Meeteenheid	Regiocategorie (indien relevant)	Uitgangswaarde	Referentiejaar	Streefwaarde (2023)	Gegevensbron	Frequentie van de verslaggeving
3	Percantage innovatieve bedrijven dat samenwerkt met bedrijven en kennisinstellingen.	%	Meer ontwikkeld	30,00	2010	35,00	Community Innovation Survey 2.2.2., CBS	tweejaarlijks (conform CIS)
Specifieke doelstelling		4F-D - Verhogen van het aandeel omzet van bedrijven uit nieuwe producten gericht op koolstofarme economie, door het bevorderen van experimentele ontwikkeling van nieuwe producten, inclusief het ontwikkelen en testen van prototypes, binnen het MKB.						
ID	Indicator	Meeteenheid	Regiocategorie (indien relevant)	Uitgangswaarde	Referentiejaar	Streefwaarde (2023)	Gegevensbron	Frequentie van de verslaggeving
5	Aandeel energie in totale energieverbruik dat wordt opgewekt uit hernieuwbare bronnen	Percentage	Meer ontwikkeld	5,90	2012	16,00	interne gegevensverzameling Gelderland & Overijssel	jaarlijks
4	Aandeel van de omzet van bedrijven dat wordt behaald uit (ver)nieuwde producten (zowel nieuw op markt als nieuw voor onderneming	%	Meer ontwikkeld	5,50	2014	6,00	Regional Innovation Scoreboard 2014	tweejaarlijks (conform RIS)

2.A.6 In het kader van de investeringsprioriteit te ondersteunen maatregel (per investeringsprioriteit)

2.A.6.1 Beschrijving van het type en voorbeelden van maatregelen die worden ondersteund, en de verwachte bijdrage daarvan aan de specifieke doelstellingen, met inbegrip van, indien van toepassing, vermelding van de voornaamste doelgroepen, beoogde specifieke grondgebieden en soorten begunstigden

Investeringsprioriteit	4f - Het bevorderen van het onderzoek naar, innovaties in en de aanwending van koolstofarme technologieën
Specifieke doelstelling 4F-C	
<p>Net als onder specifieke doelstelling 1B-A worden bedrijven in het MKB, kennisinstellingen en overheidsorganisaties mogelijkheden geboden om (verder) met elkaar in contact te komen. Naast deze clustervorming inde triple helix omvat deze specifieke doelstelling ook ‘clustervorming’ waarbij eindgebruikers / doelgroepen worden betrokken (de zogenaamde quadruple helix). In samenspel van relevante actoren, inclusief de eindgebruikers, kan worden gezocht naar nieuwe methodieken en randvoorwaarden en ervaring met processen worden opgedaan. Ontwikkeling van nieuwe netwerken, passend bij nieuwe benodigde concepten en processen om te komen tot meer toepassing van CO2-arme technologieën.</p> <p>Mogelijke types van projecten specifiek passend binnen doelstelling 4F-C zijn, in aanvulling op de genoemde interventies onder 1B-A (als gevolg van procesinnovatie naast productinnovatie):</p> <ul style="list-style-type: none">• Netwerkbijeenkomsten gericht op clustering van leveranciers voor nieuwe product-markt-combinaties van energiebesparende technieken; <p>Hiermee worden de knelpunten aangepakt, die in sectie 1 zijn geïdentificeerd waarom toepassing onvoldoende plaatsvindt. Het creëren van nieuwe partnerschappen, door clustervorming en netwerken, draagt bij aan de promotie en adoptie van nieuwe koolstofarme technologieën.</p>	
Specifieke doelstelling 4F-D	
<p>Net als specifieke doelstelling 1B-B richt deze doelstelling zich op ondersteuning van primair MKB-bedrijven bij experimentele ontwikkeling en het ontwikkelen en testen van prototypes, tot en met proeftuinen en het opstellen van financieringsvoorstellen gericht op marktintroductie (businesscases). Onder 4F-D specifiek gericht op de sector EMT en crossovers met betrekking tot koolstofarme technologieën.</p>	

Investeringsprioriteit	4f - Het bevorderen van het onderzoek naar, innovaties in en de aanwending van koolstofarme technologieën
<p>Aanvullend omvat deze specifieke doelstelling ook het komen tot nieuwe product-markt-combinaties omtrent koolstofarme technologieën. Samenwerkingen van MKB-bedrijven, zoals leveranciers van energiebesparende technologieën (zowel bestaand als innovatief), die komen tot passende pakketten van maatregelen. Analooq aan productontwikkeling en de TR-levels wordt hierbij uitsluitend pre-concurrentieel, dus vóór de marktintroductie gesteund. Dit strekt tot en met proeftuinen en pilots voor (grootschalige) praktijktesten en demonstratie (<i>slimme uitrol</i>) en businesscases. Met nieuwe samenwerkings- en financieringsmodellen, en proeftuinomgevingen om processen te testen en te demonstreren omvat deze doelstelling de gehele trits van innovatie, via promotie tot adoptie van CO2-arme technologieën.</p> <p>Mogelijke types van projecten specifiek passend binnen doelstelling 4F-D zijn, in aanvulling op de genoemde interventies onder 1B-B (als gevolg van procesinnovatie naast productinnovatie):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen en uittesten van nieuwe samenwerkingsmodellen rondom koolstofarme technologieën; • Ontwikkelen van nieuwe product-markt-combinaties; • Ontwikkelen en uittesten van nieuwe concepten en processen gericht op uitrol; • Proeftuinen gericht op (opschaling van) introductie van nieuwe milieu- en energietechnologie; • Haalbaarheidsonderzoek naar nieuwe financieringsmodellen als resultaat van nieuwe product-markt-combinaties (als gevolg van bundeling van vraag en aanbod onder 4F-C) <p>Met nieuwe samenwerkings- en financieringsmodellen, en proeftuinomgevingen (zie toelichting proeftuinen onder prioritaire as 1) om processen te testen en te demonstreren omvat deze doelstelling de gehele trits van innovatie, via promotie tot adoptie van CO2-arme technologieën.</p> <p>Financiële omvang specifieke doelstelling 4F-C: Wij voorzien voor deze activiteit een besteding van € 6.920.858</p> <p>23% van de OP middelen in prioriteit 2 (6,9% van totaal).</p> <p>Financiële omvang specifieke doelstelling 4F-D: Wij voorzien voor deze activiteit een besteding van € 23.169.830</p> <p>77% van de OP middelen in prioriteit 2 (23,1% van totaal).</p>	

2.A.6.2 Richtsnoeren voor keuze van concrete acties

Investeringsprioriteit	4f - Het bevorderen van het onderzoek naar, innovaties in en de aanwending van koolstofarme technologieën
<p>De vier Nederlandse EFRO-programma's werken met een onderling uniform landelijk beoordelingsstelsel op basis van kwaliteitsbeoordeling van de ingediende projecten. Een kwaliteitssysteem met een minimale score, waarbij de score wordt toegekend door een adviescommissie met experts.</p> <p>Projecten worden dus op basis van een systeem van kwaliteitsselectie geselecteerd, waarbij een adviescommissie projecten waardeert en op basis van haar beoordeling een advies geeft aan de beheersautoriteit. Daarbij geldt een minimale score als drempel om voor selectie in aanmerking te komen. Op basis van dit advies zal de beheersautoriteit een besluit nemen.</p> <p>In globale zin werkt de beoordeling zoals beschreven onder prioritaire as 1, onderdeel 2.A.6.2.</p> <p>Onderdeel van de technische beoordeling door de beheersautoriteit is de toets op de horizontale beginselen uit artikelen 6 en 7 van Verordening (EG) 1303/2013. Projecten die strijdig zijn (oftewel negatief bijdragen, situatie verslechteren) met de beginselen van gelijke kansen en/of duurzame ontwikkeling komen niet voor subsidie in aanmerking.</p> <p>Ten aanzien van duurzame ontwikkeling (zoals onder prioritaire as 1, onderdeel 2.A.6.2.genoemd onder e) wordt beoordeeld of en hoe projecten rekening houden met milieubescherming en efficiënt gebruik van hulpbronnen, of en hoe projecten bijdragen aan matiging van dan wel aanpassing aan de klimaatverandering en/of bijdragen aan herstellvermogen voor rampen, risicopreventie en risicobeheer. Hierbij geldt dat een 'neutrale' score van projecten op deze aspecten voldoende is.</p> <p>De selectiecriteria worden in detail uitgewerkt in de Beleidsregel Operationeel Programma EFRO 2014-2020, die door het Toezichtscomité wordt vastgesteld. Bij de uitwerking van het uitgangspunt 'duurzame ontwikkeling' zal gehoor worden gegeven aan artikel 96(7)(a) van Verordening (EG) 1303/2013.</p>	

In de Beleidsregel zal een puntenscore als ondergrens voor selectie worden gesteld. Zo wordt voorkomen dat projecten worden geselecteerd die slechts in beperkte mate bijdragen aan de doelstellingen. Daarmee wordt focus en impact geborgd.

De weging van deze uitgangspunten kan verschillen per specifiek doel.

- Voor de leden van de deskundigencommissie wordt een profiel opgesteld en kunnen alle stakeholders kandidaten aandragen.

De selectie van projecten binnen OP Oost-Nederland vindt plaats via het ‘first come, first serve’ principe met de optie om (op onderdelen) te kiezen voor selectie op basis van een tender.

Daarnaast hanteert het OP Oost-Nederland de volgende specifieke uitgangspunten voor de selectie van projecten:

- Projecten worden aantoonbaar gedragen door behoeften van ondernemers, waaronder in ieder geval MKB;
- Voor zover het gaat om onderzoek:

o richten projecten zich op toegepaste vormen van onderzoek, dat wil zeggen onderzoek waarbij het bedrijfsleven betrokken is. Fundamenteel onderzoek is uitgesloten.

o richten projecten zich op onderzoeksactiviteiten en niet met als doel de opzet of exploitatie van instituten.

- Voor zover het gaat om intermediaire functies kan het programma steun verlenen aan specifieke activiteiten, niet met als doel de opzet of exploitatie van

Investeringsprioriteit	4f - Het bevorderen van het onderzoek naar, innovaties in en de aanwending van koolstofarme technologieën
<p>organisaties.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor projecten onder Specifieke Doelstelling 4F-C, geldt dat projecten betrokkenheid moeten hebben van ondernemingen uit de S3-sector EMT. • Voor projecten onder Specifieke Doelstelling 4F-D, geldt dat minimaal één van de projectpartners afkomstig dient te zijn uit de S3-sector EMT. • Voor projecten onder Specifieke Doelstelling 4F-D is het inzicht dat kan worden geboden door de aanvrager van belang, in de potentie van het project tot (indirecte) bijdrage aan vermindering van CO2-uitstoot op (langere) termijn. • Voor projecten waarin biomassa als hernieuwbare energiebron wordt aangemerkt, gelden specifieke uitstootrestricties en efficiënte technieken, om uitstoot tot een minimum te beperken. <p>De selectiecriteria worden door de beheersautoriteit en/of Toezichtcomité geëvalueerd. Waar nodig kan dit leiden tot aanpassingen in de Beleidsregel.</p>	

2.A.6.3 Gepland gebruik van financieringsinstrumenten (in voorkomend geval)

Investeringsprioriteit	4f - Het bevorderen van het onderzoek naar, innovaties in en de aanwending van koolstofarme technologieën
<p>In aansluiting op de analyse met betrekking tot investeringsprioriteit 1B, wordt voor investeringsprioriteit 4F het gebruik van financiële instrumenten op dit moment niet voorzien. Indien toekomstige inzichten of onderzoeken aangeven dat onderdelen van dit programma, in aansluiting op instrumenten in de omgeving, beter door middel van financiële instrumenten kunnen worden nagestreefd, dan worden deze alsnog ingezet.</p>	

2.A.6.4 Gepland gebruik van grote projecten (in voorkomend geval)

Investeringsprioriteit	4f - Het bevorderen van het onderzoek naar, innovaties in en de aanwending van koolstofarme technologieën
Oost-Nederland is niet voornemens gebruik te maken van majeure projecten.	

2.A.6.5. Outputindicatoren per investeringsprioriteit en, waar van toepassing, per regiocategorie

Tabel 5: Gemeenschappelijke en programmaspecifieke outputindicatoren (per investeringsprioriteit, voor het ESF uitgesplitst naar regiocategorie en indien van toepassing voor het EFRO)

Investeringsprioriteit		4f - Het bevorderen van het onderzoek naar, innovaties in en de aanwending van koolstofarme technologieën							
ID	Indicator	Meeteenheid	Fonds	Regiocategorie (indien relevant)	Streefwaarde (2023)			Gegevensbron	Frequentie van de verslaggeving
					M	W	T		
CO01	Productieve investering: Aantal ondernemingen dat steun ontvangt	Ondernemingen	EFRO	Meer ontwikkeld			230,00	interne gegevensverzamelings	jaarlijks
CO02	Productieve investering: Aantal ondernemingen dat subsidies ontvangt	Ondernemingen	EFRO	Meer ontwikkeld			55,00	interne gegevensverzamelings	jaarlijks
CO04	Productieve investering:	Ondernemingen	EFRO	Meer ontwikkeld			175,00	interne gegevensverzamelings	jaarlijks

Investeringsprioriteit		4f - Het bevorderen van het onderzoek naar, innovaties in en de aanwending van koolstofarme technologieën							
ID	Indicator	Meeteenheid	Fonds	Regiocategorie (indien relevant)	Streefwaarde (2023)			Gegevensbron	Frequentie van de verslaggeving
					M	W	T		
	Aantal ondernemingen dat niet-financiële steun ontvangt							meling	
CO06	Productieve investering: Particuliere investeringen die zijn afgestemd op overheidssteun voor ondernemingen (subsidies)	EUR	EFRO	Meer ontwikkeld			23.180.000,00	interne gegevensverzamelings	jaarlijks
CO27	Onderzoek, innovatie: Particuliere investeringen die gelijke tred houden met overheidssteun voor innovatie of O&O-projecten	EUR	EFRO	Meer ontwikkeld			23.180.000,00	interne gegevensverzamelings	jaarlijks
CO28	Onderzoek, innovatie: Aantal ondersteunde ondernemingen om nieuw op de markt producten te introduceren	Ondernemingen	EFRO	Meer ontwikkeld			30,00	interne gegevensverzamelings	jaarlijks
CO29	Onderzoek, innovatie: Aantal ondersteunde ondernemingen	Ondernemingen	EFRO	Meer ontwikkeld			30,00	interne gegevensverzamelings	jaarlijks

Investeringsprioriteit		4f - Het bevorderen van het onderzoek naar, innovaties in en de aanwending van koolstofarme technologieën							
ID	Indicator	Meeteenheid	Fonds	Regiocategorie (indien relevant)	Streefwaarde (2023)			Gegevensbron	Frequentie van de verslaggeving
					M	W	T		
	om voor het bedrijf nieuwe producten te introduceren								
PS4	Georganiseerde bijeenkomsten gericht op clustervorming tbv CO2-arme technologieën	Aantal	EFRO	Meer ontwikkeld			200,00	interne gegevensverzameling	jaarlijks
PS5	Ondersteunde proeftuinen gericht op CO2-arme technologieën	Aantal	EFRO	Meer ontwikkeld			4,00	interne gegevensverzameling	jaarlijks
PS6	Ontwikkelde businesscases gericht op CO2-arme technologieën	Aantal	EFRO	Meer ontwikkeld			8,00	interne gegevensverzameling	jaarlijks

2.A.7 Sociale innovatie, transnationale samenwerking en de bijdrage aan thematische doelstellingen 1-7

Prioritaire as	2 - Koolstofarme economie

2.A.8 Prestatiekader

Tabel 6: Prestatiekader van de prioritaire as (per fonds en, voor het EFRO en het ESF, per regiocategorie)

Prioritaire as		2 - Koolstofarme economie											
ID	Soort indicator	Indicator of belangrijke uitvoeringsstap	Meeteenheid, waar van toepassing	Fonds	Regiocategorie	Mijlpaal voor 2018			Uiteindelijke doelstelling (2023)			Gegevensbron	Uitleg over de relevantie van de indicator, in voorkomend geval
						M	W	T	M	W	T		
CO01	O	Productive investment: Number of enterprises receiving support	Ondernemingen	EFRO	Meer ontwikkeld			10			230,00	eigen gegevensverzameling	De interventies in deze prioriteit worden het best gerepresenteerd door de output indicator 'Aantal ondernemingen dat steun ontvangt'. Het grootste deel van deze prioriteit is gericht op bedrijven, als innovatoren en als leveranciers.
PI3	F	totaal subsidiabele kosten gecertificeerd en opgenomen in betaalaanvraag	euro's	EFRO	Meer ontwikkeld			21476000			84.087.188,00	uit SFC / eigen gegevensverzameling	Ten slotte is als mijlpaal de 'Totale subsidiabele kosten gecertificeerd en opgenomen in betaalaanvraag' gekozen. Daadwerkelijk gemaakte projectkosten zijn een goede indicator voor de mate van voortgang van het programma.
PI2	I	aantal ondernemingen dat steun ontvangt in gestarte projecten	aantal	EFRO	Meer ontwikkeld			100			230,00	eigen gegevensverzameling	Daarnaast is als mijlpaal een 'key implementation step' opgenomen. Omdat de realisatie in afgeronde projecten op basis van ervaringscijfers na enkele jaren nog erg laag is, is dezelfde indicator opgenomen maar dan voor gestarte projecten.

Aanvullende kwalitatieve informatie over het opstellen van het prestatiekader

Aanvullende kwalitatieve informatie over de opzet van het prestatiekader:

De interventies in deze prioritaire as worden het best gerepresenteerd door de outputindicator ‘aantal ondernemingen dat steun ontvangt’. Het grootste deel van deze prioritaire as is gericht op bedrijven. Binnen beide specifieke doelstellingen wordt beoogd dat de beschikbare middelen nagenoeg geheel, direct dan wel indirect, worden benut voor en door bedrijven. Daarmee dekt deze indicator meer dan 90% van de prioriteit.

De mijlpaal moet zijn gebaseerd op afgeronde én afgerekende projecten (richtlijnen van de Europese Commissie, fiche 24A, punt 8). Ervaringscijfers van de vorige programmaperiodes tonen aan, dat na de eerste drie uitvoeringsjaren pas in zeer beperkte mate projecten al zijn afgerond én afgerekend. In het verleden slechts 4%, bezien als aandeel in de middelen. Daarom is de mijlpaal 2018 gesteld op 4% van de streefwaarde 2023.

Naar mening van de partners geeft deze mijlpaal onvoldoende weer wat de werkelijke voortgang van het programma is. Daarom is naast de outputindicator ook een *key implementation step* opgenomen. Deze baseert zich op dezelfde outputindicator, maar als mijlpaal is hierbij uitgegaan van de realisatie in gestarte projecten. Op basis van realisatie in het OP 2007-2013 tot en met 2010 (Jaarverslag 2010, realisatie op vergelijkbare indicator 48%) is de mijlpaal gesteld op 45% van de doelwaarde.

Ten slotte is de indicator ‘totale subsidiabele kosten gecertificeerd en opgenomen in betaalaanvraag’ gekozen. Daadwerkelijk gemaakte projectkosten zijn een goede indicator voor de mate van voortgang van het programma. Met het bepalen van de mijlpaal 2018 worden de jaartranches gevolgd. Eind 2018 moeten conform de “n+3-regel” de jaartranches 2014 en 2015 zijn uitgegeven (exclusief prestatiereserve). Deze jaartranches maken 25,5% van het totale budget uit. Daarom is de mijlpaal 2018 voor de financiële prestatieindicator gezet op 25,5% van de geraamde totale programmaomvang (EFRO en cofinancieringen) in deze prioriteit.

2.A.9 Categorieën steunverlening

De categorieën steunverlening die overeenkomen met de inhoud van de prioritaire as, op basis van een door de Commissie vastgestelde nomenclatuur, en indicatieve uitsplitsing van door de Unie verleende steun.

Tabellen 7-11: Categorieën steunverlening

Tabel 7: Dimensie 1: Steunverleningsgebied

Prioritaire as		2 - Koolstofarme economie	
Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag in EUR
ERDF	Meer ontwikkeld	065. Infrastructuur voor onderzoek en innovatie, overdracht van technologie en samenwerking in ondernemingen die zich toeleggen op de koolstofarme economie en op weerbaarheid tegen de klimaatverandering	26.981.317,00
ERDF	Meer ontwikkeld	068. Energie-efficiënte en demonstratieprojecten in kmo's en ondersteunende maatregelen	3.109.371,00

Tabel 8: Dimensie 2: Financieringsvorm

Prioritaire as		2 - Koolstofarme economie	
Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag in EUR
ERDF	Meer ontwikkeld	01. Niet-terugvorderbare subsidie	30.090.688,00

Tabel 9: Dimensie 3: Soort gebied

Prioritaire as		2 - Koolstofarme economie	
Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag in EUR
ERDF	Meer ontwikkeld	01. Grote stedelijke gebieden (dichtbevolkt > 50 000 inwoners)	29.789.781,00
ERDF	Meer ontwikkeld	05. Samenwerking tussen nationale of regionale programmagebieden in een nationale context	300.907,00

Tabel 10: Dimensie 4: Territoriale verwezenlijkingsmechanismen

Prioritaire as		2 - Koolstofarme economie	
----------------	--	---------------------------	--

Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag in EUR
ERDF	Meer ontwikkeld	07. Niet van toepassing	30.090.688,00

Tabel 11: Dimensie 6: secundair ESF-thema (alleen ESF en YEI)

Prioritaire as		2 - Koolstofarme economie	
Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag in EUR

2.A.10 Overzicht van het voorgenomen gebruik van technische bijstand, inclusief eventuele maatregelen voor het versterken van de bestuurlijke capaciteit van de autoriteiten die betrokken zijn bij het beheer en besturen van de programma's en de begunstigen (in voorkomend geval) (per prioritaire as)

Prioritaire as:	2 - Koolstofarme economie
Niet van toepassing	

2.B. BESCHRIJVING VAN DE PRIORITAIRE ASSEN VOOR TECHNISCHE BIJSTAND

2.B.1 Prioritaire as

Identificatiecode van de prioritaire as	3
Titel van de prioritaire as	Technische Bijstand

2.B.2 Motivering voor de vaststelling van een prioritaire as die meer dan één regiocategorie betreft (waar van toepassing)

2.B.3 Fonds en regiocategorie

Fonds	Regiocategorie	Berekeningsgrondslag (totale subsidiabele uitgaven of subsidiabele publieke uitgaven)
EFRO	Meer ontwikkeld	Totaal

2.B.4 Specifieke doelstellingen en verwachte resultaten

ID	Specifieke doelstelling	Resultaten die de lidstaat met steun van de Unie beoogt te bereiken
TB-F	Technische bijstand: het zinvol en rechtmatig besteden van het EFRO-budget in Oost-Nederland	De specifieke doelstelling onder Technische bijstand heeft voor de beheersautoriteit ten doel het Europees medegefinancierde programma uit te voeren in overeenstemming met de daarvoor geldende vereisten. De begunstigde van deze prioriteit is de beheersautoriteit zelf. Zij geeft in deze prioriteit uitvoering aan haar taken en verplichtingen conform de Verordening houdende gemeenschappelijke bepalingen voor de Europese Structuur- en Investeringsfondsen. Hierbij maakt zij gebruik van de ervaringen uit de vorige programmaperiode en handhaaft zij minimaal het huidige niveau van programmabeheer. De aanbevelingen uit de tussentijdse evaluatie naar de uitvoering van het

ID	Specifieke doelstelling	Resultaten die de lidstaat met steun van de Unie beoogt te bereiken
		<p>Operationeel Programma 2006-2013 zijn overgenomen in de uitvoering van het Operationeel Programma 2014-2020. De aanbevelingen richtten zich met name op kennisbundeling en vermindering van administratieve lasten voor subsidieaanvragers. De beheersautoriteit gaat actief op zoek naar oplossingen hiervoor om met de beschikbare subsidiemiddelen een maximaal resultaat te bereiken. Hiertoe wordt landelijk gestreefd naar meer samenwerking van de verschillende MA's. In een onderling convenant is reeds afgesproken dat er uniforme werkwijzes en één beoordelingssysteem worden opgezet. Dit betekent onder andere één AO-beschrijving ('artikel 124'), één ICT-systeem en één landelijk vastgestelde set van beoordelingscriteria.</p> <p>Gezamenlijk met de andere beheersautoriteiten wordt vóór opening van de programma's gezorgd voor vereenvoudiging van de regelgeving en duidelijkere communicatie over het programma en haar vereisten. Gedurende de uitvoering van het programma blijven vereenvoudiging van de regelgeving en duidelijke communicatie aandachtspunt.</p> <p>Deze prioriteit richt zich daarmee hoofdzakelijk op de beheersmatige activiteiten die in het kader van het programmamanagement moeten worden uitgevoerd. Hieronder valt de inzet voor begeleiding van projecten in het proces van intake tot besluitvorming, voor financiële administratie en beheer, ondersteuning van de bestuurlijke structuur en overige secretariaatswerkzaamheden. Andere activiteiten hebben betrekking op informatievoorziening en publiciteit, evaluatie, onderzoek en de aanschaf van hard- en software voor management, monitoring en evaluatie.</p> <p>Deze activiteiten vereisen een deskundig apparaat dat verantwoordelijk is voor alle uitvoerende programmabeheeractiviteiten. Door middel van dit apparaat werkt de beheersautoriteit samen met alle relevante gremia (zoals andere beheersautoriteiten, Comité van Toezicht, deskundigencommissies,</p>

ID	Specifieke doelstelling	Resultaten die de lidstaat met steun van de Unie beoogt te bereiken
		<p>certificeringsautoriteit, auditautoriteit, het lidstaatverantwoordelijke ministerie en de Europese Commissie). De beheersautoriteit staat met het programmabeheer ten dienste van alle doelgroepen van het programma.</p> <p>Ten opzichte van de uitvoering in de programmaperiode 2007-2013 wordt nadrukkelijk de samenwerking tussen de vier beheersautoriteiten van de landsdelige EFRO-programma's in Nederland opgezocht. Hiermee wordt eenduidigheid in de uitvoering en duidelijkheid voor de begunstigde bereikt. Specifieke aandacht gaat daarbij uit naar deskundigheidsbevordering onder andere op de gebieden staatssteun, aanbesteding, monitoring en werkinstructies, geautomatiseerde systemen, gezamenlijke procedures en de communicatie uitingen.</p>

2.B.5 Resultaatindicatoren

Tabel 12: Programmaspecifieke resultaatindicatoren (per specifieke doelstelling) (voor het EFRO/ESF/Cohesiefonds)

Prioritaire as		TB-F - Technische bijstand: het zinvol en rechtmatig besteden van het EFRO-budget in Oost-Nederland									
ID	Indicator	Meeteenheid	Uitgangswaarde			Referent iejaar	Streefwaarde (2023)			Gegevensbron	Frequentie van de verslaggeving
			M	W	T		M	W	T		

2.B.6 Te ondersteunen acties en de verwachte bijdrage daarvan aan de verwezenlijking van de specifieke doelstellingen (per prioritaire as)

2.B.6.1. Een beschrijving van de te ondersteunen maatregelen en hun verwachte bijdrage aan de specifieke doelstellingen

Prioritaire as	3 - Technische Bijstand
<p>Binnen deze doelstelling worden acties van de beheersautoriteit ondersteund die bijdragen aan het inhoudelijk, financieel en administratief beheer van het programma. In de eerste plaats gaat het daarbij om de personele bezetting van het programma, namelijk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bemensing van de uitvoeringsorganen van de beheersautoriteit van het programma, • inschakeling van specialistische externe expertise of ondersteuning. <p>In hoofdlijnen vallen de volgende activiteiten van de uitvoering en organisatie van het programma onder deze prioriteit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ondersteuning van de beheersautoriteit, de deskundigencommissie(s) en het Comité van Toezicht, • activiteiten gericht op programmering, projectacquisitie en projectselectie, • instellen en toepassen van adequate procedures ten aanzien van (het voorkomen van) fraude, aanbesteden, staatssteun, etc., • ontwikkeling/aanschaf van (geautomatiseerde) administratieve systemen, • financieel beheer en administratie van het programmabudget, 	

Prioritaire as	3 - Technische Bijstand
<ul style="list-style-type: none"> • controle en toezicht op de projecten, • activiteiten op het gebied van marketing en communicatie, • monitoring en evaluatie van de voortgang en realisatie van het programma, • opstellen van rapportages en verslagen, • deskundigheidsbevordering van de medewerkers van de beheersautoriteit. <p>Ten opzichte van de uitvoering in de programmaperiode 2007-2013 wordt nadrukkelijk de samenwerking met de beheersautoriteiten verbeterd. Deze verbetering ziet toe op de volgende onderdelen die allen leiden tot eenduidigheid in de uitvoering van de programma's en duidelijkheid voor de begunstigden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • één gemeenschappelijk ICT-systeem waarmee uitvoering wordt gegeven aan de beheersing van de programma's; • één gemeenschappelijke beschrijving van de Administratieve Organisatie en het bijpassende Controle en Beheersysteem; • nauwe samenwerking wordt gezocht op het gebied van communicatie, opleiding, kennisuitwisseling en werkinstructies, waardoor eenduidigheid in de uitvoering wordt bereikt; • MA's kunnen in verband met piekbelasting, ziekteverzuim e.d. een beroep doen op elkaars personeel; • gezamenlijke trainingen en collegiale toetsing. <p>Instrumenten</p> <p>Ter uitvoering van deze prioriteit bekostigt de beheersautoriteit inzet van eigen medewerkers, faciliteiten en systemen. Daarnaast zal de beheersautoriteit, in overeenstemming met de geldende aanbestedingsregels, diensten en/of leveringen inkopen.</p>	

2.B.6.2 Outputindicatoren die naar verwachting bijdragen aan de resultaten (per prioritaire as)

Tabel 13: Outputindicatoren (per prioritaire as) (voor het EFRO/ESF/Cohesiefonds)

Prioritaire as		3 - Technische Bijstand				
ID	Indicator (naam van de indicator)	Meeteenheid	Streefwaarde (2023) (facultatief)			Gegevensbron
			M	W	T	
10	Communicatieplan	aantal			1,00	interne gegevensverzameling
11	Evaluatieplan	aantal			1,00	interne gegevensverzameling
12	website	aantal			1,00	interne gegevensverzameling
13	jaarverslagen	aantal			7,00	interne gegevensverzameling
14	publieksevenementen	aantal			7,00	interne gegevensverzameling
15	Gezamenlijk ICT systeem met de andere BA's	Aantal			1,00	interne gegevensverzameling
16	Gezamenlijke werkinstructies met de BA's ten behoeve van de begunstigden.	Aantal			5,00	interne gegevensverzameling
17	Werkgelegenheid technische bijstand	FTE			7,00	interne gegevensverzameling

2.A.7 Categorieën steunverlening (per prioritaire as)

Desbetreffende categorieën steunverlening op basis van een door de Commissie vastgestelde nomenclatuur, en een indicatieve verdeling van de door de Unie verleende steun.

Tabellen 14-16: Categorieën steunverlening

Tabel 14: Dimensie 1: Steunverleningsgebied

Prioritaire as		3 - Technische Bijstand	
Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag in EUR
EFRO	Meer ontwikkeld	121. Voorbereiding, uitvoering, toezicht en inspectie	3.009.068,00
EFRO	Meer ontwikkeld	122. Evaluatie en onderzoeken	250.756,00
EFRO	Meer ontwikkeld	123. Informatie en communicatie	752.267,00

Tabel 15: Dimensie 2: Financieringsvorm

Prioritaire as		3 - Technische Bijstand	
Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag in EUR
EFRO	Meer ontwikkeld	01. Niet-terugvorderbare subsidie	4.012.091,00

Tabel 16: Dimensie 3: Soort gebied

Prioritaire as		3 - Technische Bijstand	
Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag in EUR
EFRO	Meer ontwikkeld	01. Grote stedelijke gebieden (dichtbevolkt > 50 000 inwoners)	4.012.091,00

3. FINANCIERINGSPLAN

3.1 Financiële toewijzing uit elk fonds en de bedragen voor de prestatiereserve

Tabel 17

Fonds	Regiocategorie	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		Totaal	
		Belangrijkste toewijzing	Prestatiereserve	Belangrijkste toewijzing	Prestatiereserve	Belangrijkste toewijzing	Prestatiereserve	Belangrijkste toewijzing	Prestatiereserve	Belangrijkste toewijzing	Prestatiereserve	Belangrijkste toewijzing	Prestatiereserve	Belangrijkste toewijzing	Prestatiereserve	Belangrijkste toewijzing	Prestatiereserve
EFRO	Meer ontwikkeld	12.681.738,00	809.473,00	12.935.630,00	825.679,00	13.194.569,00	842.206,00	13.458.635,00	859.062,00	13.727.978,00	876.254,00	14.002.703,00	893.790,00	14.282.900,00	911.675,00	94.284.153,00	6.018.139,00
Totaal		12.681.738,00	809.473,00	12.935.630,00	825.679,00	13.194.569,00	842.206,00	13.458.635,00	859.062,00	13.727.978,00	876.254,00	14.002.703,00	893.790,00	14.282.900,00	911.675,00	94.284.153,00	6.018.139,00

3.2. Totaal financieel krediet per fonds en nationale medefinanciering (EUR)

Tabel 18a: Financieringsplan

Prioritaire as	Fonds	Regiocategorie	Grondslag voor de berekening van de steun van de Unie (Totale subsidiabele kosten of publieke subsidiabele kosten)	Door de Unie verleende steun (a)	Nationale bijdrage (b) = (c) + (d)	Indicatieve uitsplitsing van nationale bijdrage		Totale financiering (e) = (a) + (b)	Medefinancieringspercentage (f) = (a) / (e) (2)	Bijdragen van de EIB (g)	Belangrijkste toewijzing		Prestatiereserve		Prestatiereserve als deel van de totale steun van de Unie (l) = (j) / (a) * 100
						Nationale overheidsfinanciering (c)	Nationale particuliere financiering (d) (1)				Door de Unie verleende steun (h) = (a) - (j)	Nationale bijdrage (i) = (b) - (k)	Door de Unie verleende steun (j)	Nationale bijdrage (k) = (b) * ((j) / (a))	
1	EFRO	Meer ontwikkeld	Totaal	66.199.513,00	127.740.000,00	40.440.000,00	87.300.000,00	193.939.513,00	34,1341029355%	0,00	62.062.042,00	119.756.247,00	4.137.471,00	7.983.753,00	6,25%
2	EFRO	Meer ontwikkeld	Totaal	30.090.688,00	53.996.500,00	20.066.500,00	33.930.000,00	84.087.188,00	35,7851043847%	0,00	28.210.020,00	50.621.719,00	1.880.668,00	3.374.781,00	6,25%
3	EFRO	Meer ontwikkeld	Totaal	4.012.091,00	4.012.091,00	4.012.091,00	0,00	8.024.182,00	50,0000000000%	0,00	4.012.091,00	4.012.091,00			
Totaal	EFRO	Meer ontwikkeld		100.302.292,00	185.748.591,00	64.518.591,00	121.230.000,00	286.050.883,00	35,0644930538%		94.284.153,00	174.390.057,00	6.018.139,00	11.358.534,00	6,00%
Totaal-generaal				100.302.292,00	185.748.591,00	64.518.591,00	121.230.000,00	286.050.883,00	35,0644930538%		94.284.153,00	174.390.057,00	6.018.139,00	11.358.534,00	6,00%

(1) Alleen invullen als de prioritaire assen in totale kosten zijn uitgedrukt.

(2) Dit percentage mag worden afgerond op het dichtstbijliggende gehele getal in de tabel. Het voor terugbetalingen gebruikte exacte percentage is de verhouding (f).

Tabel 18c: Uitsplitsing van het financieringsplan per prioritaire as, fonds, regiocategorie en thematische doelstelling

Prioritaire as	Fonds	Regiocategorie	Thematische doelstelling	Door de Unie verleende steun	Nationale bijdrage	Totale financiering
1	EFRO	Meer ontwikkeld	Versterking van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie	66.199.513,00	127.740.000,00	193.939.513,00
2	EFRO	Meer ontwikkeld	Ondersteuning van de overgang naar een koolstofarme economie in alle bedrijfstakken	30.090.688,00	53.996.500,00	84.087.188,00
Totaal				96.290.201,00	181.736.500,00	278.026.701,00

Tabel 19: Indicatief bedrag van de steun dat voor doelstellingen op het gebied van klimaatverandering moet worden gebruikt

Prioritaire as	Indicatief bedrag van de steun dat voor doelstellingen op het gebied van klimaatverandering moet worden gebruikt (EUR)	Deel van de totale toewijzing aan het operationele programma (%)
2	30.090.688,00	30,00%
Totaal	30.090.688,00	30,00%

4. GEÏNTEGREERDE AANPAK VAN TERRITORIALE ONTWIKKELING

Beschrijving van de geïntegreerde aanpak van territoriale ontwikkeling, waarbij rekening wordt gehouden met de inhoud en doelstellingen van het operationele programma wat de partnerschapsovereenkomst betreft, en wordt getoond op welke wijze het operationele programma bijdraagt aan het halen van de doelstellingen ervan en de verwachte resultaten

Met de specifieke doelstellingen draagt het OP bij aan de thematische doelstellingen van Nederland gericht op innovatie en koolstofarme economie, in lijn met de Partnerschapsovereenkomst en de landenspecifieke aanbeveling van de Europese Commissie. Het nationale topsectorenbeleid kent een regionale dimensie; OP Oost-Nederland en de RIS3 Oost-Nederland sluiten aan op die regionalisering. De projecten die onder het OP zullen worden geselecteerd, dragen met hun resultaten bij aan de nationale resultaten en de Europa2020-doelen in Nederland. Zo neemt het OP een positie in binnen de integrale aanpak van regionale ontwikkeling, in de samenhang zoals in de PO en sectie 8 benoemd.

4.1 Vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling (in voorkomend geval)

De aanpak ten aanzien van het gebruik van instrumenten voor een vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling en de beginselen voor het aanwijzen van de gebieden waar zij zullen worden toegepast

Zoals in de partnerschapsovereenkomst is beargumenteerd wordt alleen ingezet op CLLD vanuit ELFPO/POP3. Nederland zet met EFRO en ESF niet in op CLLD.

Voor Oost-Nederland is deze paragraaf daarmee niet van toepassing.

4.2 Geïntegreerde acties voor duurzame stadsontwikkeling (in voorkomend geval)

Indien van toepassing, het indicatieve bedrag aan EFRO-steun voor geïntegreerde acties voor duurzame stedelijke ontwikkeling, uit te voeren overeenkomstig artikel 7, lid 2, van Verordening (EU) nr. 1301/2013 en de indicatieve toewijzing van ESF-steun voor geïntegreerde acties.

In partnerschapsovereenkomst is beschreven en onderbouwd dat Nederland binnen EFRO landsdeel West inzet op duurzame stedelijke ontwikkeling met behulp van geïntegreerde territoriale investeringsprogramma's (GTI's) in de vier grote steden Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht. Er is gekozen voor de vier grote steden vanwege benodigde focus en continuïteit. De inzet voor een apart doel integrale duurzame stedelijke ontwikkeling is alleen kostenefficiënt wanneer de stad een significant bedrag kan inzetten voor stedelijke ontwikkeling. Inschatting is dat dit met name voor de G-4 (financieel) mogelijk is.

Binnen Nederland voorziet landsdeel West daarmee in de verplichte inzet van (minimaal) 5% van de Nederlandse EFRO-middelen op duurzame stedelijke ontwikkeling.

Landsdeel Oost kiest in dit operationeel programma voor een thematische benadering. Daarom maakt dit OP geen gebruik van de mogelijkheden die instrumenten voor een territoriale benadering bieden. De bestaande integrale aanpak van de steden in landsdeel Oost is door middel van intensieve deelname ingebracht in de voorbereiding van dit OP. Voor Oost-Nederland is deze paragraaf daarmee niet van toepassing

Tabel 20: Geïntegreerde acties voor duurzame stedelijke ontwikkeling — indicatieve bedragen aan EFRO- en ESF-steun

Fonds	EFRO- en ESF-steun (indicatief) (EUR)	Deel van de totale toewijzing van middelen aan het programma
Totaal EFRO	0,00	0,00%
TOTAAL EFRO+ESF	0,00	0,00%

4.3 Geïntegreerde territoriale investeringen (in voorkomend geval)

De aanpak voor het gebruik van geïntegreerde territoriale investeringen (zoals gedefinieerd in artikel 36 van Verordening (EU) nr. 1303/2013) in andere gevallen dan die welke onder punt 4.2 vallen, en de indicatieve financiële toewijzing daarvoor uit elke prioritaire as.

Tabel 21: Indicatieve financiële toewijzing aan geïntegreerde territoriale investeringen, anders dan de onder punt 4.2 genoemde gevallen (geaggregeerd bedrag)

Prioritaire as	Fonds	Indicatieve financiële toewijzing (steun van de Unie) (EUR)
Totaal		0,00

4.4 De regelingen voor interregionale en transnationale acties binnen de operationele programma's waarvan de begunstigden in ten minste één andere lidstaat gevestigd zijn; (in voorkomend geval)

Binnen het operationeel programma worden geen acties voorzien met begunstigden die zijn gevestigd in een andere lidstaat. Wanneer zich potentiële acties aandienen die bijdragen aan de doelstellingen van het programma en die voldoen aan de selectiecriteria, dan zijn dergelijke acties niet uitgesloten. Het maximum van 15% van het budget (voor begunstigden buiten het programmagebied) wordt daarbij in acht genomen.

Zie sectie 8 voor de afstemming met de Interreg-programma's waar begunstigden uit Landsdeel Oost een beroep op kunnen doen.

4.5 Bijdrage aan de geplande maatregelen op grond van het programma voor macroregionale en zeegebiedstrategieën, afhankelijk van de behoeften van het programmagebied, zoals aangegeven door de lidstaat (in voorkomend geval)

(Indien de lidstaten en regio's deelnemen aan macroregionale strategieën en zeegebiedstrategieën).

Binnen het operationeel programma worden geen acties voorzien met begunstigden die zijn gevestigd in een andere lidstaat. Wanneer zich potentiële acties aandienen die bijdragen aan de doelstellingen van het programma en die voldoen aan de selectiecriteria, dan zijn dergelijke acties niet uitgesloten. Het maximum van 15% van het budget (voor begunstigden buiten het programmagebied) wordt daarbij in acht genomen.

Zie sectie 8 voor de afstemming met de Interreg-programma's waar begunstigden uit Landsdeel Oost een beroep op kunnen doen.

5. SPECIFIEKE BEHOEFTE VAN DE GEOGRAFISCHE GEBIEDEN DIE HET HARDST DOOR ARMOEDE WORDEN GETROFFEN OF DOELGROEPEN DIE HET GROOTSTE RISICO LOPEN OP DISCRIMINATIE OF SOCIALE UITSLUITING (IN VOORKOMEND GEVAL)

5.1 Geografische gebieden die het hardst door armoede worden getroffen/doelgroepen die het grootste risico lopen op discriminatie of sociale uitsluiting

5.2 Strategie voor de aanpak van de specifieke behoeften van de geografische gebieden die het hardst door armoede worden getroffen/doelgroepen die het grootste risico lopen op discriminatie of sociale uitsluiting, en, indien relevant, de bijdrage aan de in de partnerschapsovereenkomst vastgestelde geïntegreerde aanpak

Tabel 22: Acties voor de aanpak van specifieke behoeften van de geografische gebieden die het hardst door armoede worden getroffen/doelgroepen die het grootste risico lopen op discriminatie of sociale uitsluiting

Doelgroep/geografisch gebied	Belangrijkste soorten voorgenomen maatregel als onderdeel van geïntegreerde benadering	Prioritaire as	Fonds	Regiocategorie	Investeringsprioriteit
------------------------------	--	----------------	-------	----------------	------------------------

**6. SPECIFICIEKE BEHOEFTE VAN DE GEOGRAFISCHE GEBIEDEN DIE
KAMPEN MET ERNSTIGE EN PERMANENTE NATUURLIJKE OF
DEMOGRAFISCHE BELEMMERINGEN (IN VOORKOMEND GEVAL)**

7. AUTORITEITEN EN INSTANTIES DIE VERANTWOORDELIJK ZIJN VOOR BEHEER, CONTROLE EN AUDIT, EN DE ROL VAN DE RELEVANTE PARTNERS

7.1 Relevante autoriteiten en instanties

Tabel 23: Betrokken autoriteiten en instanties

Autoriteit/instantie	Naam van autoriteit/instantie, en afdeling of eenheid	Hoofd van autoriteit/instantie (positie of post)
Beheerautoriteit	Provincie Gelderland, de leden van het College van Gedeputeerde Staten gezamenlijk	Commissaris der Koning van de provincie Gelderland
Certificeringsautoriteit	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	dhr. E.J. de Hilster (Manager Certificeringsautoriteit)
Auditautoriteit	Ministerie van Financiën - Auditdienst Rijk	Dhr. P.J.J. Vlasveld (Hoofd Auditautoriteit)
Instantie waaraan de Commissie de betalingen zal verrichten	Beheersautoriteit Oost-Nederland	Commissaris der Koning van de provincie Gelderland

7.2 Betrokkenheid van de relevante partners

7.2.1 Maatregelen die zijn genomen om de relevante partners te betrekken bij de voorbereiding van het operationele programma en de rol van deze partners bij de uitvoering van, het toezicht op en de evaluatie van het programma

Landelijk

In de partnerschapsovereenkomst staan de acties beschreven die op landelijk niveau zijn uitgevoerd om de partners op het landelijk niveau te betrekken bij de ontwikkeling van het operationeel programma. Op landelijk niveau worden meerdere schillen van partners onderscheiden die op diverse wijzen betrokken zijn geweest.

Regionaal in Oost-Nederland

Betrokkenheid van de partners bij de voorbereiding

In aanvulling op, en veelal parallel aan de landelijke acties heeft Oost-Nederland met haar partners in het landsdeel eigen acties uitgevoerd en relaties benut. Dit proces is stapsgewijs doorlopen, met een basis in het provinciale economisch beleid waarop achtereenvolgens de S3 en het OP zijn gebaseerd. In overeenstemming met de Europese

gedragscode inzake partnerschap[1] – met name artikelen 4, 5 en 8 – zijn de relevante partners geïdentificeerd en uitgenodigd mee te werken aan de voorbereiding van het programma.

Na de provinciale verkiezingen in 2011 hebben de besturen van de provincies Overijssel en Gelderland een interactief proces met de stakeholders van de Triple Helix georganiseerd. Via zogenaamde ‘ronde tafels’ zijn de bestuurders van de provincies in gesprek gegaan met (vertegenwoordigers van) ondernemers, decentrale overheden, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. Er is belangrijke input verkregen voor de opstelling van nieuw (economisch) beleid. De stakeholders gaven de navolgende belangrijke aspecten mee:

- zorg in het beleid voor focus en massa,
- ontwikkel bestaande sterktes en reële potenties,
- faciliteer als overheid, maar geef de ondernemer de ruimte.

Deze wijze van vormgeving van het provinciaal beleid liep vooruit op de publicatie van de Europese kaders waarin de wensen, verwachtingen en eisen van de EU gepubliceerd werden. De in Oost-Nederland gevolgde werkwijze legde een goede basis voor de ontwikkeling van het operationeel programma.

De provincies Overijssel en Gelderland, die gezamenlijk het landsdeel Oost-Nederland vormen, hebben eind 2011 gezamenlijk het initiatief genomen voor het opstarten van het proces om tot de S3 en vervolgens het OP EFRO 2014-2020 te komen.

Voor de ontwikkeling van zowel de S3 als het Operationeel Programma onderscheidt Oost-Nederland de onderstaande partnergroepen:

- De eerste groep partners bestaat uit de beide provincies, de grote steden in Oost-Nederland en het Ministerie van Economische Zaken (Coördinatiepunt Structuurfondsen). Deze groep is vertegenwoordigd in de begeleidingsgroep S3 en de begeleidingsgroep Operationeel Programma. Met deze partners zijn periodiek bestuurlijke overleggen gevoerd over de voortgang in invulling van het programma.
- De tweede groep partners bestaat uit de meest betrokken partners van de triple helix zoals de ‘topteams’ (Ministerie van Economische Zaken, topsectorenbeleid), het hoger onderwijs, bedrijfsleven en transferorganisaties (zachte infrastructuur). Tot deze groep behoren ook de begunstigen van het GO-programma 2007-2013. Deze groep is diverse keren individueel geconsulteerd en heeft deelgenomen aan de stakeholdersbijeenkomst S3 medio december 2011 en de stakeholdersbijeenkomst over het Operationeel Programma van 27 maart 2013. Bij beide bijeenkomsten waren meer dan honderd vertegenwoordigers van deze groep stakeholders aanwezig.
- De derde groep partners bestaat uit alle partijen die betrokken zijn bij het Operationeel Programma zoals provinciale en lokale politiek, Comité van Toezicht en stuurgroepen van het GO-programma 2007-2013 en regionale maatschappelijke organisaties. Deze groep is eveneens uitgenodigd voor de stakeholdersbijeenkomsten en is schriftelijk en mondeling geïnformeerd over de voortgang van het operationeel programma. In provincie Overijssel is deze groep op 16 oktober 2012 geïnformeerd tijdens een speciaal georganiseerde bijeenkomst. In provincie Gelderland zijn *Europa-boulevards* georganiseerd om

het politieke bestuur en de ambtelijke collegae te informeren. Het huidige Comité van Toezicht is voortschrijdend geïnformeerd tijdens al haar vergaderingen.

- De vierde groep zijn de burgers van Oost-Nederland. Deze groep heeft via een publieke internet-consultatie van het Operationeel Programma in september 2013 de gelegenheid gekregen input te geven.

Reactie van de partners in Oost-Nederland

De verschillende partnergroepen zijn op meerdere wijzen betrokken bij de ontwikkeling van het OP. Zowel voor de S3 als het Operationeel Programma zijn discussiedagen (groepsconsultaties) georganiseerd waarop beide keren circa honderd deelnemers aanwezig waren. Ook is het OP (concept september 2013) per internet openbaar ontsloten voor reactie. De deelnemers / respondenten weerspiegelden (vertegenwoordiging van) MKB, ondernemers, kennisinstellingen, decentrale overheden, intermediaire organisaties en maatschappelijke organisaties.

Naast dezegroepsconsultaties zijn er ook vele individuele overleggen met partners gevoerd. Alle reacties van de partners zijn besproken in de begeleidingsgroep S3 respectievelijk de begeleidingsgroep Operationeel Programma.

De reacties van de partners laten zich samenvatten in de onderstaande kernpunten:

- maak scherpe keuzes, met oog op beperkte omvang van de EFRO-middelen,
- stimuleer sterke sectoren van Oost-Nederland,
- positioneer het OP op hiaten in het innovatieproces – inclusief toeleiding (zachte infrastructuur),
- zorg voor opvolgende stap na productontwikkeling (valorisatie, marktintroductie),
- biedt ruimte voor procesinnovatie omtrent nieuwe concepten en samenwerkingen gericht op toepassing van koolstofarme technologieën,
- richt het programma primair op het MKB,
- faciliteer als overheid en laat de markt realiseren,
- verminder de administratieve lasten.

Deze kernpunten uit de consultaties 2012/2013 vormen de rode draad uit vele reacties en sluiten geheel aan bij de kernpunten die ten tijde van de vorming van het provinciaal economisch beleid door de stakeholders zijn neergelegd (2011). Erg sterk is naar voren gekomen dat het OP dient voort te bouwen op resultaten uit het programma 2007-2013. Daarbij gaat het met name om valorisatie van innovatieprojecten uit het GO-programma 2007-2013 en het (blijven) benutten van gevormde, bestaande zachte infrastructuur.

De enthousiaste inbreng in de vorm van concrete ideeën is door de begeleidingsgroep beoordeeld op aansluiting bij de inhoudelijk focus. Waar inpasbaar is dergelijke inbreng geabstraheerd tot de geformuleerde specifieke doelstellingen en hebben deze suggesties een plek gekregen bij de voorbeelden van mogelijke acties.

Betrokkenheid van de partners tijdens de uitvoering

Zoals eerder beschreven onderscheidt Landsdeel Oost vier verschillende partnergroepen. Partners uit de eerste, tweede en derde groep nemen zitting in het Toezichtcomité. Met de deelname van vertegenwoordigers vanuit de drie betrokken partnergroepen in het toezicht geven wij vorm aan de gewenste gezamenlijke invulling van het toezicht. Het comité houdt toezicht op de uitvoering van het programma conform het gestelde in de verordening.

Het Toezichtcomité wordt samengesteld in overeenstemming met artikelen 5 en 48 van Verordening (EG) 1303/2013.

Hiernaast worden voor de thema's innovatie en koolstofarme economie één of meerdere deskundigencommissies ingericht waarin experts zitting hebben (triple helix-partners). Deze groep heeft als taak de beheersautoriteit te adviseren over de inhoud en kwaliteit van de ingediende projecten (zie ook passages 'gidsprincipes' per thematische doelstelling). Het advies heeft de vorm van een gezamenlijke score die aan alle ingediende projecten wordt toegekend door de deskundigencommissie(s).

Een vertegenwoordiger van de provincies en een vertegenwoordiger vanuit de steden nemen deel aan de vergadering van de deskundigencommissie. Deze vertegenwoordigers hebben geen stemrecht in de beoordeling van projecten, maar hebben een adviserende rol.

Met de instelling van een deskundigencommissie ten behoeve van de projectselectie geven wij vorm aan de realiserende rol van de markt.

Ondersteunend aan de betrokkenheid van deze tweede groep partners worden diverse organisaties uitgenodigd bij te dragen aan de projectacquisitie. Hierbij is een actieve rol voorzien voor het programmamanagement (in aansluiting op de provinciale beleidsafdelingen), stedelijke loketten en de organisaties in de zachte infrastructuur.

De derde en vierde groep partners worden betrokken door voorlichting via onder andere informatieve nieuwsbrieven, de beschikbaarstelling van jaar- en evaluatieverslagen, projectbezoeken, de website www.go-oostnederland.eu. Ook de deelname van het programma aan onder andere de Europa Kijkdagen is voor deze groepen een gelegenheid om kennis te nemen van de ontwikkelingen en voortgang van het operationeel programma.

Betrokkenheid van de partners tijdens de monitoring en evaluaties

Door vertegenwoordiging in de formele gremia voor de uitvoering van het programma, zijn vele partners gedurende de gehele looptijd betrokken. Door deel uit te maken van deze gremia, kunnen zij voortdurend hun inbreng leveren in de diverse taken van de programmasturing. De voortdurende monitoring en periodieke evaluaties zullen in

samenspraak met deze gremia worden uitgevoerd. Bij evaluaties zullen vanzelfsprekend de doelgroepen van het programma worden bevroegd.

Bij het opzetten van de monitoring en evaluaties, zal hoofdstuk V van de Gedragscode inzake partnerschap in acht worden genomen.

S3

De S3 in Oost-Nederland is in nauwe samenwerking tussen partners van de triple helix tot stand gekomen. De S3 richt zich op het stimuleren en intensiveren van samenwerking tussen overheden, onderwijs- & onderzoeksinstituten en bedrijven.

Innovatiebevordering staat centraal (kennis, kunde, kassa) waarbij gewerkt wordt aan gezamenlijke maatschappelijke opgaven.

Om optimaal effect te bereiken, is gekozen voor een beperkt aantal Oost-Nederlandse prioritaire sectoren (Food, Health, energie- en milieutechnologie [EMT] en high-tech systemen & materialen [HTSM]) en cross-overs. Om deze sectoren verder te versterken is samenwerking met ‘enabling’ sectoren ICT, water, creatieve industrie, chemie en de maakindustrie van groot belang.

Beschrijving van de autoriteit die de voorbereiding van het OP heeft gecoördineerd, en de rol van de (publieke) instellingen die hierbij direct betrokken zijn.

zie figuur 3, bijlage 7

[1] European code of conduct on partnership in the framework of the European Structural and Investment Funds, C(2013) 9651 final

7.2.2. Globale subsidies (voor de ESF, indien van toepassing)

7.2.3 Toewijzing van een bedrag voor capaciteitsopbouw (voor de ESF, indien van toepassing)

8. COÖRDINATIE TUSSEN DE FONDSSEN, HET ELFPO, HET EFMZV EN ANDERE FINANCIERINGSINSTRUMENTEN VAN DE UNIE EN DE LIDSTATEN, EN MET DE EIB

De mechanismen die zorgen voor coördinatie tussen de fondsen, het Europees Landbouwfonds voor plattelandontwikkeling (Elfpo), het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij (EFMZV) en andere financieringsinstrumenten van de Unie en de lidstaten, alsook met de Europese Investeringsbank (EIB), rekening houdend met de in het gemeenschappelijk strategisch kader neergelegde ter zake relevante bepalingen.

Oost-Nederland streeft naar synergie tussen de verschillende Europese fondsen. Oost-Nederland beoogt synergie te bereiken volgens een integrale benadering, waarbij fondsen op gelijke doelen versterkend ten opzichte van elkaar worden ingezet. De basis hiervoor ligt in de S3.

De coördinatie en synergie tussen de fondsen in Oost-Nederland is in lijn met de landelijke inzet. Voor de landelijke beschrijving over coördinatie en synergie tussen de fondsen, verwijzen wij naar de Partnerschapsovereenkomst (onderdeel 2.1. Synergie, samenwerking en coördinatie). Hieronder wordt ingegaan op de synergie tussen EFRO en de overige ESI-fondsen en de synergie tussen EFRO en Horizon2020. Uiteraard vindt ook afstemming plaats met andere fondsen op Europees, nationaal en regionaal niveau.

EFRO - ELFPO Oost-Nederland

De S3-sectoren agrofood, EMT en health bieden inhoudelijke mogelijkheden voor synergie. Thema's zijn bijvoorbeeld biobased economy, concurrentiekracht in de landbouw en agribusiness, gezonde voeding en teelregistratiebeheer.

Innovatiemaatregelen krijgen een belangrijke positie in het ELFPO. Het uitgangspunt is de realisatie van innovaties in de keten. Het EFRO richt zich op de agribusiness, terwijl het ELFPO focust op de primaire sector.

Om de inhoudelijke synergie tussen beide programma's te realiseren, is coördinatie in de uitvoering noodzakelijk. Oost-Nederland wil de te ontwikkelen uitvoeringsmodellen van beide programma's dan ook nauwgezet op elkaar laten aansluiten.

Binnen en tussen de provincies werken de contactpersonen voor EFRO en ELFPO nauw samen. Oost-Nederland is tevens vertegenwoordigd in het Comité van Toezicht van ELFPO.

EFRO - ESF

Het EFRO-programma bevat geen maatregelen gericht op de arbeidsmarkt.

EFRO - INTERREG

Tussen het EFRO en het INTERREG (met name Deutschland-Nederland) wordt synergie gezocht op de inzet van op inhoudelijke thema's innovatie en koolstofarme economie.

Beide programma's zetten in op dezelfde regionale thema's, door middel van de versterking van de innovatiekracht in het MKB en de verbetering van de aansluiting tussen leren en werken. Het INTERREG-programma voegt hier eveneens grensoverschrijdende componenten aan toe.

Binnen en tussen de provincies werken de contactpersonen voor EFRO en Interreg nauw samen. De programmamanagers hebben onderling zicht op de ingediende projecten, waarmee zij zowel afbakening bewaken als synergie bevorderen. Via overeenkomsten in vertegenwoordiging (bijvoorbeeld binnen GS-portefeuilles en in Comité van Toezicht) hebben de beheersautoriteiten eveneens veel contact.

Het gemeenschappelijk secretariaat Interreg Deutschland-Nederland neemt tevens deel aan de onderlinge overleggen tussen de (Nederlandse) EFRO-programma's.

Voor Interreg B en C vervult RVO de rol als nationaal contactpunt. RVO onderhoudt actieve contacten met de provincies, onder andere door diverse overlegorganen waarin provinciale vertegenwoordigers zijn betrokken.

EFRO - Horizon2020

De inzet van Oost-Nederland op het thema innovatie, sluit aan bij de eerste twee doelstellingen van Horizon2020: een concurrerende industrie en een betere samenleving. Het doen van fundamenteel onderzoek, de derde doelstelling van Horizon2020, past niet binnen het EFRO maar is daar juist complementair aan.

Nationaal contactpunt voor Horizon2020 binnen Nederland is de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), een uitvoeringsdienst van de nationale overheid. Coördinatie met Horizon2020 vindt plaats door de betrokkenheid van de nationale overheid in het Comité van Toezicht en door actieve informatiedeling door RVO.

In aanvulling op de beschrijving van synergie, samenwerking en coördinatie in paragraaf 2.1 van de Partnerschapsovereenkomst, zal de beheersautoriteit informatie over Horizon2020 verspreiden aan deelnemende (MKB-) bedrijven. Daarbij overwogen beide provincies een opdracht aan Oost NV om het Oost-Nederlandse MKB te faciliteren richting H2020.

Afstemming EFRO – overige Europese instrumenten

Binnen de provincies is ambtelijke capaciteit ingesteld om kansen en mogelijkheden van Europese programma's te benutten. De samenhang van het OP EFRO met de diverse fondsen, zoals naast de hiervoor reeds genoemde programma's bijvoorbeeld ook COSME, ESI en LIFE, krijgt daarbij afdoende aandacht.

Afstemming met nationale instrumenten

Het OP is opgesteld in nauwe samenspraak met c.q. op basis van analyses van andere beschikbare (nationale) instrumenten. Bijvoorbeeld het Topsectorenbeleid en het Energieakkoord. Coördinatie in de uitvoering vindt plaats door vertegenwoordiging van de partners en de nationale overheid in het Comité van Toezicht en door actieve informatiedeling tussen de relevante instanties.

9. EX-ANTEVOORWAARDEN

9.1 Ex-antevoorwaarden

Informatie over de beoordeling van de toepasbaarheid en de eerbiediging van de ex-antevoorwaarden (facultatief).

Tabel 24: Toepasselijke voorafgaande voorwaarden en beoordeling of eraan wordt voldaan

Voorafgaande voorwaarden	Prioritaire assen waarop de voorwaarde van toepassing is	Aan ex-antevoorwaarde voldaan (ja/nee/deels)
T.01.1 - Onderzoek en innovatie: Het bestaan van een nationale of regionale slimme specialisatiestrategie, in lijn met het Nationaal Hervormingsprogramma, om krediet te leveren aan particuliere onderzoeks- en innovatiekosten, die voldoen aan de kenmerken van goed presterende nationale of regionale O&I-systemen.	1 - Innovatie	Ja
G.1 - Het bestaan van de administratieve capaciteit voor de uitvoering en toepassing van de anti-discriminatiewetgeving van de Unie en beleid op het gebied van ESI-fondsen.	1 - Innovatie 2 - Koolstofarme economie 3 - Technische Bijstand	Ja
G.2 - Het bestaan van de administratieve capaciteit voor de uitvoering en toepassing van de wetgeving inzake gendergelijkheid van de Unie en beleid op het gebied van ESI-fondsen.	1 - Innovatie 2 - Koolstofarme economie 3 - Technische Bijstand	Ja
G.3 - Het bestaan van de administratieve capaciteit voor de uitvoering en toepassing van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (UNCRPD) op het gebied van ESI-fondsen in overeenstemming met Besluit van de Raad 2010/48/EG.	1 - Innovatie 2 - Koolstofarme economie 3 - Technische Bijstand	Ja
G.4 - Het bestaan van regelingen voor de doelmatige toepassing van de EU-wetgeving inzake overheidsopdrachten op het gebied van ESI-fondsen.	1 - Innovatie 2 - Koolstofarme economie 3 - Technische Bijstand	Ja
G.5 - Het bestaan van regelingen voor de doelmatige toepassing van de regels van de Unie voor	1 - Innovatie 2 - Koolstofarme economie	Ja

Voorafgaande voorwaarden	Prioritaire assen waarop de voorwaarde van toepassing is	Aan ex-antevoorwaarde voldaan (ja/nee/deels)
overheidssteun op het gebied van ESI-fondsen.	3 - Technische Bijstand	
G.6 - Het bestaan van regelingen voor de doelmatige toepassing van de EU-milieuwetgeving met betrekking tot MEB en SMB.	1 - Innovatie 2 - Koolstofarme economie 3 - Technische Bijstand	Ja
G.7 - Het bestaan van een statistische basis voor evaluaties om de doeltreffendheid en het effect van de programma's te beoordelen. Het bestaan van een systeem van resultaatindicatoren, die nodig zijn om de maatregelen die het meest effectief bijdragen aan de gewenste resultaten te selecteren, de vooruitgang naar de resultaten te bewaken en de impact te evalueren.	1 - Innovatie 2 - Koolstofarme economie 3 - Technische Bijstand	Ja

Voorafgaande voorwaarden	Criteria	Aan criteria voldaan (Ja/Nee)	Referentie	Toelichting
<p>T.01.1 - Onderzoek en innovatie: Het bestaan van een nationale of regionale slimme specialisatiestrategie, in lijn met het Nationaal Hervormingsprogramma, om krediet te leveren aan particuliere onderzoeks- en innovatiekosten, die voldoen aan de kenmerken van goed presterende nationale of regionale O&I-systemen.</p>	<p>1 - Er bestaat een nationale of regionale slimme specialisatiestrategie die:</p>	<p>Ja</p>	<p>Zie bijlage voor de S3 van Oost-Nederland</p>	
<p>T.01.1 - Onderzoek en innovatie: Het bestaan van een nationale of regionale slimme specialisatiestrategie, in lijn met het Nationaal Hervormingsprogramma, om krediet te leveren aan particuliere onderzoeks- en innovatiekosten, die voldoen aan de kenmerken van goed presterende nationale of regionale O&I-systemen.</p>	<p>2 - is gebaseerd op een SWOT-analyse of soortgelijke analyse om de middelen te concentreren op een beperkt aantal prioriteiten voor onderzoek en innovatie;</p>	<p>Ja</p>	<p>Zie bijlage 5 voor S3 Oost-Nederland.</p>	
<p>T.01.1 - Onderzoek en innovatie: Het bestaan van een nationale of regionale slimme specialisatiestrategie, in lijn met het Nationaal Hervormingsprogramma, om krediet te leveren aan particuliere onderzoeks- en innovatiekosten, die voldoen aan de kenmerken van goed presterende nationale of regionale O&I-systemen.</p>	<p>3 - maatregelen schetst om particuliere OTO-investeringen te stimuleren;</p>	<p>Ja</p>	<p>Zie bijlage 5 voor S3 Oost-Nederland.</p>	

Voorafgaande voorwaarden	Criteria	Aan criteria voldaan (Ja/Nee)	Referentie	Toelichting
<p>T.01.1 - Onderzoek en innovatie: Het bestaan van een nationale of regionale slimme specialisatiestrategie, in lijn met het Nationaal Hervormingsprogramma, om krediet te leveren aan particuliere onderzoeks- en innovatiekosten, die voldoen aan de kenmerken van goed presterende nationale of regionale O&I-systemen.</p>	<p>4 - een bewakingssysteem bevat.</p>	<p>Ja</p>	<p>Zie bijlage 5 voor S3 Oost-Nederland en zie Partnerschapsovereenkomst pagina 131.</p>	<p>Het Centraal Bureau voor de Statistiek zal in Nederland de monitoring van de RIS-3 strategieën verzorgen. De basis van de indicatoren die het CBS voor het OP zal meten, vormt de landelijke monitor Topsectoren 2010. Deze monitor is in 2012 door het CBS gepubliceerd. De regionale meeting vindt tweejaarlijks plaats. De verslagjaren zijn 2014, 2016, 2018, 2020 en 2022.</p>
<p>T.01.1 - Onderzoek en innovatie: Het bestaan van een nationale of regionale slimme specialisatiestrategie, in lijn met het Nationaal Hervormingsprogramma, om krediet te leveren aan particuliere onderzoeks- en innovatiekosten, die voldoen aan de kenmerken van goed presterende nationale of regionale O&I-systemen.</p>	<p>5 - Er is een kader goedgekeurd waarin beschikbare budgettaire middelen voor onderzoek en innovatie wordt geschetst.</p>	<p>Ja</p>	<p>Zie bijlage 5 voor S3 Oost-Nederland. Zie bijlage voor aanvullende tabel met beschikbare fondsen voor innovatiestimulering in Oost-Nederland.</p>	<p>Er is een kader met beschikbare begrotingsmiddelen voor onderzoek en innovatie beschikbaar. In de Rijksbegroting zijn de jaarlijks beschikbare middelen voor innovatie en onderzoek opgenomen. De departementale begrotingen worden ieder jaar aangepast en vastgesteld door het parlement.</p> <p>Het Nationaal Hervormingsprogramma 2013 geeft op pagina 25 een meerjaren-overzicht van de beschikbare (Rijks-)middelen voor innovatie en onderzoek. Zie bijvoorbeeld de link http://www.vng.nl/files/vng/nieuws_attachments/2013/20130617-nhp2013.pdf</p> <p>De beschikbare fondsen voor innovatiestimulering in Oost-Nederland, als aanvulling op de</p>

Voorafgaande voorwaarden	Criteria	Aan criteria voldaan (Ja/Nee)	Referentie	Toelichting
				Rijksmiddelen, zijn weergegeven in de tabel die is opgenomen in de bijlagen bij dit OP.
G.1 - Het bestaan van de administratieve capaciteit voor de uitvoering en toepassing van de anti-discriminatiewetgeving van de Unie en beleid op het gebied van ESI-fondsen.	1 - Regelingen in overeenstemming met het institutionele en juridische kader van de lidstaten voor de betrokkenheid van de instanties die verantwoordelijk zijn voor de bevordering van gelijke behandeling van alle personen bij de voorbereiding en uitvoering van programma's, waaronder het verstrekken van advies over de gelijkheid in ESI-fondsgerelateerde activiteiten.	Ja	De algemene ex ante conditionaliteiten anti discriminatie, gelijkheid en toegankelijkheid zijn in Nederland geborgd in regelgeving buiten de Operationele Programma's. Bij de uitvoering van de OP's wordt deze Unie- en nationale regelgeving nageleefd. Zie de partnerschapsovereenkomst voor nadere informatie.	
G.1 - Het bestaan van de administratieve capaciteit voor de uitvoering en toepassing van de anti-discriminatiewetgeving van de Unie en beleid op het gebied van ESI-fondsen.	2 - Regelingen voor de opleiding van het personeel van de instanties die betrokken zijn bij het beheer en de controle van de ESI-fondsen, op het gebied van antidiscriminatiewetgeving en -beleid in de Unie.	Ja	De algemene ex ante conditionaliteiten anti discriminatie, gelijkheid en toegankelijkheid zijn in Nederland geborgd in regelgeving buiten de Operationele Programma's. Bij de uitvoering van de OP's wordt deze Unie- en nationale regelgeving nageleefd. Zie de	

Voorafgaande voorwaarden	Criteria	Aan criteria voldaan (Ja/Nee)	Referentie	Toelichting
			partnerschapsovereenkomst voor nadere informatie.	
G.2 - Het bestaan van de administratieve capaciteit voor de uitvoering en toepassing van de wetgeving inzake gendergelijkheid van de Unie en beleid op het gebied van ESI-fondsen.	1 - Regelingen in overeenstemming met het institutionele en juridische kader van de lidstaten voor de betrokkenheid van de instanties die verantwoordelijk zijn voor gendergelijkheid bij de voorbereiding en uitvoering van programma's, waaronder het verstrekken van advies over de gelijkheid in ESI-fondsgerelateerde activiteiten.	Ja	De algemene ex ante conditionaliteiten anti discriminatie, gelijkheid en toegankelijkheid zijn in Nederland geborgd in regelgeving buiten de Operationele Programma's. Bij de uitvoering van de OP's wordt deze Unie- en nationale regelgeving nageleefd. Zie de partnerschapsovereenkomst voor nadere informatie.	
G.2 - Het bestaan van de administratieve capaciteit voor de uitvoering en toepassing van de wetgeving inzake gendergelijkheid van de Unie en beleid op het gebied van ESI-fondsen.	2 - Regelingen voor de opleiding van het personeel van de instanties die betrokken zijn bij het beheer en de controle van de ESI-fondsen, op het gebied van wetgeving en beleid van de Unie voor gendergelijkheid en gendermainstreaming.	Ja	De algemene ex ante conditionaliteiten anti discriminatie, gelijkheid en toegankelijkheid zijn in Nederland geborgd in regelgeving buiten de Operationele Programma's. Bij de uitvoering van de OP's wordt deze Unie- en nationale	

Voorafgaande voorwaarden	Criteria	Aan criteria voldaan (Ja/Nee)	Referentie	Toelichting
			regelgeving nageleefd. Zie de partnerschapsovereenkomst voor nadere informatie.	
G.3 - Het bestaan van de administratieve capaciteit voor de uitvoering en toepassing van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (UNCRPD) op het gebied van ESI-fondsen in overeenstemming met Besluit van de Raad 2010/48/EG.	1 - Regelingen in overeenstemming met het institutionele en juridische kader van de lidstaten voor de raadpleging en betrokkenheid van de instanties die belast zijn met de bescherming van de rechten van personen met een handicap of representatieve organisaties van personen met een handicap en andere belanghebbenden, bij de voorbereiding en uitvoering van programma's.	Ja	De algemene ex ante conditionaliteiten anti discriminatie, gelijkheid en toegankelijkheid zijn in Nederland geborgd in regelgeving buiten de Operationele Programma's. Bij de uitvoering van de OP's wordt deze Unie- en nationale regelgeving nageleefd. Zie de partnerschapsovereenkomst voor nadere informatie.	
G.3 - Het bestaan van de administratieve capaciteit voor de uitvoering en toepassing van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (UNCRPD) op het gebied van ESI-fondsen in overeenstemming met Besluit van de Raad 2010/48/EG.	2 - Regelingen voor de opleiding van het personeel van de autoriteiten die betrokken zijn bij het beheer en de controle van de ESI-fondsen op het gebied van het toepasselijke nationale en EU-recht en -beleid voor arbeidsongeschiktheid, met inbegrip van de toegankelijkheid en de praktische toepassing van de UNCRPD, zoals weerspiegeld in de Unie en de	Ja	De algemene ex ante conditionaliteiten anti discriminatie, gelijkheid en toegankelijkheid zijn in Nederland geborgd in regelgeving buiten de Operationele Programma's. Bij de uitvoering van de OP's wordt	

Voorafgaande voorwaarden	Criteria	Aan criteria voldaan (Ja/Nee)	Referentie	Toelichting
	nationale wetgeving, in voorkomend geval.		deze Unie- en nationale regelgeving nageleefd. Zie de partnerschapsovereenkomst voor nadere informatie.g	
G.3 - Het bestaan van de administratieve capaciteit voor de uitvoering en toepassing van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (UNCRPD) op het gebied van ESI-fondsen in overeenstemming met Besluit van de Raad 2010/48/EG.	3 - Regelingen ter waarborging van toezicht op de uitvoering van artikel 9 van de UNCRPD in verband met de ESI-fondsen, bij de voorbereiding en uitvoering van de programma's.	Ja	De algemene ex ante conditionaliteiten anti discriminatie, gelijkheid en toegankelijkheid zijn in Nederland geborgd in regelgeving buiten de Operationele Programma's. Bij de uitvoering van de OP's wordt deze Unie- en nationale regelgeving nageleefd. Zie de partnerschapsovereenkomst voor nadere informatie.	
G.4 - Het bestaan van regelingen voor de doelmatige toepassing van de EU-wetgeving inzake overheidsopdrachten op het gebied van ESI-fondsen.	1 - Regelingen voor de doelmatige toepassing van de EU-regels voor overheidsopdrachten via de geëigende mechanismen.	Ja	De algemene ex ante conditionaliteit aanbesteden is in Nederland geborgd in regelgeving buiten de Operationele Programma's, met name in de Europese richtlijnen en de Nederlandse	

Voorafgaande voorwaarden	Criteria	Aan criteria voldaan (Ja/Nee)	Referentie	Toelichting
			Aanbestedingswet. Bij de uitvoering van de OP's wordt deze Unie- en nationale regelgeving nageleefd. Zie de partnerschapsovereenkomst voor nadere informatie.	
G.4 - Het bestaan van regelingen voor de doelmatige toepassing van de EU-wetgeving inzake overheidsopdrachten op het gebied van ESI-fondsen.	2 - Regelingen die voor transparante aanbestedingsprocedures zorgen.	Ja	De algemene ex ante conditionaliteit aanbesteden is in Nederland geborgd in regelgeving buiten de Operationele Programma's, met name in de Europese richtlijnen en de Nederlandse Aanbestedingswet. Bij de uitvoering van de OP's wordt deze Unie- en nationale regelgeving nageleefd. Zie de partnerschapsovereenkomst voor nadere informatie.	
G.4 - Het bestaan van regelingen voor de doelmatige toepassing van de EU-wetgeving inzake overheidsopdrachten op het gebied van ESI-fondsen.	3 - Regelingen voor opleiding en informatieverspreiding ten behoeve van personeel dat bij de tenuitvoerlegging van de ESI-fondsen betrokken is.	Ja	Er wordt voorlichting met betrekking tot aanbesteding gegeven door de Rijksoverheid (www.rijksoverheid.nl/onderwer	

Voorafgaande voorwaarden	Criteria	Aan criteria voldaan (Ja/Nee)	Referentie	Toelichting
			<p>pen/aanbesteden), PIANOo Expertisecentrum Aanbesteden (www.pianoo.nl) en Europa Decentraal (www.europadecentraal.nl).</p> <p>Specifiek voor EFRO dragen de beheersautoriteiten zorg voor voldoende capaciteit en adequaat kennisniveau binnen hun organisatie over de regelgeving omtrent overheidsopdrachten.</p> <p>De beheersautoriteit draagt zorg voor voldoende kennisniveau binnen haar organisatie.</p>	
<p>G.4 - Het bestaan van regelingen voor de doelmatige toepassing van de EU-wetgeving inzake overheidsopdrachten op het gebied van ESI-fondsen.</p>	<p>4 - Regelingen om de administratieve capaciteit voor de tenuitvoerlegging en toepassing van de regels van de Unie inzake overheidsopdrachten te waarborgen.</p>	<p>Ja</p>	<p>De beheersautoriteiten van EFRO dragen zorg voor voldoende capaciteit en kennisniveau binnen hun organisaties voor de uitvoering en toepassing van Unie wetgeving inzake overheidsopdrachten. De auditautoriteit beoordeelt jaarlijks de management &</p>	

Voorafgaande voorwaarden	Criteria	Aan criteria voldaan (Ja/Nee)	Referentie	Toelichting
			control systemen mede hierop. Ook maken overheidsopdrachten deel uit van de kennisdeling met andere beheersautoriteiten.	
G.5 - Het bestaan van regelingen voor de doelmatige toepassing van de regels van de Unie voor overheidssteun op het gebied van ESI-fondsen.	1 - Regelingen voor de doelmatige toepassing van de staatssteunregels van de Unie.	Ja	De beheersautoriteiten dragen zorg voor voldoende capaciteit en kennisniveau voor de uitvoering en toepassing van de Unie-wetgeving inzake staatssteun. Er is binnen het Ministerie van Economische Zaken het Centraal Overleg Staatssteun ingericht. Toezicht door de auditautoriteit. Zie de partnerschapsovereenkomst voor nadere informatie.	De beheersautoriteit geeft – in aanvulling op de hiernaast genoemde waarborg – uitvoering aan de haar toekomstige afspraken uit de partnerschapsovereenkomst. Zo neemt zij deel aan de vermelde overleggen en sessies, verzorgt zij (deelname aan) opleiding en training. Met het oog op de nauwe landelijke samenwerking voorziet de beheersautoriteit geen aanvullende acties of maatregelen in aanvulling op de partnerschapsovereenkomst.
G.5 - Het bestaan van regelingen voor de doelmatige toepassing van de regels van de Unie voor overheidssteun op het gebied van ESI-fondsen.	2 - Regelingen voor opleiding en informatieverspreiding ten behoeve van personeel dat bij de tenuitvoerlegging van de ESI-fondsen betrokken is.	Ja	De beheersautoriteiten dragen zorg voor voldoende capaciteit en kennisniveau voor de uitvoering en toepassing van de Unie-wetgeving inzake staatssteun. Er is binnen het Ministerie van Economische	De beheersautoriteit geeft – in aanvulling op de hiernaast genoemde waarborg – uitvoering aan de haar toekomstige afspraken uit de partnerschapsovereenkomst. Zo neemt zij deel aan de vermelde overleggen en sessies, verzorgt zij (deelname aan) opleiding en training. Met het oog op

Voorafgaande voorwaarden	Criteria	Aan criteria voldaan (Ja/Nee)	Referentie	Toelichting
			Zaken het Centraal Overleg Staatssteun ingericht. Toezicht door de auditautoriteit. Zie de partnerschapsovereenkomst voor nadere informatie.	de nauwe landelijke samenwerking voorziet de beheersautoriteit geen aanvullende acties of maatregelen in aanvulling op de partnerschapsovereenkomst.
G.5 - Het bestaan van regelingen voor de doelmatige toepassing van de regels van de Unie voor overheidssteun op het gebied van ESI-fondsen.	3 - Regelingen om de administratieve capaciteit voor de tenuitvoerlegging en toepassing van de regels van de Unie inzake staatssteun te waarborgen.	Ja	De beheersautoriteiten dragen zorg voor voldoende capaciteit en kennisniveau voor de uitvoering en toepassing van de Unie-wetgeving inzake staatssteun. Er is binnen het Ministerie van Economische Zaken het Centraal Overleg Staatssteun ingericht. Toezicht door de auditautoriteit. Zie de partnerschapsovereenkomst voor nadere informatie.	De beheersautoriteit geeft – in aanvulling op de hiernaast genoemde waarborg – uitvoering aan de haar toekomstige afspraken uit de partnerschapsovereenkomst. Zo neemt zij deel aan de vermelde overleggen en sessies, verzorgt zij (deelname aan) opleiding en training. Met het oog op de nauwe landelijke samenwerking voorziet de beheersautoriteit geen aanvullende acties of maatregelen in aanvulling op de partnerschapsovereenkomst.
G.6 - Het bestaan van regelingen voor de doelmatige toepassing van de EU-milieuwetgeving met betrekking tot MEB en SMB.	1 - Regelingen voor de doelmatige toepassing van Richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad (MEB) en van Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad (SMEB).	Ja	De inhoud van het Operationeel Programma valt niet binnen de reikwijdte van Directive 2001/42/EC. Een strategische milieueffect beoordeling is daarmee niet verplicht. Zie	

Voorafgaande voorwaarden	Criteria	Aan criteria voldaan (Ja/Nee)	Referentie	Toelichting
			<p>bijlage 8 en de partnerschapsovereenkomst.</p> <p>Richtlijnen 2011/92/EU en 2011/42/EU zijn in Nederland geïmplementeerd in de Wet milieubeheer (hoofdstuk 7, raadpleegbaar via http://wetten.overheid.nl/BWBR0003245) en het Besluit milieueffectrapportage (raadpleegbaar via http://wetten.overheid.nl/BWBR0006788).</p>	
<p>G.6 - Het bestaan van regelingen voor de doelmatige toepassing van de EU-milieuwetgeving met betrekking tot MEB en SMB.</p>	<p>2 - Regelingen voor opleiding en informatieverspreiding ten behoeve van personeel dat bij de tenuitvoerlegging van de MEB- en SMEB-richtlijnen betrokken is.</p>	<p>Ja</p>	<p>Zie partnerschapsovereenkomst. De beheersautoriteit geeft uitvoering aan de haar toekomstige afspraken uit de partnerschapsovereenkomst. Zo neemt zij deel aan de vermelde overleggen en sessies. Met het oog op de nauwe landelijke samenwerking voorziet de beheersautoriteit geen aanvullende acties of maatregelen in aanvulling op de</p>	

Voorafgaande voorwaarden	Criteria	Aan criteria voldaan (Ja/Nee)	Referentie	Toelichting
			partnerschapsovereenkomst.	
G.6 - Het bestaan van regelingen voor de doelmatige toepassing van de EU-milieuwetgeving met betrekking tot MEB en SMB.	3 - Regelingen om een toereikende administratieve capaciteit te waarborgen.	Ja	Zie partnerschapsovereenkomst. De beheersautoriteit geeft uitvoering aan de haar toekomende afspraken uit de partnerschapsovereenkomst. Zo neemt zij deel aan de vermelde overleggen en sessies. Met het oog op de nauwe landelijke samenwerking voorziet de beheersautoriteit geen aanvullende acties of maatregelen in aanvulling op de partnerschapsovereenkomst.	
G.7 - Het bestaan van een statistische basis voor evaluaties om de doeltreffendheid en het effect van de programma's te beoordelen. Het bestaan van een systeem van resultaatindicatoren, die nodig zijn om de maatregelen die het meest effectief bijdragen aan de gewenste resultaten te selecteren, de vooruitgang naar de resultaten te bewaken en de impact te	1 - Regelingen voor de tijdige verzameling en aggregatie van de statistische gegevens met de volgende elementen: de identificatie van bronnen en mechanismen voor statistische validering.	Ja	Zie onderdeel 2A van het Operationeel Programma en de separate beschrijving conform Verordening (EU) 215/2014, artikel 4, lid 3 (bijlage).	De basis voor de meting van effectiviteit en impact aan de hand van resultaatindicatoren, is opgesteld door nauwe samenwerking tussen de vier Nederlandse EFRO-programma's en de ex-ante-evaluator. De bronnen voor de dataverzameling zijn bij iedere indicator benoemd. Voor de resultaatindicatoren worden deze bronnen gevormd door bestaande indicatoren van statistisch valide en

Voorafgaande voorwaarden	Criteria	Aan criteria voldaan (Ja/Nee)	Referentie	Toelichting
evalueren.				constante metingen door gerenommeerde instanties. Waar bestaande bronnen momenteel nog enkel op landelijk niveau beschikbaar zijn, wordt een opdracht aan het CBS gegeven deze te regionaliseren (zie ook T.01.1 onderdeel 4).
G.7 - Het bestaan van een statistische basis voor evaluaties om de doeltreffendheid en het effect van de programma's te beoordelen. Het bestaan van een systeem van resultaatindicatoren, die nodig zijn om de maatregelen die het meest effectief bijdragen aan de gewenste resultaten te selecteren, de vooruitgang naar de resultaten te bewaken en de impact te evalueren.	2 - Regelingen voor de tijdige verzameling en aggregatie van de statistische gegevens met de volgende elementen: regelingen voor publicatie en openbare toegankelijkheid van de geaggregeerde gegevens.	Ja	Zie onderdeel 2A van het Operationeel Programma en de separate beschrijving conform Verordening (EU) 215/2014, artikel 4, lid 3 (bijlage).	De basis voor de meting van effectiviteit en impact aan de hand van resultaatsindicatoren, is opgesteld door nauwe samenwerking tussen de vier Nederlandse EFRO-programma's en de ex-ante-evaluator. Publieke beschikbaarheid van data is gewaarborgd door voor de resultaatsindicatoren aansluiting te kiezen bij data van publieke statistische instanties, zoals CBS en Eurostat. De broninformatie is derhalve reeds openbaar beschikbaar. Publicatie van de voortgang, op basis van analyse van de geaggregeerde data, vindt plaats door middel van het jaarlijks verslag over de uitvoering van het programma dat wordt gepubliceerd op de website van het programma. Ook evaluaties (voorzien in landelijke samenwerking) zullen worden geplubliceerd via de website. Het verschijnen van dergelijke documenten wordt vermeld in de digitale nieuwsbrief van het programma.

Voorafgaande voorwaarden	Criteria	Aan criteria voldaan (Ja/Nee)	Referentie	Toelichting
G.7 - Het bestaan van een statistische basis voor evaluaties om de doeltreffendheid en het effect van de programma's te beoordelen. Het bestaan van een systeem van resultaatindicatoren, die nodig zijn om de maatregelen die het meest effectief bijdragen aan de gewenste resultaten te selecteren, de vooruitgang naar de resultaten te bewaken en de impact te evalueren.	3 - Een doeltreffend systeem van resultaatindicatoren, waaronder de selectie van resultaatindicatoren voor elk programma, met informatie over de verantwoording voor de keuze van beleidsinitiatieven die door het programma worden gefinancierd.	Ja	Zie onderdeel 2A van het Operationeel Programma en de separate beschrijving conform Verordening (EU) 215/2014, artikel 4, lid 3 (bijlage).	De basis voor de meting van effectiviteit en impact aan de hand van resultaatsindicatoren, is opgesteld door nauwe samenwerking tussen de vier Nederlandse EFRO-programma's en de ex-ante-evaluator. De interventielogica is uiteen gezet in onderdeel 2.a van dit OP en ligt aan de basis van de selectie van resultaats- en outputindicatoren. Door middel van de principes voor selectie van concrete acties, vermeld in dit OP, waarborgt de beheersautoriteit dat uitsluitend projecten worden gesteund die bijdragen aan de beoogde resultaten van het OP.
G.7 - Het bestaan van een statistische basis voor evaluaties om de doeltreffendheid en het effect van de programma's te beoordelen. Het bestaan van een systeem van resultaatindicatoren, die nodig zijn om de maatregelen die het meest effectief bijdragen aan de gewenste resultaten te selecteren, de vooruitgang naar de resultaten te bewaken en de impact te evalueren.	4 - Een doeltreffend systeem van resultaatindicatoren, waaronder de vaststelling van doelstellingen voor deze indicatoren.	Ja	Zie onderdeel 2A van het Operationeel Programma en de separate beschrijving conform Verordening (EU) 215/2014, artikel 4, lid 3 (bijlage).	De basis voor de meting van effectiviteit en impact aan de hand van de resultaatsindicatoren, is opgesteld door nauwe samenwerking tussen de vier Nederlandse EFRO-programma's en de ex-ante-evaluator. Voor iedere indicator zijn doelwaarden gesteld. Nadere motivatie voor deze doelwaarden is opgenomen in de hiernaast vermelde separate bijlage inzake de indicatoren.
G.7 - Het bestaan van een statistische basis voor evaluaties om de doeltreffendheid en het effect van de	5 - Een doeltreffend systeem van resultaatindicatoren, waaronder de consistentie van elke indicator aan de	Ja	Zie onderdeel 2A van het Operationeel Programma en de separate beschrijving conform	De basis voor de meting van effectiviteit en impact aan de hand van resultaatsindicatoren, is opgesteld door

Voorafgaande voorwaarden	Criteria	Aan criteria voldaan (Ja/Nee)	Referentie	Toelichting
<p>programma's te beoordelen. Het bestaan van een systeem van resultaatindicatoren, die nodig zijn om de maatregelen die het meest effectief bijdragen aan de gewenste resultaten te selecteren, de vooruitgang naar de resultaten te bewaken en de impact te evalueren.</p>	<p>volgende vereisten: robuustheid en statistische validering, een duidelijke normatieve interpretatie, responsiviteit ten opzichte van beleid, tijdige verzameling van gegevens.</p>		<p>Verordening (EU) 215/2014, artikel 4, lid 3 (bijlage).</p>	<p>nauwe samenwerking tussen de vier Nederlandse EFRO-programma's en de ex-ante-evaluator. De ex-ante-evaluator heeft de gekozen indicatoren getoets op de vereisten die deze ex-ante-conditionaliteit stelt en is tot een positieve beoordeling gekomen.</p>
<p>G.7 - Het bestaan van een statistische basis voor evaluaties om de doeltreffendheid en het effect van de programma's te beoordelen. Het bestaan van een systeem van resultaatindicatoren, die nodig zijn om de maatregelen die het meest effectief bijdragen aan de gewenste resultaten te selecteren, de vooruitgang naar de resultaten te bewaken en de impact te evalueren.</p>	<p>6 - Procedures worden vastgesteld om te waarborgen dat voor alle uit het programma gefinancierde concrete acties een doeltreffend systeem van indicatoren wordt vastgesteld.</p>	<p>Ja</p>	<p>Bij de selectie van projecten zal de beheersautoriteit indicatoren op projectniveau in ogenschouw nemen. De beheersautoriteit biedt op dit onderwerp informatie en begeleiding aan aanvragers / begunstigden om het effectieve systeem van de indicatoren, die limitatief zijn opgenomen in onderdeel 2.A, te waarborgen.</p>	<p>De basis voor de meting van effectiviteit en impact aan de hand van resultaatindicatoren, is opgesteld door nauwe samenwerking tussen de vier Nederlandse EFRO-programma's en de ex-ante-evaluator. De meest direct meetbare relatie tussen projecten en programma-resultaten ligt in de outputindicatoren. De verantwoording van deze indicatoren maakt onderdeel uit van de voorwaarden die aan alle gesteunde projecten worden opgelegd. De beheersautoriteit ziet toe op adequate rapportage door alle projecten. Het hanteren van effectief systeem van indicatoren door alle projecten wordt daarmee gewaarborgd.</p>

9.2 Beschrijving van de maatregelen om aan ex-antevoorwaarden te voldoen, verantwoordelijke instanties en tijdschema

Tabel 25: Acties om te voldoen aan de toepasselijke algemene voorafgaande voorwaarden

Algemene voorafgaande voorwaarde	Criteria die niet worden nageleefd	Te nemen maatregelen	Deadline (datum)	Verantwoordelijke instanties
---	---	-----------------------------	-------------------------	-------------------------------------

Tabel 26: Acties om te voldoen aan de toepasselijke thematische voorafgaande voorwaarden

Thematische ex-antevoorwaarde	Criteria die niet worden nageleefd	Te nemen maatregelen	Deadline (datum)	Verantwoordelijke instanties
--------------------------------------	---	-----------------------------	-------------------------	-------------------------------------

10. VERMINDERING VAN DE ADMINISTRATIEVE LASTEN VOOR BEGUNSTIGDEN

Samenvatting van de beoordeling van de administratieve lasten voor de begunstigden en waar nodig van de geplande acties, vergezeld van een indicatief tijdschema om de administratieve lasten te verminderen.

De administratieve lasten bij de uitvoering van EFRO-gefinancierde projecten zijn door begunstigden in de programmaperiode 2007-2013 als zwaar beoordeeld. De beheersautoriteiten in Nederland willen gezamenlijk zorgdragen voor lastenverlichting van begunstigden in de programmaperiode 2014-2020. Aanvullende regelgeving op de relevante wettelijke vereisten en Europese verplichten moet worden vermeden.

Lastenverlichting voor begunstigden kan voornamelijk worden behaald in een vereenvoudiging van de verantwoording van kosten. De berekening en onderbouwing van uurtarieven is een aandachtspunt voor de beheersautoriteiten in de voorbereiding van de nieuwe programmaperiode. Hierbij is aansluiting gevonden bij mogelijkheden die de verordening biedt, bijvoorbeeld het gebruik van zogenaamde ‘flatrate-tarieven’ en ‘standard unit costs’. Concreet heeft de voorbereiding geleid tot:

- Een vast percentage van de directe loonkosten als opslag voor sociale lasten. Dit betekent dat begunstigden het percentage opslag sociale lasten niet meer afzonderlijk hoeven te onderbouwen.
- Een vast percentage van 15% van de subsidiabele directe loonkosten (inclusief opslag voor sociale lasten) voor overheadkosten. Dit betekent dat een aparte onderbouwing van de overheadkosten niet meer noodzakelijk is.
- De mogelijkheid om in geval van een van rijkswege erkend IKS-tarief (goedgekeurd door AgentschapNL), dit ook in EFRO projecten toe te passen. Deze tarieven worden veelvuldig toegepast in andere onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten, gefinancierd door AgentschapNL, en voorkomen dat begunstigden specifiek voor een EFRO-project een separate onderbouwing van het uurtarief dienen te bepalen.
- Het in geval van participatie van rijksoverheidsdiensten in een project kunnen toepassen van de tarieven gebaseerd op de Handleiding Overheidstarieven.

De vier Nederlandse beheersautoriteiten EFRO hebben een convenant gesloten en werken samen aan uniformering van voorwaarden en procedures. Dit betekent onder andere één AO-beschrijving, één ICT-systeem en één landelijk vastgestelde set van beoordelingscriteria. Ook door de verdere invoering van e-cohesie zullen de lasten voor begunstigden afnemen.

Ten aanzien van de administratieve lastenverlichting kan ten slotte opgemerkt worden dat door de inrichting van een nieuwe governance structuur (zie sectie 7) een actieve dienstverlening wordt gegeven waarbij het nadrukkelijk het streven is dat door de subsidiebegunstigden minder last zal worden ervaren. Hierbij is nadrukkelijk het streven verbindingen te leggen met andere programma's en het zogenaamde “multifunding” inhoud te geven. Door de nieuwe inrichting zal de periode voor het afgeven van beschikkingen ook omlaag gebracht kunnen worden.

Voor een uitgebreide omschrijving van maatregelen ter verlichting van de administratieve lasten van begunstigden, verwijzen wij naar de partnerschapsovereenkomst, onderdeel 2.6.

Tijdsschema:

De aanpassingen in procedures en systemen zullen gereed zijn ten tijde van de openstelling van het programma.

11. HORIZONTALE BEGINSELEN

11.1 Duurzame ontwikkeling

Beschrijving van specifieke maatregelen om bij de selectie van concrete acties rekening te houden met milieubeschermingseisen, efficiënt gebruik van hulpbronnen, matiging van en aanpassing aan de klimaatverandering, rampenbestendigheid en risicopreventie en risicobeheer.

In de partnerschapsovereenkomst op nationaal niveau wordt beschreven dat de duurzame ontwikkeling van Nederland een belangrijk aandachtspunt is. Nederland wil een ontwikkeling in gang zetten om in 2020 een aanzienlijke verlaging van de uitstoot van broeikasgassen en een forse toename van de toepassing van hernieuwbare energie te bereiken. Een uitgebreide beschrijving op fondsniveau maakt onderdeel uit van de PO.

Oost-Nederland onderschrijft de ontwikkelingen zoals die zijn opgenomen in de PO. In de uitvoering van het programma wordt door middel van de beoordelingsprocedure en selectiecriteria gewaarborgd dat geen acties worden geselecteerd die nadelig zijn voor duurzaamheid. Binnen een landelijke werkgroep wordt gewerkt aan een beoordelingskader voor EFRO projecten. Duurzame ontwikkeling maakt onderdeel uit van dit te ontwikkelen beoordelingskader.

Duurzame ontwikkeling heeft zowel binnen prioriteit 1 als 2 een belangrijke plek in dit OP.

Prioriteit 1: Innovatie

Innovatie vormt de sleutel tot slimme en duurzame groei. Het OP Oost zet sterk in op bevordering van innovatie in de vier sectoren uit de S3. Voor alle vier deze sectoren is verduurzaming een belangrijk thema voor de toekomst. Innovatie vormt de sleutel voor deze verdergaande verduurzaming. Innovatie leidt daarmee niet alleen tot kansen voor ondernemers en tot economische groei, maar draagt ook bij aan de duurzame ontwikkeling van de regio.

Prioriteit 2: Koolstofarme economie

Nederland (en ook Oost-Nederland) blijft achter op het gebied van zowel duurzame energieproductie als energie-efficiëntie. De introductie van vernieuwende technieken en processen, evenals het in de praktijk brengen van state-of-the-art bestaande technieken is een noodzakelijke voorwaarde voor het bereiken van de gestelde energiedoelen.

De inhoudelijke doelstellingen en bijbehorende selectiecriteria onder prioritaire as 2 bieden de meeste waarborgen voor dit horizontale principe. Daarnaast bevatten de selectiecriteria formele vereisten die het beginsel van duurzame ontwikkeling

waarborgen. De beheersautoriteit voorziet geen bijzondere maatregelen in aanvulling hierop.

11.2 Gelijke kansen en non-discriminatie

Beschrijving van specifieke maatregelen om bij de voorbereiding, het ontwerp en de uitvoering van het operationele programma, en met name wat de toegang tot financiering betreft, gelijke kansen te bevorderen en discriminatie op grond van geslacht, ras of etnische afkomst, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid te voorkomen, rekening houdend met de behoeften van de verschillende doelgroepen die risico lopen op dergelijke discriminatie, met name de eis om de toegankelijkheid voor personen met een handicap te waarborgen.

In algemene zin wordt bij de voorbereiding, ontwikkeling en uitvoering van de operationele programma's gelijke kansen en non-discriminatie gewaarborgd door artikel 1 van de Grondwet en de uitwerking ervan in de Algemene Wet Gelijke Behandeling. De laatste voorziet er in dat er gelijke behandeling is en bescherming tegen discriminatie op grond van godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht nationaliteit, hetero- of homoseksuele geaardheid of burgerlijke staat. Voorts verbiedt de Wet gelijke behandeling het maken van direct en indirect onderscheid tussen mensen op grond van handicap of chronische ziekte en het maken van onderscheid op grond van leeftijd. Een dergelijk onderscheid mag en zal dus ook niet worden gemaakt bij toegang tot financiering. De beheersautoriteit voorziet geen bijzondere maatregelen, anders dan de hiervoor genoemde waarborgen.

Klachten over ongelijke behandeling of discriminatie kunnen worden ingediend bij het College voor de rechten van de mens dat een onderzoek start en een niet- bindend oordeel geeft. Dit is een kosteloze procedure. Er kan ook een procedure wegens discriminatie worden gestart bij de rechter. Het oordeel van de rechter is wel bindend. Sommige vormen van discriminatie zijn ook strafrechtelijk strafbaar gesteld.

In de uitvoering van het programma wordt door middel van de beoordelingsprocedure en selectiecriteria gewaarborgd dat geen acties worden geselecteerd die nadelig zijn voor gelijke kansen en non-discriminatie. De beheersautoriteit voorziet geen bijzondere maatregelen, anders dan de hiervoor genoemde waarborgen en de formele vereisten in de selectiecriteria.

11.3 Gelijkheid van mannen en vrouwen

Beschrijving van de bijdrage van het operationele programma aan de bevordering van de gelijkheid van mannen en vrouwen en, indien van toepassing, de regelingen om de integratie van het genderperspectief in het operationele programma en in concrete acties te waarborgen.

Voor de waarborging van de gelijkheid tussen mannen en vrouwen wordt verwezen naar dezelfde wetgeving en instituten als die voor de waarborging van gelijke kansen en non-discriminatie. Bij de uitvoering en beoordeling van projecten zal het OP Oost dan ook op eenzelfde wijze handelen als beschreven onder 11.2. Het OP richt zich inhoudelijk niet op de gelijkheid van mannen en vrouwen. De directe bijdrage van het OP aan deze

gelijkheid is derhalve nihil. In de uitvoering van het programma wordt door middel van de beoordelingsprocedure en selectiecriteria gewaarborgd dat geen acties worden geselecteerd die nadelig zijn voor gelijkheid tussen mannen en vrouwen.

12. AFZONDERLIJKE ELEMENTEN

12.1 Grote projecten die tijdens de programmeringsperiode uitgevoerd moeten worden

Tabel 27: Lijst van grote projecten

Project	Geplande datum van aanmelding/indiening (jaar, kwartaal)	Geplande start van de uitvoering (jaar, kwartaal)	Geplande datum van voltooiing (jaar, kwartaal)	Prioritaire assen/investeringsprioriteiten
---------	--	---	--	--

12.2 Prestatiekader van het operationele programma

Tabel 28: Prestatiekader per fonds en regiocategorie (overzichtstabel)

Prioritaire as	Fonds	Regiocategorie	Indicator of belangrijke uitvoeringsstap	Meeteenheid, waar van toepassing	Mijlpaal voor 2018			Uiteindelijke doelstelling (2023)		
					M	W	T	M	W	T
1 - Innovatie	EFRO	Meer ontwikkeld	Productive investment: Number of enterprises receiving support	Ondernemingen			25			600,00
1 - Innovatie	EFRO	Meer ontwikkeld	totaal subsidiabele kosten gecertificeerd en opgenomen in betaalaanvraag	euro's			49532466			193.939.513,00
1 - Innovatie	EFRO	Meer ontwikkeld	aantal ondernemingen dat steun ontvangt in gestarte projecten	aantal			260			600,00
2 - Koolstofarme economie	EFRO	Meer ontwikkeld	Productive investment: Number of enterprises	Ondernemingen			10			230,00

Prioritaire as	Fonds	Regiocategorie	Indicator of belangrijke uitvoeringsstap	Meeteenheid, waar van toepassing	Mijlpaal voor 2018			Uiteindelijke doelstelling (2023)		
					M	W	T	M	W	T
			receiving support							
2 - Koolstofarme economie	EFRO	Meer ontwikkeld	totaal subsidiabele kosten gecertificeerd en opgenomen in betaalaanvraag	euro's			21476000			84.087.188,00
2 - Koolstofarme economie	EFRO	Meer ontwikkeld	aantal ondernemingen dat steun ontvangt in gestarte projecten	aantal			100			230,00

12.3 Bij de voorbereiding van het programma betrokken partners

Organisatie

Naam

AOC Oost

Annemarie Timmerije

Atlas Advies

Louis Oosterik

Bonne Consultancy

Rob Bonne

Business Cluster Semiconductors

Henk Gerards

Dienst Landelijk Gebied

Carlo Vromans

DienstLandelijk gebied Gelderland

Erik Schenk

Federatie Nederlandse Rubber- en Kunststofindustrie NRK

Erik de Ruijter

Gelders Transitie Centrum, GTC

Kees van den Ende

Gemeente Bronckhorst

Ester Wassink

Gemeente Deventer

Jan Hendriks

Gemeente Ede

Theo Neyenhuis

Gemeente Enschede

Jeroen van Oort

Gemeente Enschede

Rolf Oldejans

Gemeente Enschede

Rienk van der Werf

Gemeente Enschede

Toon Bom

Gemeente Enschede

Rik Schulte

Gemeente Haaksbergen

Manon Hofsté

Gemeente Hellendoorn

Paul Goudberg

Gemeente Hengelo

Annet Horstman

Gemeente Hof van Twente

Frans Nije Bijvank

Gemeente Nijmegen

Nico Verlaan

Gemeente Nijmegen

Marije Gerrist

Gemeente Oost Gelre

Paul ten Holder

Gemeente Steenwijkerland

Jan Boxum

Gemeente Zwolle

Peter Rhebergen

Health Valley

Jan Jonker

Hogeschool Arnhem Nijmegen

Leon Verhoeven

Hogeschool Arnhem Nijmegen

Ivo Schrijer

Hogeschool Windesheim

Frans Genee

Hogeschool Windesheim

Ineke van der Wal

Innosport

Jeroen Wouters

IPO

Mireille Wösten

Kamer van Koophandel

Trudy Hoenselaar

Landschap Overijssel

Gerard Derkman

Landschap Overijssel

Charles Obdeijn

LEADER

Mireille Groot Koerkamp

LTO Noord

Frits Mandersloot

LTO Noord Projecten

Cathy van Dijk

LTO Salland

Ben Haarman

Mercachem

Eelco Ebbers

Ministerie van Economische Zaken

Chris Poppe

Netwerk Platteland

Marieke Koot

NXP Semiconductors

Johan Kluitmans

NXP Semiconductors

Joop Bruines

Oost N.V.

Theo Föllings

Oost NV

JansHendrik Hoekman

OPG

Femke Maes

Provincie Gelderland

Annette Pancras

Provincie Gelderland

Bart van Moorsel

Provincie Gelderland

Kees Pieters

Provincie Gelderland

Mart Mensink

Provincie Gelderland

Harm Jan Reit

Provincie Gelderland

Alexander de Roo

Provincie Gelderland

Bernadette Jansen

Provincie Gelderland

Henk ter Horst

Provincie Gelderland

Gerard Taat

Provincie Overijssel

Bastiaan de Jonge

Provincie Overijssel

Hannavan Vonderen

Provincie Overijssel

Joep Boerboom

Provincie Overijssel

Peter Moorman

Provincie Overijssel

Paul Scholte Albers

Provincie Overijssel

Rini Bulterman

Provincie Overijssel

Harry Wijnja

Provincie Overijssel

Jacquesvan Steenbergen

Radboud Universiteit Nijmegen

Wilfried Reincke

Regio Noord-Veluwe

Cees Duine

ROC van Twente

René Spit

ROC van Twente

Marcel Wiggers

Saxion Hogeschool

Siep Littooi

St. Plattelandshuis Achterhoek en Liemers

Marieke Frank

Stadsregio Arnhem Nijmegen

Martijn Mentink

Stadsregio Arnhem Nijmegen

Piet Meijboom

Stichting SETS (Smart Energy Technologies & Systems)

A. Oosting

StichtingGreenport Betuwse Bloem

Dick Koorn

Stichting KiEMT

Edwin Hamoen

Stoutgroep/Regio Rivierenland

Marco Vellema

Syntens

Bas Ramaker

UMC St Radboud

John van Sambeek

Universiteit Twente

Rolf Vermeij

Universiteit Twente CMI

Elra Eppink

VNO NCW midden

Rob Oostermeijer

VNO-NCW Arnhem Nijmegen

Ed Velthuis

VNO-NCW Gelderland

Attema

Wageningen UR

Peter Jongebloed

Waterschap Groot Salland

Wimjan van der Heijden

Waterschap Reest en Wieden

B. Bulten

Waterschap Regge en Rinkel

Piet van Erp

Waterschap Rijn en IJssel

Jaap Jongeneel

Waterschap Rijn en IJssel

Ingrid Canter Cremers

Waterschap Rivierenland

Ton van der Putten

Waterschap Vallei en Veluwe

H. Valk

WUR Agrotechnology and Food Sciences Group

Ineke Ammerlaan

WUR Van Hall Larenstein

Jitse Schaafsma

ZiekenhuisGelderseVallei / Alliantie Voeding Gelderse Vallei

Menrike Menkveld

ZLTO

Rob Schrauwen

Documenten

Documenttitel	Documenttype	Datum van het document	Lokale verwijzing	Verwijzing van de Commissie	Bestanden	Verzenddatum	Verzonden door
Documentatie geen SMB	Programmabijlagen	9-sep-2014		Ares(2014)32335 42	Oost documentatie geen SMB - 1 Landelijke analyse Oost documentatie geen SMB - 2 SMB eerste vaststelling Oost documentatie geen SMB - 3 GS-brief Oost documentatie geen SMB - 4 Parafenblad	1-okt-2014	nhetteir
Bijlage: figuren	Programmabijlagen	9-sep-2014		Ares(2014)32335 42	Bijlage figuren	1-okt-2014	nhetteir
Toelichting prestatiekader en indicatoren	Programmabijlagen	9-sep-2014		Ares(2014)32335 42	Toelichting prestatiekader en indicatoren	1-okt-2014	nhetteir
Ex-ante evaluatie 4 NL OPs	Ontwerpverslag van de voorafgaande evaluatie	1-mrt-2014		Ares(2014)32335 42	Ex-ante evaluatie	1-okt-2014	nhetteir
Slimme specialisatiestrategie Oost-Nederland	Documentatie over de beoordeling van de toepasbaarheid en het voldoen aan de voorafgaande voorwaarden	14-jan-2013		Ares(2014)32335 42	Slimme specialisatiestrategie Oost-Nederland	1-okt-2014	nhetteir
Beschikbare fondsen innovatiestimulering Oost-Nederland	Documentatie over de beoordeling van de toepasbaarheid en het voldoen aan de voorafgaande voorwaarden	1-jul-2014		Ares(2014)32335 42	Beschikbare fondsen innovatiestimulering Oost-Nederland	1-okt-2014	nhetteir